

administrația română a serviciilor de trafic aerian

Administrația Centrală

Blvd. Ion Ionescu de la Brad nr. 10, CP 18-90

sector 1, 013813 București, România

telefon: (+4021) 208 31 00

fax: (+4021) 230 24 42

AFTN: LRBBRTYD

SITA: BUHXSYP

e-mail: romatsa.office@romatsa.ro

www.romatsa.ro

RAPORTUL ADMINISTRATORILOR
asupra situațiilor financiare anuale întocmite la data de
31.12.2022

CAP. I	GENERALITĂȚI
CAP. II	DATE PRIVIND SITUAȚIA ACTIVELOR, DATORIILOR ȘI CAPITALURILOR PROPRII
CAP. III	SITUAȚIA PROFITULUI SAU PIERDERII ȘI A ALTOR ELEMENTE ALE REZULTATULUI GLOBAL
CAP. IV	REALIZAREA BUGETULUI DE VENITURI ȘI CHELTUIELI
CAP. V	PRINCIPALII INDICATORI FINANCIARI
CAP. VI	REALIZAREA BAZEI DE COST ÎN ANUL 2022
CAP. VII	ORGANIZAREA CONTROLULUI FINANCIAR PROPRIU ȘI ACȚIUNILE DE CONTROL DERULATE
CAP. VIII	ASPECTE ȘI MĂSURI REZULTATE CA URMARE A ACȚIUNILOR DE CONTROL DERULATE SAU CU EFECT ÎN ANUL 2022
CAP. IX	AUDITUL INTERN ȘI COMITETUL DE AUDIT
CAP. X	SISTEMUL DE CONTROL INTERN MANAGERIAL
CAP. XI	DECLARAȚIA NEFINANCIARĂ
CAP. XII	PROIECTE CU FINANȚARE EUROPEANĂ
CAP. XIII	DIVERSE

CAP.I. GENERALITĂȚI

Regia Autonomă "Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian" – ROMATSA (denumită în continuare Regia sau ROMATSA), funcționează în baza H.G. nr. 74/1991 modificată și completată cu H.G. nr. 731/1992, H.G. nr. 75/ 2005, H.G. nr. 1251/2007. Obiectul principal de activitate al regiei este exploatarea spațiului aerian al României și furnizarea de servicii de navigație aeriană, incluzând servicii de trafic aerian, navigație și supraveghere în domeniul aeronautic, servicii meteorologice aeronautice, servicii de căutare și salvare, servicii de informare aeronautică, precum și coordonarea operațiunilor de căutare și salvare a aeronavelor aflate în pericol și a supraviețuitorilor unui accident de aviație produs în regiunea de informare a zborurilor FIR – București.

R.A. ROMATSA este membru CANSO (Organizația Serviciilor de Navigație Aeriană Civilă) din 1998, ATG (Grupul de Acțiune pentru Transporturile Aeriene) și EUROCAE (Organizația Europeană pentru Echipamentele de Aviație Civilă) din 2004. De la 1 ianuarie 2018 ROMATSA este membru al SESAR Deployment Alliance AISBL care exercită rolul de SESAR Deployment Manager.

O descriere succintă a modelului de afaceri, a obiectului de activitate, a organizațiilor din care face parte Regia se regăsesc în cadrul Capitolului XI Declarație nefinanciară.

Din punct de vedere al datelor de identificare, Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian – ROMATSA R.A. are domiciliul fiscal în Bd. Ion Ionescu de la Brad nr. 10, Sector 1, București, este înregistrată cu Codul Unic de Înregistrare 1589932 și numărul de înregistrare la Registrul Comerțului J/40/1012/1991, iar activitatea preponderentă se încadrează în codul CAEN 5223 – Activități de servicii anexe transporturilor

Din punct de vedere organizatoric, Regia are în componență 16 subunități fără personalitate juridică dispersate pe teritoriul țării și Administrația Centrală, cu personalitate juridică. Structurile organizatorice principale ale R.A. ROMATSA și funcțiunile acestora sunt prezentate în figura următoare:

ADMINISTRAȚIA CENTRALĂ

(Funcțiuni de conducere, management pe domenii și de administrare a realizării obiectului de activitate, obligațiilor și relațiilor regiei prin exercitarea calității de persoană juridică)

DIRECȚIA REGIONALĂ BUCUREȘTI

(Funcțiuni executive, servicii de navigație aeriană de rută)

DSNAR ARAD

(Funcțiuni executive, furnizare servicii de navigație aeriană de rută și terminal, coordonare regională)

DSNAR CONSTANȚA

(Funcțiuni executive, furnizare servicii de navigație aeriană de terminal, coordonare regională)

DSNA BUCUREȘTI

(Funcțiuni executive, furnizare servicii de navigație aeriană de terminal și coordonare regională)

(Subunitati teritoriale cu funcțiuni executive, furnizare servicii de navigație aeriană de terminal)

DSNA
TMIȘOARA

DSNA
ORADEA

DSNA
SATU MARE

DSNA
BACĂU

DSNA
IAȘI

DSNA
SUCEAVA

DSNA
TULCEA

DSNA
CLUJ

DSNA
SIBIU

DSNA
TG MUREȘ

DSNA
CRAIOVA

DSNA
BAIA MARE

La data de 31.12.2022, Regia era reprezentată de Dl. Marius-Adrian COJOC, în calitate de Director General și de Dl. Cristian CÎTU-RADU, în calitate de Director Economic, iar la momentul semnării prezentului raport Regia este reprezentată de Marius-Adrian COJOC, în calitate de Director General și de Dl. Cristian CÎTU-RADU, în calitate de Director Economic.

Componența Consiliului de Administrație la data de 31.12.2022 era următoarea:

- Dl. ARDELEAN Felix Corneliu – Președinte
- Dl. BURGHIU David Alexandru – membru
- Dna. GHEORGHE Madalina – membru
- Dl. NEDELICU Corvin – membru
- Dl. CIOLAN Nicolae Sebastian – membru
- Dl. GRAMA EDUARD – membru
- Dna. OLTEANU Elena Zinica – membru

În prezent componența Consiliului de Administrație este:

- Dl. Felix Corneliu ARDELEAN – Președinte
- Dl. David Alexandru BURGHIU – membru
- Dl. Ion CUPA – membru
- Dl. Corvin NEDELUCU – membru
- Dl. Eduard GRAMA - membru
- Dna. Elena Zinica OLTEANU – membru
- Dna. Teodora Elena PREOTEASA – membru

Situațiile financiare sunt întocmite cu respectarea prevederilor Legii contabilității nr. 82/1991, republicată, a Reglementărilor contabile aprobate prin Ordinul M.F.P. nr. 2.844/2016 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, precum și a Ordinului M.F. nr. 4268/2022 privind principalele aspecte legate de întocmirea și depunerea situațiilor financiare anuale și a raportărilor contabile anuale ale operatorilor economici la unitățile teritoriale ale Ministerului Finanțelor, aferente exercițiului financiar al anului 2022.

În conformitate cu Standardele Internaționale de Contabilitate (IAS) și Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), emise de către Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASB), situațiile financiare aferente anului 2022 cuprind:

- ◆ Situația poziției financiare;
- ◆ Situația rezultatului global;
- ◆ Situația modificărilor capitalurilor proprii;
- ◆ Situația fluxurilor de trezorerie;
- ◆ Note la situațiile financiare.

În conformitate cu Ordinul M.F. nr. 4268/2022 privind principalele aspecte legate de întocmirea și depunerea situațiilor financiare anuale și a raportărilor contabile anuale ale operatorilor economici la unitățile teritoriale ale Ministerului Finanțelor, entitățile (printre care și R.A. ROMATSA) au obligația ca pe lângă situațiile financiare anuale menționate mai sus, să depună, de asemenea, *raportări contabile anuale încheiate la 31 decembrie*, obținute prin folosirea programului de asistență elaborat de M.F. Raportarea contabilă anuală la data de 31.12.2022 cuprinde:

- ◆ Situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii – formular Cod 10;
- ◆ Situația veniturilor și cheltuielilor – formular Cod 20;
- ◆ Date informative – formular Cod 30;
- ◆ Situația activelor imobilizate – formular Cod 40.

În conformitate cu Ordinul M.F.P. nr. 2.844/2016 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, raportările contabile anuale se întocmesc în

formatul stabilit de Ministerul Finanțelor Publice. Prezentarea în aceste raportări a elementelor de natura activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, respectiv a veniturilor și cheltuielilor, poate fi diferită de cea din situațiile financiare anuale întocmite conform IFRS, fiind determinată de cerințele de informații ale instituțiilor statului.

Prezentul raport este întocmit pe baza informațiilor prezentate atât în situațiile financiare anuale la data de 31.12.2022, cât și pe baza informațiilor cuprinse în raportările contabile anuale la data de 31.12.2022.

CAP.II. DATE PRIVIND SITUAȚIA ACTIVELOR, DATORIILOR ȘI CAPITALURILOR PROPRII

Situația poziției financiare este documentul contabil de sinteză prin care se prezintă elementele de activ, datorii și capitaluri proprii ale R.A. ROMATSA la sfârșitul exercițiului financiar.

Din analiza datelor înscrise în Situația poziției financiare la 31.12.2022 rezultă următoarele:

1. ACTIVE IMOBILIZATE

Activele imobilizate la 31 decembrie 2022 sunt în valoare netă totală de **507.121.436** lei și provin din:

DENUMIREA IMOBILIZĂRII	Valoare la 31.12.2022 (lei)	Pondere în total (%)
Imobilizări necorporale	105.821.251	20,86%
Imobilizări corporale	269.018.114	53,05%
Drepturi de utilizare a activelor luate în leasing (spații și terenuri închiriate)	22.988.941	4,53%
Imobilizări financiare	109.293.130	21,56%
TOTAL	507.121.436	100,00%

Evoluția situației imobilizărilor în cursul anului 2022 se prezintă astfel:

A1. Imobilizări necorporale

Pentru anul 2022 structura imobilizărilor necorporale (valoare brută) este următoarea:

- lei

EXPLICAȚII	Existent la 01.01.2022	Modificări 2022		Existent la 31.12.2022
		Intrări	Ieșiri	
0	1	2	3	4=1+2-3
Total imobilizări necorporale, din care:	170.657.765	54.719.044	3.040.353	222.336.455
- Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare (cont 205)	1.937.745	2.211.540	0	4.149.286
- Alte imobilizări necorporale (cont 208)	167.506.548	51.316.575	1.826.882	216.996.241
- Avansuri acordate pentru imobilizări necorporale (cont 4094)	1.213.471	1.190.929	1.213.471	1.190.929

Creșterea valorii brute înregistrate la imobilizările necorporale la finele anului 2022 a fost reprezentată în principal de licențe și aplicații informatice necesare desfășurării activității Regiei.

Pentru imobilizările necorporale, în cursul anului 2022, s-au calculat amortismente în valoare totală de 15.984.490 lei, iar valoarea amortizării cumulate este de 116.515.205 lei.

Situația amortizării imobilizărilor necorporale se prezintă astfel:

- lei -

EXPLICAȚII	Cumulat până la 01.01.2022	Modificări 2022		Cumulat la 31.12.2022
		Amortizare în cursul anului	Amortizare aferentă imobilizărilor scoase din evidență	
0	1	2	3	4=1+2-3
Total valoare amortizată imobilizări necorporale, din care:	100.583.986	15.984.489	53.270	116.515.205
- Amortizarea concesiunilor, brevetelor, licențelor, mărcilor comerciale (cont 2805)	752.474	738.810	0	1.491.284
- Amortizarea altor imobilizări necorporale (cont 2808)	99.831.512	15.245.679	53.270	115.023.921

Imobilizările necorporale (din conturile 205 și 208) constau din licențe, programe informatice utilizate atât pentru scopuri administrative, cât și operaționale care se amortizează liniar pe perioada contractului sau pe durata de utilizare, în cazul licențelor, sau într-o perioadă de 3 ani, programele informatice .

La începutul anului 2022 valoarea netă a imobilizărilor necorporale este de 68.860.308 lei, rezultată din valoarea imobilizărilor necorporale de 169.444.293 lei, diminuată cu valoarea cumulată a amortizării în sumă de 100.583.985 lei, iar la sfârșitul anului 2022 valoarea netă a imobilizărilor necorporale este de 104.630.322 lei, rezultată din valoarea imobilizărilor necorporale existente de 221.145.527 lei, diminuată cu valoarea cumulată a amortizării în sumă de 116.515.205 lei. În concluzie valoarea netă a imobilizărilor necorporale a crescut în valoare absolută cu 35.770.014 lei.

În **Anexa nr. 1/a** este prezentată detaliat evoluția imobilizărilor corporale și necorporale pentru exercițiul financiar 2022.

Precizăm că imobilizările necorporale în curs (cont 2082) înregistrează la data de 31.12.2022 o valoare de 1.456.361 lei.

A2. Imobilizări corporale

Valoarea netă a imobilizărilor corporale la finele anului 2022 este de **245.095.326 lei**.
Componența pe categorii a imobilizărilor corporale (valoare brută) este următoarea:

-lei-

ELEMENTE DE IMOBILIZĂRI	Valori brute			
	Sold inițial la 01.01.2022	Modificări 2022		Sold final la 31.12.2022
		Creșteri	Reduceri	
0	1	2	3	4=1+2-3
A.Total imobilizări corporale, din care:	609.657.015	68.812.283	78.784.656	599.684.642
A1.Terenuri, din care:	5.666.696	0	0	5.666.696
-Terenuri proprietate	5.666.696	0	0	5.666.696
A2.Imobilizări corporale, din care:	539.098.985	24.330.885	3.063.861	560.366.009
- Construcții (ct. 212)	227.033.971	6.164.538	500.702	232.697.807
- Instalații tehnice și mijloace de transport, din care:	299.267.298	17.449.177	2.523.955	314.192.521
- <i>Echipamente tehnologice (ct. 2131)</i>	222.981.871	13.444.094	1.205.209	235.220.756
- <i>Aparate de măsură și control (ct. 2132)</i>	70.693.385	3.757.083	1.084.244	73.366.224
- <i>Mijloace de transport (ct. 2133)</i>	5.592.043	248.000	234.502	5.605.541
- Mobilier, aparatură birotică (ct. 214)	12.797.715	717.170	39.204	13.475.681
A3.Avansuri și imobilizări corporale în curs, din care:	64.891.335	44.481.398	75.720.795	33.651.938
- Imobilizări corporale în curs de execuție (ct. 231)	63.226.093	42.384.854	75.165.401	30.445.546
- Avansuri acordate pentru imobilizări corporale (ct. 4093)	1.665.241	2.096.543	555.394	3.206.391

În **Anexa nr. 1/a** este prezentată detaliat evoluția imobilizărilor corporale și necorporale pentru exercițiul financiar 2022.

Precizăm că imobilizările corporale în curs (cont 231) înregistrează la data de 31.12.2022 o valoare brută de 30.445.546 lei, din care 80.483 lei reprezintă bunuri aflate în magazie, 34 lei reprezintă bunuri primite cu titlu gratuit iar 30.364.030 lei reprezintă imobilizări în curs de natura obiectivelor de investiții și a dotărilor independente, nepuse în funcțiune.

Situația imobilizărilor corporale și necorporale în curs de execuție, detaliate pe obiective de investiții, este redată în **Anexa nr. 1/c** la prezentul raport.

Din totalul proiectelor de investiții aflate în soldul contului 231 *Imobilizări corporale în curs de execuție* la începutul anului 2022 actualizate cu intrările din cursul anului în valoare totală de 42.384.853 lei au fost puse în funcțiune obiective în valoare de 75.165.401 lei.

După cum rezultă din tabelul de mai jos, dintre investițiile care nu au fost încă recepționate în cursul anului, ponderea cea mai mare (45,93%) o deține "Implementare acord PBN" care a fost dotat în ianuarie 2023 urmat de "Sistem computerizat integrat AIS" (32,39%).

OBIECTIVE DE INVESTIȚII în derulare în cursul anului 2022	Sold inițial la 01.01.2022	Modificări 2022		Sold final la 31.12.2022	Pondere sold final în total obiective investiții aflate în sold la 31.12.2022
		Creșteri	Reduceri		
0	1	2	3	4=1+2-3	%
Actualizare software sistem DPS LEONARDO	17.190.968,00	0,00	17.190.968,00	0,00	0,00%
Alte cheltuieli (studii fezabilitate, PT)	389.641,47	766.428,00	55.050,18	1.101.019,29	3,62%
Amenajare și dotare vigie la TWR Cluj	500.952,79	0,00	500.952,79	0,00	0,00%
Dotări independente	2.439.850,55	4.824.112,65	5.305.809,27	1.958.153,93	6,43%
Echipare anexă clădire Constanța	688.513,24	593.685,00	0,00	1.282.198,24	4,21%
Implementare acord PBN - Achiziție DME INEA SPICE	10.977.341,00	0,00	0,00	10.977.341,00	36,06%
Implementare acord PBN - Implementare PBN Constanta	3.005.381,28	0,00	0,00	3.005.381,28	9,87%
Modernizare sală odihnă și TWR DSNA Oradea	388.371,18	158.077,06	546.448,24	0,00	0,00%

OBIECTIVE DE INVESTIȚII în derulare în cursul anului 2022	Sold inițial la 01.01.2022	Modificări 2022		Sold final la 31.12.2022	Pondere sold final în total obiective investiții aflate în sold la 31.12.2022
		Creșteri	Reduceri		
<i>Modernizare sistem electroalim echipam,rack,poziții lucru sală ACC</i>	37.000,00	0,00	0,00	37.000,00	0,12%
<i>Modernizare turn control DSNA Timișoara</i>	47.500,00	0,00	0,00	47.500,00	0,16%
<i>Platf betonate AIHCB la Centrul de emisie 1, 2, Centrul recepție</i>	134.839,00	5.930,64	0,00	140.769,64	0,46%
<i>Sist semnalizare luminoasa OTP</i>	48.092,00	0,00	0,00	48.092,00	0,16%
<i>Sistem ATM 2015+ Faza 2</i>	26.154.847,92	7.458.051,83	33.612.899,75	0,00	0,00%
<i>Sistem detecție vânt de forfecare la AIHCB (LIDAR)</i>	302.446,00	9.766.375,10	10.068.821,10	0,00	0,00%
<i>Sistem monitorizare echipamente electrice principale CDZ Buc</i>	8.000,00	0,00	0,00	8.000,00	0,03%
<i>Sistem panouri fotovoltaice pt.autoconsum CDZ Buc.</i>	61.526,56	5.909.178,15	5.970.704,71	0,00	0,00%
<i>Turn nou Aeroport CJ</i>	829.163,00	0,00	0,00	829.163,00	2,72%
ELECTROALIMENTARE TWR BAIA MARE	10.000,00	0,00	0	10.000,00	0,03%
<i>Modernizare Sistem CA si Sistem BMS CDZ Bucuresti</i>	4.200,00	537.691,00	0	541.891,00	1,78%
<i>Sistem climatizare echip.sala th si operationala APP CK</i>	7.460,00	68.750,00	0	76.210,00	0,25%
<i>Sistem computerizat integrat AIS</i>	0,00	9.862.479,00	0	9.862.479,00	32,39%
<i>Sistem climatizare birouri corpuri administrative CDZ Bucuresti</i>	0,00	479.748,00	0	479.748,00	1,58%
<i>Modernizare tablouri secundarde CTO CDZ București</i>	0,00	16.500,00	0	16.500,00	0,05%
<i>Schimbare centrală telefonică CDZ Bucuresti</i>	0,00	3.000,00	0	3.000,00	0,01%
<i>Modernizare structură hidraulică si de automatizare centrală termică CDZ Bucuresti</i>	0,00	21.100,00	0	21.100,00	0,07%
TOTAL OBIECTIVE NOI	63.226.094,99	40.471.108,43	73.251.657,04	30.445.546,38	100,00%

Pentru imobilizările corporale (cu excepția terenurilor, imobilizărilor în curs și avansurilor acordate furnizorilor de investiții), s-au acumulat amortimente, până la data de 31.12.2022, în sumă totală de 320.937.378 lei. Situația amortizării pe categorii de active corporale se prezintă astfel:

-lei-

EXPLICAȚII	Cumulat până la 01.01.2022	Modificări 2022		Cumulat la 31.12.2022
		Amortizare în cursul anului	Amortizare aferentă imobilizărilor scoase din evidență	
0	1	2	3	4=1+2-3
Total valoare amortizată imobilizări corporale, din care:	287.172.609	36.752.180	2.987.411	320.937.378
- Amortizarea construcțiilor (cont 2812)	97.621.956	10.224.826	466.542	107.380.240
- Amortizarea instalațiilor și mijloacelor de transport (cont 2813)	183.051.580	25.631.407	2.487.487	206.195.499
- Amortizarea altor imobilizări corporale (cont 2814)	6.499.073	895.947	33.381	7.361.639

În anul 2022 s-au vândut șase imobilizări corporale, aprobate pentru scoatere din funcțiune și casare ca rezultat al inventarierii patrimoniului, cu valoarea de inventar de 28.436 lei, valoarea rămasă neamortizată de 0 lei, iar valoarea de vânzare (fără TVA) a fost în sumă de 4.456 lei.

-lei-

Nr. crt.	DENUMIRE	Valoare de inventar	Valoare amortizare plus depreciere la data vânzării	Valoare rămasă	Valoare de vânzare (fără TVA)
0	1	2	3	4=2-3	5
1	PILONI ANTENA SI BALIZAJ LUMINOS - 2 BUCATI.	1.432	1.432	0	72
2	PILONI ANTENA SI BALIZAJ LUMINOS - 2 BUC RF. DIMIE	3.448	3.448	0	54
3	AUTOTURISM VOLKSWAGEN T5 B-89-CDZ	19.284	19.284	0	4.300
4	Switch Catalyst 24 porturi	2.511	2.511	0	15
5	Router	1.009	1.009	0	9
6	FIREWALL PIX 515 E -UR - FE Bundle	751	751	0	6
	TOTAL	28.436	28.436	0	4.456

A3. Dreptul de utilizare a activului suport care face obiectul contractului de leasing (cont 251)

Începând cu 1 ianuarie 2019, ROMATSA RA aplică prevederile IFRS 16 – Contracte de Leasing.

O noțiune care dobândește o importanță sporită în contextul noului standard este “*dreptul de utilizare a activului suport*”. Activul care stă la baza contractului de leasing (activ-suport) este definit, raportat la

dreptul de utilizare, ca fiind un activ pentru care un locator a acordat dreptul de utilizare a acelui activ unui locatar.

Pentru realizarea obiectului său principal de activitate, R.A. ROMATSA are calitatea de locatar în cadrul contractelor de închirire (leasing) având ca obiect: spații din clădirile proprietatea aeroporturilor, terenuri, echipamente.

La începutul contractului, Regia recunoaște concomitent în bilanț un activ necorporal denumit „drept de utilizare” și o datorie de leasing.

După data de început a contractului de leasing, Regia măsoară activul „drept de utilizare” folosind un model bazat pe cost, adică este evaluat la cost minus amortizarea cumulată și deprecierea cumulată.

Amortizarea activului suport se realizează pe durata estimată a contractului de leasing.

Valoarea netă a dreptului de utilizare a activului suport este la 31.12.2022, în sumă de 22.988.941 lei, în creștere față de anul anterior cu suma de 472.431 lei ca urmare a creșterii valorii contractului datorită actualizării la inflație, închirierii de noi spații sau renegocierii valorii contractului.

-lei-

EXPLICAȚII	Valoarea dreptului de utilizare reclassificat conform IFRS 16 la 01.01.2022	Modificări 2022		Existent la 31.12.2022
		Intrări	Leșiri	
0	1	2	3	4=1+2-3
(A) Dreptul de utilizare a activelor suport luate în leasing (cont 251)	29.740.184	4.896.059	2.354.582	32.281.660
(B) Amortizarea cumulată a dreptului de utilizare a activelor suport luate în leasing (cont 285)	7.223.674	1.214.030	3.283.076	9.292.719
(A-B) Valoare netă contabilă a dreptului de utilizare a activelor luate în leasing (cont 251 - 285)	22.516.510			22.988.941

Situația detaliată a dreptului de utilizare a activului suport care face obiectul contractului de leasing (cont 251) și a datoriei de leasing (cont 167) pe fiecare contract de leasing este redată în **Anexa nr. 1/b** la prezentul raport.

A4. Imobilizări financiare

Imobilizările financiare ale Regiei înregistrate la valori brute (fără o ține seama de ajustările pentru depreciere) la finele anului 2022 sunt în sumă de **109.293.130** lei și constau în principal din:

- 106.369.100 lei - titluri de stat; Regia a achiziționat în data de 26.02.2021, de pe piața secundară, prin BCR, 4300 obligațiuni de stat cu cupon, denominate în euro (ROG3L3GMYYR6) în valoare nominală totală de 21.500.000 EUR, scadente în data 24 august 2026. La data de 31.12.2022 acestea sunt constituite ca active imobilizate și sunt utilizate ca garanții pentru credit BCR garantat de statul român.

- 1.329.613,75 lei - dobânzi la titlurile de stat, constituite ca garanție credit BCR act aditional 1 Contract de Ipoteca
- 27.635.102,50 lei - participații la C.N. TAROM S.A. în conformitate cu Ordonanța Guvernului nr. 45/1997 și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 173/2001, modificată și aprobată prin Legea nr. 323/27.05.2002. Precizăm că titlurile de participare la C.N.TAROM S.A. au fost ajustate integral pe seama cheltuielilor de exploatare încă din anul 2002, astfel că în bilanț sunt prezentate la valoarea lor netă (zero);
- 1.260.000 lei reprezintă capitalul subscris, pentru constituirea Centrului Regional de Excelență în Aviația Civilă (CREAC). Participarea R.A. ROMATSA la această societate a fost aprobată în ședința Consiliului de Administrație nr.10/28.07.2011, punctul 7.3 în baza notei de fundamentare nr.13.109/25.07.2011. CREAC este o societate pe acțiuni de tip închis având un capital social format din 1.050.000 acțiuni nominative în valoare de 10 lei fiecare. R.A. ROMATSA deține 40% din acțiuni, respectiv 420.000 de acțiuni cu o valoare totală de 4.200.000 lei, diminuată în cursul anului 2016 cu suma de 2.940.000 lei prin anularea obligației de plată pentru 294.000 de acțiuni. Precizăm, de asemenea, că participarea R.A. ROMATSA în cadrul CREAC a fost ajustată pe seama cheltuielilor de exploatare, integral, în anul 2016 astfel că în bilanț sunt prezentate la valoarea lor netă (zero);
- 1.204.077 lei cauțiuni depuse pentru litigii;
- 390.339 lei garanții de bună execuție conform contractelor încheiate sau alte garanții.

În ceea ce privește CREAC, consemnăm faptul că până la data de 31.12.2022, nu au fost finalizate demersurile pentru punerea în aplicare a hotărârilor Consiliilor de Administrație ale R.A. ROMATSA, C.N. Aeroporturi București S.A. și Adunării Generale a Acționarilor TAROM, respectiv de dizolvare a societății CREAC.

2. ACTIVE CIRCULANTE

La 31 decembrie 2022 activele circulante sunt în valoare de **1.296.014.745 lei**. Situația comparativă a evoluției elementelor componente ale activelor circulante se prezintă astfel:

-lei-

EXPLICAȚII	Existent la		Diferențe	Pondere în total active circulante%	
	31.12.2021	31.12.2022		2021	2022
0	1	2	3=2-1	4	5
1. Stocuri	11,883,155	13.091.489	1.208.334	1.29%	1,01%
2. Avansuri pentru stocuri	230,526	169.569	-60.957	0.02%	0.01%
3. Creanțe comerciale	875.719.853	1.062.094.443	186.374.590	95.13%	81.95%
4. Avansuri pentru servicii	185,705	256.463	70.758	0.01%	0.00%
5. Alte creanțe	16,627,274	15.369.808	1.257.466	1.80%	1.18%
6. Casa și conturi la bănci	15,812,812	205.032.973	189.220.161	1.71%	15.82%
7. Investiții pe termen scurt	0	0	0	0.00%	0.01%
TOTAL ACTIVE CIRCULANTE	920.459.324	1.296.014.745	375.555.421		

I. STOCURI

Se poate constata că stocurile de materiale consumabile (combustibili, piese de schimb, materiale consumabile și alte materiale) au înregistrat o creștere cu 1.208.334 lei față de anul anterior, ponderea lor în total active circulante scăzând de la 1,23 % în anul 2021, la aprox. 1% în anul 2022.

Totalul stocurilor reprezintă valoarea materialelor consumabile (combustibili, piese de schimb, materiale consumabile și alte materiale) și este de **13.091.489** lei, iar în cadrul acestora, **piesele de schimb** au valoarea cea mai mare, respectiv **8.799.742** lei, reprezentând o pondere de 67,21%, urmate de materiale în curs de aprovizionare în valoare de 2.128.562 lei și o pondere de 16,25% (dintre acestea **1.990.140** reprezintă piese de schimb în curs de aprovizionare pentru sistemul operațional, conform contractului cu Selex ES - Leonardo). Materialele consumabile cu o valoare de 1.722.877 lei, cu o pondere de 13,16%. Diferența de 3,38% în valoare de 440.308 lei, o reprezintă combustibilii, alte materiale și materiale în curs de aprovizionare.

II. CREANȚE COMERCIALE

Creanțele comerciale cuprind:

-lei-

Nr. crt.	EXPLICAȚII	Sold la 31.12.2021	Sold la 31.12.2022
0	1	2	3
A.1.	Creanțe reprezentând zboruri exceptate –MT (rută și terminal)	1,693,407.24	1,808,358.30
A.2.	Clienți - MT-fond solidaritate	0.00	732,113.93
A.3.	Clienți cerți	165,924,773.64	277,632,945.01
A.4.	Clienți incerți sau în litigiu	246,148.20	237,636.24
A.5.	Clienți facturi de întocmit	735,907,996.96	828,677,892.96
A.	TOTAL CLIENȚI (rd. A.1. la A.5.)	903,772,326.04	1,109,088,946.44
B.1.	Ajustări de valoare pentru deprecierea creanțelor – clienți	28,052,472.67	46,994,503.54
B.	TOTAL AJUSTĂRI DE VALOARE - CLIENȚI (rd. B.1.)	28,052,472.67	46,994,503.54
C.	VALOARE NETĂ A CREANȚELOR COMERCIALE (Rd. A-B)	875,719,853.37	1,062,094,442.90

Situația sumelor facturate și a încasărilor pentru clienții externi și interni aferente anului 2022 este redată în tabelul următor:

cont 411+418	anul 2022			- lei -
	Sold la 31.12.2022	Rulaj debitor	Rulaj creditor	Sold la 31.12.2022
		clienți 2022	clienți 2022	
Categorii clienti				
Clienți externi (cont 411)	148,263,134.77	1,227,816,635.08	1,123,923,294.86	252,156,474.99
Clienți interni (cont 411)	19,601,194.31	62,785,161.82	54,131,777.64	28,254,578.49
Clienți facturi de întocmit (cont 418)	735,907,996.96	92,769,896.00		828,677,892.96
Total	903,772,326.04	1,383,371,692.90	1,178,055,072.50	1,109,088,946.44

Valoarea totală a clienților neîncasați (cont 411) la 31 decembrie 2022 este de 280.411.053,48 lei, din care clienți externi în sumă de 252.156.474,99 lei (89.92%), iar clienți interni în sumă de 28.254.578,49 lei (10.08%).

În data de 31.12.2022, prin aplicarea mecanismului de ajustare conform Regulamentului (UE) 2019/317 art. 29 (5) și ținând cont de prevederile IFRS 15 „Venituri din contractele cu clienții”, s-a înregistrat o ajustare a veniturilor în valoare de 65.905.153 lei în contul 418 „Clienți facturi de întocmit”. În Nota aprobată privind ajustările rezultate din aplicarea schemei de performanță și tarifare în execuția anului 2022 nr. 23220 / 29.12.2022 este prezentată calculația ajustărilor pentru perioada 2020-2022. Aceste ajustări se recuperează anual prin tariful de rută, respectiv tariful de terminal, începând cu anul 2023 pe o perioadă de 7 ani.

Prin aplicarea mecanismului de ajustare conform Regulamentului (UE) 2019/317, în Nota aprobată privind ajustările rezultate din aplicarea schemei de performanță și tarifare în execuția anului 2022 nr. 5211 / 30.03.2023, sunt prezentate alte categorii de ajustări ale veniturilor înregistrate la data de 31.12.2022 astfel încât să fie asigurată finanțarea corespunzătoare a costurilor anului 2024.

Începând cu decembrie 2022 s-a înregistrat contribuția României la Fondul european special de solidaritate ATM – pentru Ucraina și Moldova, gestionat de către Eurocontrol, reflectat în soldul contului 41113300 Clienți MT fond solidaritate. La data de 31.12.2022 soldul contului este în sumă de 732.113,93 lei (contravaloarea a 148.785,5 EUR).

Contribuția totală a R.A. ROMATSA va fi în suma totală de 892.713,00 EUR. Rambursarea contravalorii contribuției se va face de către Ministerul Transporturilor și Infrastructurii.

În **Anexa nr. 2** se prezintă situația nominală a clienților neîncasați existenți în sold la data de 31.12.2022.

În perioada 1 ianuarie – 31 martie 2023, din soldul clienților neîncasați la 31 decembrie 2022, s-au încasat 217.112.424,88 lei. Rămân neîncasați clienți în sumă totală de 61.488.848,17 lei.

Sold rămas neîncasat 31.03.2023	Detaliere sold	Explicații
(lei)	(lei)	
61.488.848,17	39.075.151,55	Eurocontrol (servicii și penalități)
	11.413.368,06	Sold TAROM SA
	9.788.588,86	Sold BLUE AIR AVIATION SA (deschidere procedură de insolvență)
	1.211.739,70	Sume rămase neîncasate în principal de la Air Bucharest și fondul de solidaritate constituit în baza decizie comisiei Eurocontrol

La data de 21.03.2023, conform unei notificări primite, BLUE AIR AVIATION SA a intrat în procedura de insolvență, iar regia s-a înscris la masa credală cu soldul restant. După o analiză a situației BLUE AIR AVIATION SA în procedura de insolvență, regia a înregistrat o ajustare de 100% pentru deprecierea creanței.

Suma de 234.782,53 lei reprezintă soldul clienților interni incerți pentru care R.A. ROMATSA face demersuri de recuperare a debitelor în instanță, detalierea acestora este prezentată în tabelul de mai jos:

Nr. crt.	Denumire operator	Perioada constituirii debitului	Valoare -lei-	Explicații
1	BLUE AIR TRANSPORT AERIAN /BATA SKY IMOBILIARE	2013	113.817,69	Face obiectul unui dosar <i>in rem</i> de urmărire penală (se așteaptă o decizie)
2	EUROTOTAL COMP SRL	2020	74.682,37	Cerere la plată Tribunal Bucuresti
3	TEN AIRWAYS SRL	2009	23.749,50	Dosar nr. 6608/3/2015/Tribunalul București
4	MIC.RO RETAIL SRL	2011-2012	12.006,80	Dosar nr. 4399/3/2012/Tribunalul București
5	UNIC GENERAL CONSTRUCTOR SRL	2011	6.295,63	Dosar nr. 5475/110/2012/Tribunalul Bacău
6	ROMAVIA RA	2012	4.054,18	Dosar nr. 2431/93/2014/Tribunalul Ilfov
7	S.C. TEHNIC-ASIST S.R.L.	2018	176,36	Transmis la Serviciul Juridic

Suma de 576,81 euro (2853,71 lei) reprezintă soldul creanțelor clienți externi incerți la 31.12.2022, și anume debitul operatorului Atlasjet Havacilik. A fost demarată procedura de recuperare a creanțelor înregistrate pe numele acestui operator.

Mai jos se prezintă situația sumelor rămase în sold la EUROCONTROL din care rezultă că la data de 31 decembrie 2022, R.A. ROMATSA are de încasat de la EUROCONTROL suma de 47.904.525,68 euro (237.002.850,35 lei la cursul de reevaluare BNR la 31.12.2022 - 4.9474 lei/eur).

Nr. crt.	Anul efectuării prestației	Suma rămasă de încasat	
		-euro-	-lei-
1.	2004	51.134,89	252.984,77
2.	2005	47.779,89	236.386,23
3.	2006	3.407,92	16.860,35
4.	2007	74.957,69	370.845,68
5.	2008	21.360,17	105.677,29
6.	2009	3.345,94	16.553,71
7.	2010	4.969,36	24.585,40
8.	2011	30.870,43	152.728,37
9.	2012	10.624,76	52.564,93
10.	2013	3.127,12	15.471,12
11.	2014	8.822,07	43.646,31
12.	2015	46.584,38	230.471,57

Nr. crt.	Anul efectuării prestației	Suma rămasă de încasat	Suma rămasă de încasat
		-euro-	-lei-
13.	2016	179.240,16	886.772,78
14.	2017	330.147,41	1.633.371,30
15.	2018	837.138,80	4.141.660,50
16.	2019	1.288.590,55	6.375.172,88
17.	2020	390.539,85	1.932.156,83
18.	2021	231.807,33	1.146.843,59
19.	2022	44.340.076,96	219.368.096,74
TOTAL la 31.12.2022		47.904.525,68	237.002.850,35

În ce privește soldul penalităților facturate și încasate de către EUROCONTROL, valoarea soldului la data de 31.12.2022 este în sumă de 1.051.910,25 euro, iar soldul (5.204.220,77 lei la cursul de reevaluare BNR la 31.12.2022 - 4.9474 lei/eur).

Principalii clienți externi facturați de către EUROCONTROL care au debite restante din perioada 2004-2022 sunt:

Denumire operator	Perioada înregistrării debitului	Valoare debit restant (mii euro)	Încadrare operator (EUROCONTROL)
BLUE AIR AVIATION	2022	1.146	insolvență
CORENDON AIRLINES	2022	791	activ
JET AIRWAYS INDIA	2020	546	lichidare
AIR MOLDOVA	2020	413	activ
BRAVO AIRWAYS	2020-2022	300	activ

III. ALTE CREAŢE

- Suma de **15.369.808** lei menționată în Situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii la „alte creanțe” constă în principal, din:

Simbol cont	Denumire cont	Explicații	Valoare -lei-
4424	TVA de recuperat	Taxa pe valoarea adăugată de recuperat la 31.12.2022, cu cerere de rambursare,TOTAL , din care:	2.575.218
		<i>pentru luna noiembrie 2022</i>	<i>997.076</i>
		<i>pentru luna decembrie 2022</i>	<i>1.578. 142</i>
4428	TVA neexigibilă	Taxa pe valoarea adăugată neexigibilă aferentă facturilor emise și nesosite pentru prestații din anul 2020 precum și TVA la încasare	968.109

Simbol cont	Denumire cont	Explicații	Valoare -lei-
4458	Alte sume primite cu caracter de subvenții	Sume primite de R.A. ROMATSA cu caracter de subvenții, aferente proiectelor cu finanțare europeană din care face parte Regia, total, din care:	6.677.411
		<i>Proiect SESAR</i>	223.037
		<i>Proiect PKI</i>	39.135
		<i>Proiect S Generation</i>	1.371.424
		<i>Proiect eGAFOR</i>	0
		<i>Proiect SPICE</i>	4.670.594
		<i>Proiect NEW PENS</i>	69.182
		<i>Proiect SDM/SDIP2022</i>	304.039
425	Avansuri acordate personalului	Avans concedii de odihnă - plătite în 2021, aferente lunii ianuarie 2022	47.730
4382	Alte creanțe sociale	Alte datorii și creanțe sociale - sumele ce urmează a se încasa de la bugetul asigurărilor sociale, reprezentând CM din FNUASS	3.216.452
461	Debitori diverși	Sume datorate Regiei de către debitori (situația detaliată este prezentată mai jos)	56.411.321
496	Ajustări pentru deprecierea creanțelor – debitori diverși	Ajustări constituite pentru deprecierea debitorilor Marea Comtur SRL, Asigurare Reasigurare Astra S.A, precum și ajustări debit ANAF pt. RIF F-MC 119 și RIF F-MC 7 (coresp. 461.ANAF119)	56.285.777
4282	Alte creanțe în legătură cu personalul	Soldul contului reprezintă, în principal, sumele pe care salariați ai R.A. ROMATSA le datorează conform unor hotărâri judecătorești rămase definitive, și sume din avansuri spre decontare	193.130
5187	Dobânzi de încasat	Dobânzi de încasat aferente disponibilităților aflate în conturile curente	265.364
TOTAL alte creanțe, valoare netă			15.369.808

Situația detaliată a contului 496 – Ajustări pentru deprecierea creanțelor – debitori diverși este următoarea:

-lei-

Nr. crt.	DENUMIRE DEBITOR	NUMĂRUL și DATA DOSARULUI	SOLD LA 31.12.2021
1.	MAREEA COMTUR S.R.L.	4272/97/2016	77.537
2.	ASIGURARE REASIGURARE ASTRA S.A.	32802/3/2015	688.319
3.	ANAF - DGAMC pt. RIF F-MC 119	3718/2/2019	29.557.864
4.	ANAF – DGAMC pt. RIF F-MC 7	725/2/2019	25.962.057
	TOTAL		56.285.777

Suma de 1.328.930 lei aflată în soldul contului 473 "Decontări din operațiuni în curs de clarificare" este compusă în principal din:

- Suma de 853.696,64 lei –servicii refuzate la plata proiectare harti – ctr.145/2015 AIRSIGHT, vezi situația litigiilor (Anexa 5);
- Suma de 317.714 lei reprezintă obligațiile stabilite în sarcina Regiei conform sentinței nr.10433/23.05.2018 pronunțate de Tribunalul din Roma-Secția Falimente în dosarul nr.35512/2015, respectiv 67.313,67 euro. Plata s-a facut în baza aprobării prin H.C.A. nr. 11/19.06.2019.
- Suma de 62.758 lei servicii refuzate la plata EUROTOTALCOMP, vezi situația litigiilor (Anexa 5).

Suma de 56.411.321 lei reprezentând soldul contului 461 „Debitori diverși”, este compusă din următoarele sume:

Nr. crt.	DENUMIRE DEBITOR	Sold cont 461 la 31.12.2022	Observații
1.	461.ANAF119.	29.557.864,00	ANAF RIF F-MC 119-21.06.2018
2.	461.ANAF7.	25.962.057,00	ANAF RIF F-MC 7-25.01.2019
3.	461.ASTRA	688.319,59	masa credală ASIGURARE REASIGURARE ASTRA SA, nr.dosar 32802/3/2015
4.	cval servicii medicale- Poștaru Roxana	106.763	Servicii medicale, cf Acord
5.	MAREEA COMTUR SRL	77.537,00	dosar masa credală 4272/97/2016
6.	BEJ COJOCARU	25.224,58	Întoarcere executare silită cf decizie judecătorească(legate de litigiul cu Aerop. Timișoara
7.	DIVERSE	5.169	regularizări facturi-reconciliere
	TOTAL	56.411.321	

IV.CASA ȘI CONTURI LA BĂNCI / INVESTIȚII FINANCIARE PE TERMEN SCURT

Disponibilitățile bănești (elemente incluse în stabilirea fluxurilor de trezorerie) la data de 31 decembrie 2022, sunt în sumă de **205.298.337** lei, după cum urmează:

Simbol cont	EXPLICAȚII	Valoare -lei-
	Disponibilități bănești aflate în conturi bancare și casierie, TOTAL, din care:	205.298.337
512	Conturi curente la bănci	204.303.424
5328	Alte valori	0
531	Casa	153.232
508	Investiții pe termen scurt, (titluri de stat, depozite bancare pe termen scurt și "overnight"), total, din care:	841.680
	depozit "overnight" scadent în 03.01.2021	841.680

3. CHELTUIELI ÎN AVANS – cont 471

Cheltuielile în avans înregistrate la finele anului 2022 sunt în sumă de **18.259.702** lei și constau în:

Nr. crt.	EXPLICAȚII	Valoare -lei-
1.	Prime de asigurare achitate în anul 2022 pentru anul 2023 (asigurări privind răspunderea față de terți privind activitatea și asigurări auto)	105.912
2.	Cheltuieli financiare cu amortizarea titlurilor de stat achiziționate în februarie 2021	1.151.526
3.	Comision Eximbank pentru analiză și garantare credit	115.037
4.	Licențe personal achitate în anul 2022 cu valabilitate în anii următori	1.159.582
5.	Prime de asigurare pentru pierdere licența LOL și asigurare de viață achitate în anul 2022 pentru anul 2023	2.432.909
6.	Concedii de recuperare psihologică și concedii de odihnă suplimentare aferente 2023	210.429
7.	Abonamente la ziare și reviste pentru anul 2023	82.066
8.	Valoare taxe rutiere aferente anului 2023	16.560
9.	Abonamente cutia poștală pentru anul 2023	732
10.	Cheltuieli cu actualizare baze de date și asistență tehnică pentru anul 2023	9.649
11.	Cotizații organisme internaționale (contribuție Eurocontrol) pentru anul 2023	12.722.852
12.	Cval. abonamente bilete de avion plătite în 2022 dar care se efectuează în 2023	156.102
13.	Cheltuieli scolarizare pentru anul 2023	19.218
14.	Alte cheltuieli aferente anului 2023	77.128
	TOTAL	18.259.702

4. DATORII - SUMELE CARE TREBUIE PLĂTITE ÎNTR-O PERIOADĂ DE PÂNĂ LA UN AN

În conformitate cu Standardele Internaționale de Contabilitate, datoriile cu termen de plată într-o perioadă de până la un an sunt grupate și evidențiate distinct în bilanț.

Conform standardului internațional de contabilitate *IAS 1 – Prezentarea Situațiilor Financiare*, o datorie trebuie clasificată drept datorie curentă atunci când satisface oricare dintre următoarele criterii:

- se așteaptă să fie decontată în cursul normal al ciclului de exploatare al Regiei;
- este deținută în primul rând în scopul de a fi tranzacționată;
- este exigibilă în termen de douăsprezece luni după data bilanțului;
- Regia nu are un drept necondiționat de a amâna decontarea datoriei pentru cel puțin douăsprezece luni după data bilanțului.

La 31.12.2022 datoriile totale pe termen scurt ale Regiei însumau **203.877.513 lei**.

Situația detaliată este redată mai jos:

Nr. crt.	DENUMIRE ELEMENT	SOLD LA 31.12.2022	EXPLICAȚII
A.	Datoriile curente diverse (comerciale), legate de furnizori de bunuri și servicii, furnizori pentru investiții (cont 401+ 404 +408)	39.547.071	Sumele datorate furnizorilor conform datelor scadente în anul 2020. Regia nu înregistrează obligații restante.
B.	Alte datorii, inclusiv datoriile fiscale și datoriile privind asigurările sociale total din care:	97.543.622	
B.1.	Datoriile și contribuțiile unității în legătură cu personalul, total, din care:	86.450.408	
B.1.1.	Salarii (cont 421)	23.220.224	Salarii achitate în ianuarie 2023
B.1.2.	Ajutoare materiale datorate (cont 423)	213.907	Achitate în ianuarie 2023
B.1.3.	Sume reținute din salarii datorate terților (popriri) aferente lunii decembrie 2020 (cont 427)	937.336	sume virate terților la chenzina a doua a lunii decembrie 2023
B.1.4.	Drepturi de personal neridicate (cont 426)	575.082	S-au întrepris demersuri pentru achitarea acestora
B.1.5.	Impozit pe veniturile din salarii (cont 444)	7.928.950	Sume achitate bugetului de stat la chenzina a doua a lunii decembrie 2023
B.1.6.	Sume datorate asigurărilor de sănătate (cont 4316)	11.988.267	Sume achitate bugetului de stat la în luna ianuarie 2023
B.1.7.	Alte datorii în legătură cu personalul (cont 4281)	1.855.123	sume achitate personalului începând cu luna ianuarie 2023
B.1.8.	Contribuția angajatorului la pensii facultative Pilon III (cont 4381)	7.062.694	Sume achitate către societățile de administrare a pensiilor private în luna ianuarie 2023
B.1.9.	Contribuția asiguratorie pentru muncă (cont 436)	2.681.844	Sume achitate bugetului de stat la în luna ianuarie 2023
B.1.10.	Sume datorate asigurărilor sociale (cont 4315)	29.986.981	Sume achitate bugetului de stat la în luna ianuarie 2023
B.2.	Creditori diverși (cont 462.1. și 462.2.) companii aeriene interne și externe	1.154.737	Sumele reprezintă depozite constituite de clienți interni și externi
B.3.	Creditori diverși (cont 462.1. și 462.5.)	220.576	Garanții de participare la proceduri de achiziție
B.4.	Fonduri speciale și alte taxe și vărsăminte asimilate (cont 446+447)	154.785	Sume achitate bugetului de stat la în luna ianuarie 2023
C.1	Datorii leasing IFRS 16, Garanții primite (din cont 167)	3.204.865	Datorii de leasing pe termen scurt, garanții de bună execuție care se vor restitui în anul 2023
C.2	Garanții de bună execuție primite (din cont 167.2.)	216.820	Garanții de bună execuție primite exigibile în anul 2023
C.3	Sume datorate instituțiilor de credit	66.570.000	
TOTAL datorii curente (cu scadență mai mică de un an) (A+B+C)		203.877.513	

5. ACTIVELE CIRCULANTE NETE /DATORII CURENTE NETE

Activele circulante nete mai puțin datoriile curente nete sunt la data de 31.12.2022 în sumă de **1.108.351.703** lei.

Această sumă provine din activele circulante-total, în sumă de 1.296.014.745 lei, la care se adaugă cheltuielile în avans de reluat într-o perioadă de până la un an de 17.266.235 lei, din care se scad datoriile de 197.618.927 lei care trebuie plătite într-o perioadă de până la un an, veniturile înregistrate în avans de 67.466 lei și sumele reprezentând subvenții pentru investiții (imobilizări corporale și necorporale primite cu titlu gratuit și constatate plus de inventar) de 984.298 lei, care se reiau la venituri într-o perioadă de până la un an.

Postul bilanțier „active circulante nete” se referă la valoarea activelor curente totale ale regiei după ce toate datoriile sale curente au fost scăzute. Acestea sunt active corporale care includ: stocuri, creanțe, casa și conturi la bănci, investițiile pe termen scurt.

Cunoscut și sub denumirea de capital de lucru, activele curente nete sunt o reflectare a posibilității de a genera lichiditate pe termen scurt și înregistrează o creștere față de anul precedent de 284.842.305 lei.

6. TOTALUL ACTIVELOR FĂRĂ DATORII CURENTE

Totalul activelor Regiei fără datoriile curente la 31.12.2022 sunt în sumă de **1.616.466.606** lei provenită din activele imobilizate în sumă de 507.121.436 lei la care se adaugă activele circulante nete în sumă de 1.108.351.703 lei și cheltuielile în avans de reluat într-o perioadă mai mare de un an de 993.467 lei.

Și în cazul acestui indicator se înregistrează o creștere față de anul 2021, în valoare absolută de 276.874.033 lei, ceea ce indică o redresare a situației financiare după cei doi ani, 2020 și 2021 în care s-au manifestat efectele pandemiei Covid 19.

7. DATORII-SUMELE CARE TREBUIE PLĂTITE ÎNTR-O PERIOADĂ MAI MARE DE UN AN

În conformitate cu standardul internațional de contabilitate *IAS 1 – Prezentarea Situațiilor Financiare*, Regia trebuie să clasifice toate celelalte datorii, altele decât cele prezentate la pct. 3. Datorii – sumele care trebuie plătite într-o perioadă de până la un an, drept datorii pe termen lung. Datoriile Regiei pe termen lung sunt datoriile aferente instituțiilor de credit (credite bancare în lei cu garanția statului), contractelor de leasing, conform *IFRS 16 Leasing* aplicabil începând cu data de 01.01.2019 și într-o proporție mică datorii în legătură cu garanțiile primite, aferente unor contracte de lucrări și prestări servicii care se vor restitui furnizorilor după o perioadă mai mare de un an.

Începând cu luna martie 2020, odată cu răspândirea pandemiei COVID-19 în Europa și instituirea restricțiilor de deplasare în interiorul țării și între state, traficul aerian a scăzut dramatic. Având în vedere traficul preponderent între Orientul Mijlociu și îndepărtat cu Europa Centrală și de Vest care tranzitează România, scăderea a fost vizibilă încă din luna ianuarie 2020 atât din cauza focarelor COVID-19 din Asia, cât și din cauza situației tensionate din Iran și Irak.

Astfel, conform proiecțiilor financiare, deficitul de numerar ajungea până la sfârșitul anului 2021 la valoarea de aprox. 646 mil. lei. Acest deficit urma să fie parțial finanțat din lichiditățile disponibile la 01.01.2020 iar restul printr-o linie de credit de aproximativ 466 mil. lei. Prin Hotărârea Comitetului Interministerial de Finanțări, Garanții și Asigurări nr. 219/ 19.08.2020 s-a aprobat solicitarea regiei formulată prin cererea nr. 13626/ 17.07.2020, privind emiterea unei garanții, pentru garantarea în proporție de 80% a unui credit pe obiect, în valoare de 466.000.000 lei, pentru susținerea activității curente. Utilizarea liniei de credit a fost făcută pe măsura necesităților de lichiditate ale Regiei, pentru acoperirea cheltuielilor de exploatare și a cheltuielilor de capital, astfel încât dobânda aplicată la soldul creditului utilizat să fie minimă.

Astfel, la data de 01.01.2022 Regia utilizase suma de 319.046.200 lei iar în cursul anului 2022 a utilizat 146.953.800 lei, până la concurența sumei de 466.000.000 lei.

În conformitate cu contractul de credit încheiat cu BCR și a actelor adiționale ulterioare rambursarea tragerilor se va face conform graficului de rambursare stabilit până la data de 01.03.2023 iar suma minimă de rambursat anual începând cu 31.03.2023 va fi de 66.570.000 lei. Astfel la 31.12.2022, regia clasifică datoria privind creditul contractat după cum urmează:

- 66.570.000 lei ca datorie privind creditele bancare interne garantate de stat care trebuie plătite într-o perioadă de până la un an (termen scurt);
- 399.430.000 lei ca datorie privind creditele bancare interne garantate de stat care trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an (termen lung);

Conform *IFRS 16 Leasing* un contract este sau conține un leasing dacă transmite dreptul de a controla utilizarea unui activ identificat în mod specific, pe o anumită durată și în schimbul unei contravalori. Controlul este transmis atunci când clientul are atât dreptul de a dispune utilizarea activului, cât și dreptul de a obține în mod substanțial toate beneficiile economice ce decurg din această utilizare.

Datoria de leasing este inițial evaluată la valoarea actualizată a ratelor de leasing plătibile pe durata contractului, actualizate cu rata dobânzii implicite a contractului, dacă aceasta poate fi determinată. Dacă această rată a dobânzii nu poate fi determinată cu precizie, locatarul va utiliza rata sa marginală de împrumut. La stabilirea datoriei de leasing au fost luate în considerare atât perioada contractuală, cât și intențiile de prelungire ale duratelor contractelor de închiriere.

Regia a recunoscut contracte de leasing contractele având ca obiect închirierea de spații în clădiri și terenuri.

La 31.12.2022 datoriile totale pe termen lung ale Regiei erau în sumă de **421.113.384 lei** după cum urmează:

-lei-

Nr. crt.	DENUMIRE ELEMENT	SOLD LA 31.12.2022	EXPLICAȚII
A.	Credite bancare interne garantate de stat (cont 1627)	399.430.000	Suma utilizată din creditul intern garantat de stat de 466 mil. lei
B.	Datoria de leasing evaluată la valoarea actualizată a ratelor de leasing plătibile pe durata contractului, actualizate cu rata dobânzii implicite a contractului (din cont 167.1.)	21.097.102	Datoria de leasing pe termen lung aferentă contractelor de închiriere/ concesiune în care Regia are calitatea de locator
C.	Garanții de bună execuție primite (din cont 167.2.)	586.282	Garanții de bună execuție primite exigibile după o perioadă de un an
	TOTAL datorii pe termen lung (cu scadență mai mare de un an) (A+B+C)	421.113.384	

H. PROVIZIOANE PENTRU RISCURI ȘI CHELTUIELI

În conformitate cu prevederile standardelor internaționale de contabilitate *IAS 19 – Beneficiile angajaților și IAS 37 – Provizioane, datorii contingente și active contingente*, R.A. ROMATSA avea la data de 01.01.2022, constituite provizioane în sumă totală de **566.378.319 lei** după cum urmează:

-lei-

Nr. crt.	DENUMIRE PROVIZION	SOLD LA 01.01.2022
1.	Provizioanele pentru litigii (cont 1511)	33.477.341
2.	Provizion pentru beneficii angajați (cont 1517)	509.619.551
3.	Provizion pentru fond participare la profit din anul 2015 (cont 1518.1.)	39.436
4.	Provizion pentru concedii neefectuate în anii 2020/2021 (cont 1518.2.)	12.322.557
5.	Alte provizioane pentru sume datorate moștenitorilor legali ai salariaților decedați (cont 1518.3.)	1.611.660
6.	Provizion inflație (cheltuieli personal)(cont 1518.4)	9.307.774
	TOTAL PROVIZIOANE LA 01.01.2022	566.378.319

Din provizioanele înregistrate în anii anteriori, în anul 2022 s-a reluat la venituri suma de **61.135.491 lei** astfel:

-lei-

Nr. crt.	DENUMIRE PROVIZION	Sume reluate la venituri în 2022 (cont 7812)
1.	Provizioanele pentru litigii (cont 1511)	2.072.270
2.	Provizion pentru beneficii angajați (cont 1517)	36.644.775
3.	Provizion pentru concedii neefectuate în anii 2018/2019 (cont 1518.6.)	11.744.898
4.	Alte provizioane pentru sume datorate moștenitorilor legali ai salariaților decedați (cont 1518.7.)	1.365.774
6.	Provizion drepturi amanate la plata	9.307.774
	TOTAL SUME RELUATE LA VENITURI ÎN 2022	61.135.491

S-au constituit provizioane noi în sumă totală de **156.922.906 lei**, astfel:

-lei-

Nr. crt.	DENUMIRE PROVIZION	Sume constituite pe seama cheltuielilor de exploatare în anul 2022 (cont 6812)
1.	Provizioanele pentru litigii (cont 1511)	16.867.907
2.	Provizion pentru beneficii angajați (cont 1517)	65.210.919
3.	Provizion pentru concedii neefectuate în anii 2018/2019 (cont 1518.6.)	13.130.887
5.	Alte provizioane pentru sume datorate moștenitorilor legali ai salariaților decedați (cont 1518.7.)	0
6.	Provizion pentru drepturi de personal amânate la plată în 2020	61.713.193
	TOTAL SUME CONSTITUITE PE SEAMA CHELTUIELILOR DE EXPLOATARE ÎN 2022	156.922.906

Astfel, ca urmare a operațiunilor descrise mai sus, în conformitate cu prevederile standardelor internaționale de contabilitate IAS 19 – *Beneficiile angajaților* și IAS 37 – *Provizioane, datorii contingente și active contingente*, la finele anului 2021 R.A. ROMATSA are constituite provizioane în sumă totală de **694.594.106 lei**, după cum urmează:

Nr. crt.	DENUMIRE PROVIZION	SOLD LA 31.12.2022
1.	Provizioanele pentru litigii (cont 1511)	48.272.978
2.	Provizion pentru beneficii angajați (cont 1517)	570.614.067
3.	Provizion pentru fond participare la profit din anul 2015 (cont 1518.1.)	39.436
4.	Provizion pentru concedii neefectuate în anii 2017/2018 (cont 1518.2.)	13.708.546
5.	Alte provizioane pentru sume datorate moștenitorilor legali ai salariaților decedați (cont 1518.3.)	245.886
6.	Provizion inflație cheltuieli personal (cont 1518.4)	21.401.036
7.	Provizion stimulente trafic (cont 1518.6)	19.824.324
8.	Provizion depasire trafic	20.487.833
	TOTAL PROVIZIOANE LA 31.12.2022	694.594.106

NOTĂ:

Provizionul pentru litigii în sumă de 48.272.978 lei a fost constituit atât pentru procese aflate în derulare pe rolul instanțelor, în care regia are calitatea procesuală de pârât și are șanse mici de a fi câștigate în sumă de 4.507.913 lei, cât și pentru sume stabilite de Agenția Națională de Administrare Fiscală ca urmare a inspecției economico – financiară (RIEF nr. MC_IEF-826/26.10.2018) în sumă de 43.765.065 lei.

Situația actualizată a litigiilor este prezentată în **Anexa 5**.

Provizionul constituit pentru beneficii angajați, în sumă de 570.614.067 lei, a rezultat ca urmare a calculului actuarial al drepturilor acordate salariaților conform contractelor individuale de muncă și ale acordului încheiat între conducerea regiei și sindicatul reprezentativ, pentru prime fidelitate (jubiliare) și pentru ajutoare acordate cu ocazia pensionării.

În conformitate cu IAS 19 – *Beneficiile angajaților*, pe baza calculului actuarial, Regia a recunoscut în contul de profit și pierdere costul serviciului curent și costul dobânzii aferent datoriei nete și în alte elemente ale rezultatului global (rezultatul reportat) reevaluările datoriei nete respectiv pierderi actuariale. Reevaluările datoriei nete (câștigurile și pierderile actuariale) recunoscute în alte elemente ale rezultatului global, nu pot fi niciodată reclasificate în contul de profit și pierdere.

Provizionul pentru concedii neefectuate reprezintă contravaloarea concediilor de odihnă neefectuate în anii 2021 și 2022, inclusiv contravaloarea contribuției asiguratorii pentru muncă datorate de angajator (2,25%) și este în sumă de 13.708.546 lei.

În conformitate cu prevederile acordului încheiat între conducerea Regiei și sindicatul reprezentativ, în

cazul decesului salariatului suma constituită în evidențele contabile ale Regiei se va acorda soțului/soției sau rudelor de gradul I. Astfel a fost constituit un provizion pentru sumele datorate de Regie moștenitorilor legali ai salariaților decedați pentru suma de 245.886 lei.

În conformitate cu prevederile acordului încheiat între conducerea Regiei și sindicatul reprezentativ în anul 2022 au fost constituite provizioane pentru drepturi salariale în valoare totală de 61.713.193 lei, astfel:

- provizionul în sumă de 21.401.036 lei care a făcut obiectul Actului Adițional nr. 1 la CCM nr. 228/27.06.2022, Art. 1. Suma constituită este suma care va fi distribuită salariaților de 20.930.109 lei și 470.927 lei CAM. Prin mecanismul de ajustare în funcție de inflație prevăzut de Art. 26 al Regulamentului (UE) nr. 2019/ 317 “Pentru fiecare an al perioadei de referință, costurile determinate incluse în bazele de cost ale tarifelor pentru serviciile de navigație aeriană de rută și terminală ale anului n, exprimate în termeni nominali, se ajustează pe baza diferenței în procente dintre indicele inflației reale și indicele inflației prognozate pentru anul n respectiv și se includ ca ajustare pentru calculul ratei unitare pentru anul n + 2. „ În contrapartidă cu veniturile înregistrate pe baza mecanismului de mai sus (cele care sunt înregistrate în 418) reprezentanții salariaților solicită diferența între procentului de inflație prevăzute în Planul de performanță și indicele inflației reale aplicat la costurile de personal;
- provizionul în sumă de 19.824.324 lei. Suma face obiectul Art. 3 al Actului Adițional nr. 1 la CCM nr. 228/27.06.2022. Suma constituită este suma care va fi distribuită salariaților, de 19.388.092 lei la care se adaugă CAM de 436.232 lei, în total 19.824.324 lei. Conform Art. 11 al Regulamentului (UE) nr. 2019/ 317 se stabilesc stimulente de natură financiară pentru obiectivele de performanță în domeniile cheie de performanță al rentabilității și capacității. Întrucât țintele de performanță pentru anul 2022 au fost îndeplinite echivalentul acestor sume echivalente se distribuie salariaților în cursul anului 2023 conf. AA nr. 1;
- provizionul în sumă de 20.487.833 lei. Suma face obiectul Art. 4 Actului Adițional nr. 2 la CCM nr. 228/27.06.2022. Suma constituită este de 20.037.000 lei, la care se adaugă CAM în sumă de 450.833 lei, în total 20.487.833 lei. Prin mecanismul de împărțire a riscului de trafic conf. Art. 27 al Regulamentului (UE) nr. 2019/ 317 dacă numărul real al unităților de servicii variază peste trei praguri valorice față de previziunile incluse în planul de performanță (sub 2%, mai mare cu peste 2%, mai mare de 110%) veniturile suplimentare se rețin de către furnizorii de servicii de navigație aeriană într-o anumită măsură. Întrucât în anul 2022 numărul real al unităților de servicii a fost mai mare cu aprox. 4% au fost reținute o parte din veniturile suplimentare respectiv 20.037.000 lei care vor fi distribuite salariaților în anul 2023 conform AA nr. 2 la CCM.

I. CAPITAL ȘI REZERVE

La 31.12.2022 Regia deține capitaluri în valoare totală de **462.644.362 lei**, în următoarea structură:

Nr. crt.	EXPLICAȚII	Sold la 31.12.2021 (lei)	Sold la 31.12.2022 (lei)
1.	Patrimoniul Regiei (cont 1015)	214.684.295	214.684.295
2.	Ajustări ale patrimoniului Regiei conform IAS 29 (cont 1028)	162.269.747	162.269.747
3.	Rezerve legale (cont 1061)	37.148.815	41.863.620
4.	Alte rezerve (cont 1068)	22.316.961	33.506.665
5.	Rezultatul reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită (contul 1171) (rd. 5.1.+5.2.) din care:	-79.177.530	-63.818.948
5.1.	- pierderea neacoperită din anul 2017, 2020,2022	-79.177.530	-63.818.948
5.2.	- pierderi actuariale din provizionul de beneficii angajați 2020	0	
6.	Rezultatul reportat reprezentând surplusul realizat din rezerve din reevaluare (contul 1175)	1.359.695	3.133.613
7.	Rezultatul reportat provenit din trecerea la aplicarea IFRS, mai puțin IAS 29 (cont 1177), din care (rd. 7.1.+7.2.):	6.272.237	6.272.237
7.1.	Rezultatul reportat provenit din trecerea la aplicarea IFRS, câștiguri și pierderi actuariale la provizionul pentru beneficii angajați din 2016, 2017 (contul 1177.1.)	2.062.139	2.062.139
7.2.	Rezultatul reportat provenit din trecerea la aplicarea IFRS, diferența între pierderea contabilă conf. OMFP-IFRS (contul 1177.1.)	4.210.098	4.210.098
8.	Rezultatul reportat reprezentând provenit din utilizarea la data trecerii la aplicarea IFRS, a valorii juste drept cost presupus (contul 1178)	183.210.454	181.436.537
9.	Rezultatul reportat provenit din adoptarea pentru prima dată a IAS 29 (contul 118) (rd. 10.1.+10.2.) din care:	-173.479.456	-173.479.456
9.1.	- aplicarea IAS 29 pentru patrimoniu regiei	-162.269.747	-162.269.747
9.2.	- aplicarea IAS 29 pentru rezerva legală	-11.209.709	-11.209.709
10.	Profit sau pierderea la sfârșitul perioadei de raportare (cont 121)	50.302.057	72.680.561
11.	Repartizarea profitului (cont 129)	-2.515.103	-15.904.509
	CAPITALURI TOTAL (rd. 1.+2.+3.+4.+5.+6.+7.+8.+9.+10.+11.)	422.392.171	462.644.362

A. Rezultatul reportat provenit din adoptarea pentru prima dată a IAS 29

La data trecerii la IFRS, R.A. ROMATSA a identificat patrimoniul Regiei și rezerva legală ca elemente nemonetare constituite înaintea anului 2003. Astfel, în conformitate cu *IAS 29 - Raportarea financiară în economiile hiperinflaționiste* aceste elemente ale capitalului și rezervelor, constituite înainte de anul 2003, au fost indexate cu factori de inflație relevanți.

Toate ajustările efectuate elementelor de capitaluri și rezerve, constituite înainte de anul 2003 au fost efectuate în contrapartidă cu rezultatul reportat provenit din adoptarea pentru prima dată a *IAS 29 - Raportarea financiară în economiile hiperinflaționiste* cont 118.

Suma de 162.269.747 lei reprezentând indexarea la inflație a patrimoniul Regiei, a fost înregistrată în contul creditor 1028 – *Ajustări ale patrimoniului regiei*, în corespondență cu contul debitor 118 – *Rezultatul reportat provenit din adoptarea pentru prima dată a IAS 29*.

Suma de 11.209.708 lei reprezentând indexarea la inflație a rezervei legală a fost înregistră în contul creditor 1061 – *Rezerve legale* în corespondență cu contul debitor 118 – *Rezultatul reportat provenit din adoptarea pentru prima dată a IAS 29*.

Astfel soldul debitor (pierdere) al contului 118 – *Rezultatul reportat provenit din adoptarea pentru prima dată a IAS 29* este la 31.12.2022 în sumă de 173.479.456 lei.

B. Rezultatul reportat provenit din trecerea la IFRS

Ca urmare a faptului că primele situații financiare în conformitate cu IFRS au fost cele întocmite la 31.12.2016 (în scop informativ) iar data trecerii la IFRS-uri este începutul primei perioade pentru care sunt prezentate informații comparative complete conform IFRS-urilor, respectiv 01.01.2015, în situațiile financiare anuale la data 31.12.2018 se regăsesc diferențele provenite din retratarea situațiilor financiare. Aceste diferențe sunt cuprinse în soldul contului 1177 – *Rezultatul reportat provenit din trecerea la aplicarea IFRS mai puțin a IAS 29*.

Soldul debitor al contului 1177 – *Rezultatul reportat provenit din trecerea la aplicarea IFRS mai puțin a IAS 29* în sumă de 6.272.237 lei este defalcat în două analitice:

- În analiticul 1 care prezintă la 31.12.2022 un sold creditor de 2.062.139 lei (profit) au fost înregistrate reevaluările datoriei nete (cuprind câștiguri și pierderi actuariale) privind beneficiile angajaților conform IAS 19, pentru exercițiile financiare 2016 și 2017. Conform acestui standard internațional de contabilitate reevaluările datoriei nete (câștigurile și pierderile actuariale) se înregistrează în alte elemente ale rezultatului global și nu se reclasifică niciodată în contul de profit și pierdere.
- În analiticul 3 care prezintă la 31.12.2022 un sold creditor (profit) de 4.210.098 lei au fost înregistrate diferențele dintre pierderile contabile aferente exercițiilor 2016, 2017 înregistrate de Regie conform O.M.F.P. nr. 1.802/2014, comparativ cu pierderile înregistrate de Regie conform IFRS.

C. Rezultatul reportat provenit din utilizarea, la data trecerii la IFRS, a valorii juste drept cost presupus

În conformitate cu *IFRS 1 - Adoptarea pentru prima dată a Standardelor internaționale de raportare financiară* o entitate care adoptă pentru prima dată IFRS-urile poate alege să folosească o reevaluare conform GAAP-urilor anterioare (baza de contabilitate folosită înaintea adoptării IFRS-urilor) a unui element de imobilizări corporale, la sau înainte de data trecerii la IFRS-uri, drept cost presupus la data reevaluării, dacă reevaluarea a fost, la data reevaluării, comparabilă, în linii mari, cu valoarea justă. Această prevedere este valabilă și pentru imobilizările necorporale care îndeplinesc criteriile de recunoaștere din *IAS 38 - Imobilizări necorporale*.

Astfel la data trecerii la IFRS (01.01.2015), R.A. ROMATSA a folosit valoarea justă înregistrată ca rezultat al reevaluării activelor la data de 31.12.2013, drept cost presupus.

Prin utilizarea acestei opțiuni, toate rezervele din reevaluarea imobilizărilor, contabilizate în *contul 105 - Rezerve din reevaluare* înregistrate în perioada 2001-2007, 2010, 2013 au fost încorporate în *Rezultatul reportat provenit din utilizarea la data trecerii la aplicarea IFRS, a valorii juste drept cost presupus - cont 1178*.

În conformitate cu pct. 175 din O.M.F.P. nr. 2.844/2016 rezultatul reportat provenit din utilizarea la data trecerii la aplicarea IFRS, a valorii juste drept cost presupus și reflectat în creditul contului 1178 – *Rezultatul reportat provenit din utilizarea la data trecerii la aplicarea IFRS, a valorii juste drept cost presupus* **se consideră câștig realizat** la scoaterea din evidență a activului corespunzător sau pe măsura folosirii acestuia. R.A. ROMATSA consideră prin politicile contabile adoptate, drept câștig realizat la scoaterea din evidență a activului, moment în care soldul creditor al contului 1178 - *Rezultatul reportat provenit din utilizarea la data trecerii la aplicarea IFRS, a valorii juste drept cost presupus* este diminuat concomitent cu înregistrarea câștigului realizat în creditul contului 1175 – *Rezultatul reportat reprezentând surplusul realizat din rezerve din reevaluare*. Astfel soldul creditor (profit) al contului 1175 – *Rezultatul reportat reprezentând surplusul realizat din rezerve din reevaluare* este de 3.133.613 lei la 31.12.2022.

D. Rezultatul reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită

Soldul contului 1171 – *Rezultatul reportat provenit din profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită* este defalcat pe analitice aferente fiecărui exercițiu financiar, după cum urmează:

- Analiticul aferent anului 2017, în sumă de 8.989.537,21 lei, reprezintă pierderea neacoperită aferentă exercițiului financiar 2017 rezultată în urma operațiunilor contabile prezentate în Referatul nr. 13.658/21.07.2020, aprobat în ședința Consiliului de Administrație nr.15 din 30.07.2020 odată cu aprobarea situațiilor financiare anuale la 31.12.2019);
- Analiticul aferent anului 2020, în sumă de 73.568.952 lei reprezintă pierderea neacoperită aferentă exercițiului financiar 2020 rezultată în urma operațiunilor contabile prezentate în Referatul nr. 9469/24.05.2021, aprobat în ședința Consiliului de Administrație din 22.06.2021 odată cu aprobarea situațiilor financiare anuale la 31.12.2020);
- Analiticul aferent anului 2021, în sumă de 3.380.959 lei reprezintă reevaluările datoriei nete privind beneficiul determinat (câștigurile actuariale), sumă înregistrată conform pct. 120 lit (c) și pct 127 din *IAS 19 – Beneficiile angajaților*. La începutul exercițiului financiar 2022 soldul acestui cont se va cumula cu soldul contului 121 – Profit sau pierdere cu sold creditor (câștig) de 47.786.954 lei. Astfel, soldul acestui analitic aferent anului 2021 va avea, la începutul anului 2021,

un sold creditor de 51.167.913 lei reprezentând rezultatul global al anului 2021, respectiv profit contabil.

E. Rezerve legale

Din profitul contabil al anului 2022 a fost constituită rezerva legală în sumă de 4.714.805 lei, rezerva legală totală în sumă de 30.653.911 lei fiind în limita de deductibilitate prevăzută de Legea nr. 227/2015 privind Codul Fiscal, în cotă de „5% aplicată asupra profitului contabil, la care se adaugă cheltuielile cu impozitul pe profit, până ce aceasta va atinge a cincea parte din capitalul social subscris și vărsat sau din patrimoniu, după caz”. La această sumă se adaugă suma de 11.209.709,00 lei rezultată din aplicarea, la data trecerii la aplicarea IFRS, a standardului de contabilitate IAS 29 - Raportarea financiară în economiile hiperinflaționiste. Astfel soldul contului 1061 – Rezerve legale are, la sfârșitul anului 2022, un sold creditor de 41.863.620 lei.

F. Alte rezerve

Soldul contului 1068 – Alte rezerve este la data de 31.12.2021 în sumă de 33.506.665 lei, defalcat după cum urmează:

- Analiticul 4 în sumă de 15.066.011,70 lei reprezintă rezerve constituite în exercițiile financiare 2002, 2003 ca urmare a unor facilități fiscale în vigoare la data respectivă;
- Analiticul 5 în sumă de 18.440.653 lei este compus din :
7.250.949 lei reprezentând rezerve constituite în exercițiul financiar 2019 în conformitate cu prevederile Legii nr. 227/2015 privind Codul Fiscal, art. 22 - Scutirea de impozit a profitului reinvestit, pentru întreaga sumă a profitului impozabil aferent anului 2019. la care se adaugă suma de 11.189.704 lei reprezentând rezerve constituite în anul 2022 în conformitate cu prevederile OUG 153/ 2020 pentru instituirea unor măsuri fiscale de stimulare a menținerii/creșterii capitalurilor proprii, precum și pentru completarea unor acte normative.

Se menționează că, în conformitate cu prevederile Legii nr. 227/2015 privind Codul Fiscal, rezervele reprezentând facilități fiscale (sume pentru care s-a beneficiat de scutire de impozit pe profit) nu pot fi utilizate pentru majorarea capitalului social, pentru distribuire sau pentru acoperirea pierderilor. În cazul în care nu sunt respectate prevederile prezentului alineat, aceste sume se impozitează ca elemente similare veniturilor în perioada fiscală în care sunt utilizate.

CAP.III. SITUAȚIA PROFITULUI SAU PIERDERII ȘI A ALTOR ELEMENTE ALE REZULTATULUI GLOBAL

În conformitate cu *IAS 1 – Prezentarea situațiilor financiare*, în situația profitului sau pierderii și a altor elemente ale rezultatului global (situația rezultatului global) se va prezenta:

- a) Profitul sau pierderea;
- b) Alte elemente ale rezultatului global;
- c) Rezultatul global aferent perioadei, care este totalul dintre profit și pierdere și alte elemente ale rezultatului global.

Comparativ cu exercițiul financiar al anului 2021, situația rezultatului global înregistrează următoarele valori la finele anului 2022:

Nr. crt.	DENUMIRE INDICATOR	2021	2022	DIFERENȚE
	0	1	2	3=2-1
I.A.	VENITURI DIN EXPLOATARE, din care:	1,002,808,832	1,354,316,419	351,507,587
I.A.1.	Producția vândută (cifra de afaceri netă)	995,854,688	1,349,009,969	353,155,281
I.A.2.	Venituri din subvenții de exploatare	3,713,488	2,138,588	-1,574,900
I.A.3.	Alte venituri din exploatare	3,240,656	3,167,862	-72,794
II.A.	CHELTUIELI DE EXPLOATARE, din care:	950,274,583	1,241,382,032	291,107,449
II.A.1.	Cheltuieli cu materii prime și materiale consumabile	2,132,458	2,894,736	762,278
II.A.2.	Alte cheltuieli materiale	202,170	360,563	158,393
II.A.3.	Cheltuieli externe (cu energie, apă)	6,450,810	13,271,809	6,820,999
II.A.4.	Cheltuieli cu personalul, din care:	761,520,611	872,098,784	110,578,173
II.A.4.1.	salarii și indemnizații	684,350,099	781,672,285	97,322,186
II.A.4.2.	cheltuieli cu asigurările și protecția socială	77,170,512	90,426,499	13,255,987
II.A.5.	Amortizare, deprecierea imobilizărilor corporale și necorporale	51,625,699	55,992,470	4,366,771
II.A.6.	Ajustare privind activele circulante	-3,629,405	567,940	4,197,345
II.A.7.	Alte cheltuieli de exploatare	125,287,817	178,766,682	53,478,865
II.A.8.	Ajustări privind provizioanele (cheltuieli - venituri)	6,684,423	117,429,048	110,744,625
A.	PROFIT DIN EXPLOATARE (I.A-II.A)	52,534,249	112,934,387	60,400,138
I.B	VENITURI FINANCIARE	6,457,092	5,349,889	-1,107,203
II.B	CHELTUIELI FINANCIARE	8,689,284	23,988,167	15,298,883
B	PROFIT FINANCIAR (I.B-II.B)	-2,232,192	-18,638,278	-16,406,086
I.	I.VENITURI TOTALE (I.A+I.B)	1,009,265,924	1,359,666,308	350,400,384
II.	II.CHELTUIELI TOTALE (II.A+II.B)	958,963,867	1,265,370,199	306,406,332
C.	PROFITUL SAU PIERDERE BRUT(Ă) (A+B)	50,302,057	94,296,109	43,994,052
	PROFIT	50,302,057	94,296,109	43,994,052
	PIERDERE			0
D.	IMPOZIT PE PROFIT	0	21,615,548	21,615,548
E.	PROFITUL NET/ PIERDERE NETA			0
E.1.	PROFIT	50,302,057	72,680,561	22,378,504
E.2.	PIERDERE			0
F.	ALTE ELEMENTE ALE REZULTATULUI GLOBAL	-23,654,505	52,449,365	76,103,870
G.	REZULTATUL GLOBAL AFERENT PERIOADEI PROFIT (E.1./E.2. + F)	13,168,268	20,231,196	7,062,928

Din analiza situației contului de profit și pierdere se poate constata că R.A. ROMATSA a înregistrat în anul 2022 un profit contabil de 94.296.109 lei înregistrat în soldul creditor al contului 121 Profit sau pierdere. Veniturile totale (din exploatare și financiare) au fost în sumă de 1.359.666.308 lei, iar cheltuielile totale (de exploatare și financiare) în valoare de 1.265.370.199 lei din care rezultă un profit brut de 94.296.109 lei.

În ceea ce privește impozitul pe profit, prin aplicarea prevederilor Legii 227/2015 privind Codul Fiscal, referitoare la calculul impozitului pe profit, respectiv ajustarea rezultatului contabil brut în sumă de 94.296.109 lei, prin scăderea veniturilor neimpozabile în sumă de 63.078.393 lei, adăugarea cheltuielilor nedeductibile în sumă de 296.484.246 lei, a altor elemente similare veniturilor în sumă de 648.474 lei și a amortizării fiscale de 78.063.623 lei, a rezervei legale de 4.714.805 lei precum și a pierderii fiscale cumulate din anii precedenți a rezultat un profit fiscal de 171.507.094 lei.

De menționat că în exercițiile financiare 2018, 2019, Regia a înregistrat pierdere fiscală în sumă de 76.768.505 lei, care cumulată cu pierderea fiscală de 7.753.623 lei rezultă totalul pierderii fiscale cumulate la 31.12.2020 de 84.522.128. Această sumă urma să fie recuperată din profiturile impozabile obținute în următorii 7 ani consecutivi, în ordinea înregistrării acestora, la fiecare termen de plată a impozitului pe profit, potrivit prevederilor legale în vigoare din anul înregistrării acestora. În anul 2021, regia a înregistrat un profit impozabil în sumă de 32.072.763 lei care a diminuat pierderea fiscală cumulată, suma rămasă de recuperat din profiturile impozabile viitoare fiind de 52.449.365 lei. Având în vedere că la data de 31.12.2022 regia a înregistrat un profit impozabil de 223.956.459, pierderile fiscale anterioare fiind acoperite în totalitate, rezultatul fiscal al anului 2022, după acoperirea pierderii reportate din anul anterior fiind de 171.507.094 lei.

Impozitul pe profit datorat prin aplicarea cotei de 16% este de 27.441.135 lei. Din această sumă au fost deduse următoarele sume:

- 1.884.581 lei reprezentând impozitul pe profitul reinvestit conform Art. 22 din Legea nr. 227/2015 privind codul fiscal;
- 1.269.421 lei reprezentând contravaloarea sponsorizărilor din anul 2022 de 188.566 lei și din perioada 2018-2021 de 1.080.854 lei;
- 2.671.585 lei reprezentând reducerea impozitului pe profit conform OUG nr. 153/2020;

După deducerea acestor sume a rezultat impozitul pe profit anual pentru 2022 în sumă de 21.615.548 lei.

Întrucât în exercițiile financiare 2018, 2019, 2020, R.A. ROMATSA nu a datorat impozit pe profit, sumele reprezentând sponsorizări aferente acestor exerciții financiare se reportează și vor fi scăzute din impozitul pe profit în următorii 7 ani consecutivi, după recuperarea pierderilor fiscale. Valoarea sponsorizărilor efectuate este de 296.760 lei pentru exercițiul financiar 2018, de 600.733 lei pentru exercițiul financiar 2019, de 134.961 lei pentru exercițiul financiar 2020 și de 48.400 lei pentru exercițiul financiar 2021, în total 1.080.854 lei. Această sumă a fost dedusă împreună cu contravaloarea sponsorizărilor efectuat în anul 2022 de 188.566 lei din impozitul pe profit conform celor menționate anterior.

Întrucât în exercițiile financiare 2019 și 2020 Regia a determinat ca rezultat fiscal pierderi fiscale iar în anul 2021 profitul fiscal nu a acoperit pierderea fiscală reportată Regia nu a datorat impozit pe profit.

Elementele luate în calcul la determinarea profitului impozabil pentru anul 2022, în conformitate cu prevederile Legii nr. 227/2015 privind Codul Fiscal sunt prezentate detaliat în tabelul de mai jos:

Nr. crt.	DENUMIRE INDICATOR	SUME (lei)
1	Venituri totale – din exploatare și financiare (cf. Declarație 101/2022)	1.423.596.561
2	Cheltuieli totale – din exploatare și financiare (cf. Declarație 101/2022)	1.350.916.000
3	REZULTAT BRUT (1-2)	72.680.561
4	Elemente similare veniturilor	648.474
5	Venituri neimpozabile care se scad din profitul impozabil, din care (rd. 5.1. la 5.9.):	63.078.392
5.1.	- venituri din reluarea ajustărilor pentru deprecierea creanțelor - clienți	1.889.721
5.2.	- venituri din reluarea ajustărilor pentru deprecierea creanțelor - debitori	0
5.3.	- venituri din reluarea provizionului pentru beneficiile angajaților	36.644.775
5.4.	- venituri din reluarea provizionului pentru concedii neefectuate în 2022	11.744.898
5.5.	- venituri din reducerea sau anularea provizioanelor pentru care nu s-a acordat deducere (drepturi salariale neacordate în cursul anului 2022)	9.307.774
5.6.	- venituri din reducerea sau anularea provizioanelor pentru care nu s-a acordat deducere (provizion beneficii angajați decedați)	1.365.774
5.7.	- venituri din reluarea provizioanelor pentru litigii pentru care nu s-a acordat deducere (SEA Dosar46247/301/2011, AIRSIGHT GMBH Dosar 35758/3/2018)	2.072.270
5.8.	- venituri din creanțe reactivate	47.519
5.9.	- venituri din diminuarea ajustărilor pentru deprecierea imobilizărilor corporale	5.661
6	Alte deduceri, din care (rd. 6.1. la 6.2.):	82.778.428
6.1.	- amortizarea fiscală	78.063.623
6.2.	- rezerva legală deductibilă	4.714.805
7	Cheltuieli nedeductibile fiscal, care se adaugă la profitul impozabil, din care (rd. 7.1. la 7.4.):	296.484.246
7.1.	- cheltuieli cu dobânzi/majorări și amenzi datorate autorităților române	47.765.881
7.2.	- cheltuieli de protocol care depășesc limitele prevăzute de lege (2% din profitul contabil)	0
7.3.	- cheltuieli de sponsorizare	188.567
7.4.	- cheltuieli cu amortizarea contabilă	52.818.545
7.3.	- cheltuieli cu provizioanele și ajustări pentru depreciere, din care:	171.728.242
7.3.1.	· provizion pentru sume datorate moștenitorilor salariaților decedați	0
7.3.2.	· provizion pt. drepturi de personal amânate la plată în cursul anului 2022	61.713.193
7.3.3.	· provizion pentru concedii neefectuate în anii 2021, 2022	13.130.887

Nr. crt.	DENUMIRE INDICATOR	SUME (lei)
7.3.4.	· ajustări pentru depreciere creanțe clienți	14.805.336
7.3.5.	· provizion pentru beneficiile angajaților (IAS 19)	65.210.919
7.3.6.	· provizion pentru litigii	16.867.907
7.4.	- alte cheltuieli nedeductibile din care:	2.367.463
7.4.1.	· cheltuieli întreținere spații comune și aferente întreținerii apartamentelor locuințe de serviciu	2.028
7.4.2.	· cheltuieli aferente deplasărilor anulate datorită pandemiei de COVID-19	40.270
7.4.3.	· pierderi din creanțe clienți incerti	1.886.859
7.4.4.	· taxe și cotizații la organisme interne și internaționale peste limita de 4.000 EUR	419.829
7.4.5.	· alte cheltuieli nedeductibile autovehicole, despăgubiri terți etc	18.477
7.5.	- Cheltuieli cu impozitu pe profit curent	21.615.548
8	Profit impozabil impozabil/pierdere fiscală înainte de reportarea pierderii (3+4-5-6+7)	223.956.461
9	Pierdere fiscală de recuperat din anii precedenți	52.449.365
10	Profit impozabil/ pierdere fiscală, de recuperat în anii următori (7-8)	171.507.096
11	Impozit pe profit calculat (16%)	27.441.135
12	Impozit pe profit scutit conf. Art. 22 din Codul fiscal (profit reinvestit)	1.884.581
13	Sume reprezentând sponsorizări care se scad din impozitul pe profit, în limitele prevăzute de lege, din anul curent și reportate din perioada precedentă	1.269.421
14	Reducere impozitului pe profit conf. OUG nr. 153/2020 (creșterea capitalurilor)	2.671.585
15	Impozit pe profit datorat aferent anului 2022 (10-11-12-13-14)	21.615.548
16	Impozit pe profit declarat în cursul anului 2022 prin D100 și plătit	15.573.783
17	Impozit pe profit rămas de plata la sfârșitul anului 2022 până la 25.06.2023 (15-16)	6.041.765

CAP. IV. REALIZAREA BUGETULUI DE VENITURI ȘI CHELTUIELI

Bugetul de venituri și cheltuieli pentru anul 2022 al R.A. ROMATSA a fost aprobat prin Ordinul comun al ministrului transporturilor și infrastructurii nr. 998/06.06.2022 și al ministrului finanțelor nr. 1.491/23.06.2022 și a fost publicat în Monitorul Oficial nr. 633 din data de 28.06.2022, Partea I.

Prin Ordinul comun nr. 2311 MTI/2022/414 MF/2023 a fost modificat Ordinul nr. 1.681/1.605/2012 al ministrului transporturilor și infrastructurii și al viceprim-ministrului, ministrul finanțelor publice, pentru aprobarea modelului formularului bugetului de venituri și cheltuieli specific Regiei Autonome "Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian - ROMATSA", precum și al formularului "Situatie centralizată privind veniturile și cheltuielile din bazele de cost". Această actualizare a formularului de

BVC a determinat retratarea Bugetului de venituri și cheltuieli aprobat pentru anul 2022, pentru o mai bună corelare cu situațiile financiare, prin translatarea reluării la venituri a ajustărilor și provizioanelor constituite anterior în cadrul capitolului *Alte cheltuieli de exploatare*, astfel încât să se evidențieze valoarea netă a cheltuielilor cu ajustările și provizioanele, calculată ca diferență între cheltuieli și venituri din provizioane.

Față de Bugetul de venituri și cheltuieli aprobat pe anul 2022, execuția la 31.12.2022 prezintă o realizare a veniturilor totale în procent de 118,29% și a cheltuielilor totale în procent de 112,68%. Pe principalele capitole, execuția se prezintă după cum urmează:

mii lei

Nr. crt.	INDICATORI	Nr. rd. BVC	2022 Aprobato	2022 Realizat	Diferențe	%
0	1	2	3	4	5=4-3	6=4/3
I	VENITURI TOTALE	1	1.149.504,41	1.359.734,19	210.229,78	118,29%
1	Venituri din exploatare, din care:	2	1.140.551,74	1.354.384,30	213.832,56	118,75%
	servicii navigație aeriană de rută	4	987.905,58	1.101.083,39	113.177,81	111,46%
	servicii navigație aeriană de terminal	5	87.663,00	82.671,61	-4.991,39	94,31%
	din alte surse	6	5.725,07	4.147,94	-1.577,13	72,45%
	ajustări	7		92.769,89	92.769,89	
	servicii navigație aeriană de terminal alte aeroporturi	8	43.202,09	56.801,00	13.598,91	131,48%
	rambursarea contravalorii unor servicii de navigație aeriană	9	16.056,00	13.681,76	-2.374,24	85,21%
	alte venituri din exploatare	11		3.228,71	3.228,71	
2	Venituri financiare	12	8.952,67	5.349,89	-3.602,78	59,76%
II	CHELTUIELI TOTALE	18	1.123.002,28	1.265.438,08	142.435,80	112,68%
1	Cheltuieli de exploatare, din care:	19	1.100.603,90	1.241.449,91	140.846,01	112,80%
	cheltuieli de personal	20	853.088,16	874.115,37	21.027,21	102,46%
	alte cheltuieli de operare	26	191.287,93	311.314,79	120.026,86	162,75%
	amortizare	37	56.227,81	56.019,75	-208,06	99,63%
2	Cheltuieli financiare	38	22.398,38	23.988,17	1.589,79	107,10%
III	REZULTAT BRUT (pierdere)	42	26.502,13	94.296,11	67.793,98	355,81%

Analizând datele înscrise în tabel, prezentăm, în cele ce urmează, comparația sumelor realizate în 2022 față de cele aprobate prin BVC 2022.

A. VENITURI

Așa cum se poate observa, depășirea în realizare a veniturilor totale cu 210.229,78 mii lei, reprezentând o depășire cu 18,29% a veniturilor totale aprobate prin BVC pe anul 2022, se datorează, în principal, depășirii veniturilor conform bazelor de cost, după cum urmează:

A.1. Venituri din exploatare

La finele anului 2022, veniturile din exploatare înscrise în bugetul de venituri și cheltuieli sunt realizate în procent de 118,75%.

În cadrul veniturilor din exploatare, **veniturile conform bazelor de cost reglementate** prevăzute prin Bugetul de venituri și cheltuieli s-au realizat în procent de 117,95% și sunt detaliate după cum urmează:

mii lei

Nr. crt.	INDICATORI	2022 Aprobat	2022 Realizat	%
0	1	2	3	4=3/2
1	VENITURI din prestarea serviciilor de navigație aeriană reglementate, din care:	1.097.349,65	1.294.354,59	117,95%
2	- servicii navigație aeriană de rută	999.144,58	1.189.515,40	119,05%
	- venituri reținute	999.144,58	1.111.954,12	111,29%
	- venituri din ajustări		77.561,28	
3	- servicii navigație aeriană de terminal reglementat	92.480,00	100.691,25	108,88%
	- venituri reținute	92.480,00	85.482,64	92,43%
	- venituri din ajustări		15.208,61	
4	- din alte surse (chirii, telecomunicații, etc.)	5.725,07	4.147,94	72,45%

Depășirea nivelului aprobat al **veniturilor aferente serviciilor de navigație aeriană reglementate** provine, pe de o parte, din depășirea valorilor traficului estimat iar, pe de altă parte, din aplicarea mecanismelor prevăzute în regulamentele europene – prin înregistrarea unor ajustări (inflație, pierdere de venituri aferente anilor 2020-2021). Astfel, aceste venituri au fost majorate cu suma de 77.561,28 mii lei pentru activitatea de rută și cu suma de 15.208,61 mii lei pentru activitatea de terminal. Aceste ajustări vor fi recuperate de la operatorii aerieni prin majorarea corespunzătoare a ratelor unitare ale tarifelor pentru serviciile de navigație aeriană de rută și terminal – conform regulamentelor europene: în anul N+2 pentru ajustările de inflație), respectiv începând cu anul următor celui în care a fost adoptat planul de performanță, pe o perioadă de șapte ani (în perioada 2023-2029), în tranșe egale pentru pierderile de venituri.

Veniturile din exploatare din serviciile de navigație aeriană de terminal de pe alte aeroporturi s-au realizat în procent de 131,48% datorită depășirii traficului estimat la momentul planificării.

Alte venituri din exploatare au fost realizate în sumă de 3.228,71 mii lei și provin, în mare parte, din penalitățile aplicate operatorilor aerieni.

A.2. Veniturile financiare

La finele anului 2022 veniturile financiare sunt realizate în sumă de 5.349,89 mii lei față de 8.952,67 mii lei prevăzuți, reprezentând o realizare de 59,76% a nivelului aprobat pentru anul 2022 la această categorie de venituri, din care:

- Venituri din dobânzi – depășire cu 85,08% pe seama dobânzilor la titlurile de stat și la depozitele la termen;
- Venituri din diferențe de curs valutar – nerealizare de 58,59%, pe baza evoluției cursului valutar leu/euro.

B. CHELTUIELI

Cheltuielile totale realizate la 31.12.2022 sunt în sumă de 1.265.438,08 mii lei, reprezentând o realizare de 112,68% a cheltuielilor totale aprobate pentru anul 2022.

B.1. Cheltuielile de exploatare

La finele anului 2022 **cheltuielile de exploatare** sunt realizate în procent de 112,80% pe seama următoarelor elemente:

- a. **Cheltuielile cu personalul** – depășire cu 21.027,21 mii lei, reprezentând o realizare de 102,46% a acestor cheltuieli aprobate prin BVC 2022, din care:
  - cheltuielile cu salariile s-au realizat în procent de 99,99%;
  - bonusurile s-au realizat în procent de 83,04%;
  - cheltuielile cu asigurările și alte obligații legale s-au realizat în procent de 94,71%;
  - alte cheltuieli cu personalul s-au realizat în procent de 118,07%; depășirea provine din acordarea unui stimulent pentru creșterea de trafic și capacitate în valoare de 40 mil. lei. Această sumă este cuprinsă în bazele de cost aprobate prin Planul de Performanță RP3, dar nu a fost prevăzută în BVC 2022, având în vedere că planul a fost aprobat ulterior aprobării bugetului;
  - cheltuielile pentru contractele de mandat s-au realizat în procent de 113,08%, depășire ce provine din înregistrarea la acest element a unor cheltuieli ce decurg din contractul de mandat al directorului general (ca de ex. - cheltuieli cu deplasările, școlarizare, cheltuieli de protocol și altele);

- b. **Alte cheltuieli de operare** – depășire cu 120.026,86 mii lei, reprezentând o realizare de 162,75% din valoarea aprobată prin BVC 2022 la acest element și provine din:

mii lei

Nr. crt.	ELEMENT DE CHELTUIALĂ	2022 Aprobat	2022 Realizat	Diferențe	% Realizat/Aprobat
0	1	2	3	4=3-2	5=3/2
1	ALTE CHELTUIELI DE OPERARE, din care:	191.287,93	311.314,79	120.026,86	162,75%
1	Cheltuieli materiale	5.830,51	3.255,30	-2.575,21	55,83%
2	Cheltuieli cu energia și apa (utilități)	14.052,43	13.271,81	-780,62	94,44%
3	Cheltuieli cu serviciile executate de terți	165.744,96	125.262,55	-40.482,41	75,58%
4	Alte cheltuieli de exploatare, din care:	5.660,03	169.525,13	163.865,10	2995,13%
4.1	cheltuieli de protocol	412,30	185,45	-226,85	44,98%
4.2	reclamă și publicitate		12,99	12,99	0,00%
4.3	impozite, taxe, vărsăminte	2.057,85	2.095,13	37,28	101,81%
4.4	pierderi din creanțe		3.335,42	3.335,42	
4.5	alte cheltuieli de exploatare	448,95	1.201,56	752,61	267,64%
4.6	cheltuieli de sponsorizare	250,00	188,57	-61,43	75,43%
4.7	ajustări și provizioane	2.490,93	101.990,81	99.499,88	4094,49%
4.8	tarif administrativ EUROCONTROL		49,71	49,71	
4.9	proviz. pt. deprecierea activelor circulante (principal + dobânzi ANAF)		12.711,37	12.711,37	
4.10	alte cheltuieli de exploatare (în afara bazei de cost)		47.754,12	47.754,12	

Pe baza informațiilor prezentate în tabel se poate constata:

- Elementul *Pierderi din creanțe* (rd. 4.4 din tabel) – prezintă o realizare de 3.335,42 mii lei care provine în principal din înregistrarea pe costuri, a debitelor scoase din evidența contabilă de către EUROCONTROL, conform HCD 16/29.07.2022. Această sumă nu a fost planificată prin BVC 2022, dar fiind provizionată integral a generat concomitent și înregistrarea de venituri.
- *Ajustările și provizioanele* (rd. 4.7 din tabel) prezintă o realizare de 4094,49% generată de înregistrarea unor provizioane ce nu au fost planificate prin BVC 2022 sau a căror planificare a fost depășită. În tabelul următor acestea sunt prezentate la valoarea lor netă, calculată ca diferență dintre cheltuielile privind ajustările/provizioanele și veniturile din provizioane:

INDICATORI		2022 Aprobat	2022 Realizat	%
Ajustări și provizioane, din care: (rd.1 – rd.2)		2.490,93	101.990,81	4094,49%
1.	Cheltuieli privind ajustările și provizioanele, din care:	55.880,19	165.853,17	296,80%
	1.1. provizioane pentru beneficii angajați	55.880,19	65.210,92	116,70%
	1.2. provizion pentru salariați decedați	0,00	0,00	
	1.3. provizion pentru concedii de odihnă neefectuate	0,00	13.130,89	
	1.4. provizion pentru litigii	0,00	4.156,54	
	1.5. provizion pentru drepturi amânate la plată	0,00	61.713,19	
	1.6. provizion pentru deprecierea activelor circulante	0,00	21.641,63	
2.	Venituri din provizioane aferente activ. de exploatare, din care:	53.389,26	63.862,36	119,62%
	2.1. provizioane pentru beneficii angajați	43.308,27	36.644,78	84,61%
	2.2. provizion pentru salariați decedați	773,22	1.365,77	176,63%
	2.3. provizion pentru concedii de odihnă neefectuate		11.744,90	
	2.4. provizion pentru drepturi amânate la plată	9.307,77	9.307,77	100,00%
	2.5. provizion pentru litigii	0,00	2.072,27	
	2.6. ajustări pentru deprecierea activelor circulante/clienti neîncasați	0,00	2.699,60	
	2.7. ajustări pentru deprecierea imobilizărilor		27,27	

- provizionul pentru beneficii angajați este constituit în conformitate cu prevederile OMFP nr. 2844/2016 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate și cu ale Standardului Internațional de Contabilitate IAS 19 – Beneficiile angajaților. Acest provizion este calculat de către KPMG România S.R.L., firmă specializată în calcul actuarial, cu care Regia a avut încheiat un contract de prestări servicii. Provizionul pentru beneficiile angajaților reflectă sumele ce vor fi plătite de R.A. ROMATSA la momentul în care angajații părăsesc regia cu ocazia pensionării. Valoarea cheltuielilor privind provizionul pentru beneficiile angajaților pentru anul 2022 este de 65.210,92 mii lei, sumă reflectată pe cheltuielile de exploatare ale anului în cauză. Totodată, în urma acestui calcul, s-a înregistrat în contul 1171 (rezultatul reportat) o pierdere actuarială în sumă de 32.428,37 mii lei, în conformitate cu prevederile IFRS;
- provizion pentru drepturi amânate la plată – constituit la valoarea de 61.713,19 mii lei, reprezentând sumele datorate salariaților regiei privind anumite drepturi, conform Contractului colectiv de muncă 2022/2023 încheiat între R.A. ROMATSA și partenerul social.

- provizion pentru concedii de odihnă neefectuate – constituit la valoarea de 13.130,89 mii lei, reprezentând contravaloarea concediilor de odihnă neefectuate la 31.12.2022, inclusiv contravaloarea contribuției asiguratorie pentru muncă datorată de regie.
  - *Provizion pt. deprecierea activelor circulante (rd. 4.9. din tabel)* – prezintă o realizare de 12.711,37 lei provenită din constituirea unui provizion pentru dobânzi și penalități stabilite de către ANAF.
  - *Alte cheltuieli de exploatare (în afara bazei de cost) (rd. 4.10.din tabel)* – prezintă o realizare de 47.754,12 mii lei reprezentând vărsăminte către bugetul statului stabilite de către ANAF prin procesul verbal RIEF NR. MC_ IEF-826/26.10.2018.

B.2. Cheltuielile financiare

La finele anului 2022 cheltuielile financiare sunt realizate în sumă de 23.988,17 mii lei, reprezentând o realizare de 107,1% a nivelului aprobat.

C. BUGETUL ACTIVITĂȚII DE INVESTIȚII

Realizarea bugetului activității de investiții se prezintă astfel:

- ◆ sursele pentru investiții realizate în anul 2022 provin din:

- mii lei -

Indicatori	2022 Aprobat	2022 Realizat
➤ surse proprii (amortizare + resurse neconsumate în anii precedenți)	64.747,82	56.019,75
Total surse	64.747,82	56.019,75

- ◆ cheltuielile pentru investiții s-au realizat după cum urmează:

- mii lei -

➤ cheltuieli pentru investiții inclusiv pentru investiții în curs la finele anului	64.747,82	45.982,82
Total cheltuieli pentru investiții și rambursări	64.747,82	45.982,82

Diferența dintre valoarea aprobată și valoarea realizată a PI 2022 se datorează următorilor factori:

- **de ordin intern:**
  - complexitatea tehnică și operațională a echipamentelor/sistemelor achiziționate de ROMATSA R.A. conduce la derularea pentru perioade mari de timp (6–12 luni) a procedurilor de licitație deschisă, cu efecte asupra realizării valorilor aprobate;
  - contracte aflate în derulare la care, din motive tehnice și operaționale, a survenit decalarea termenelor de realizare a unor etape contractuale;

- semnarea unor contracte, în urma desfășurării procedurilor de achiziție, la valori mai mici decât cele estimate în planul de investiții;
  - semnarea unor contracte în ultimul trimestru al anului 2022 cu realizare în anul 2023.
- **de ordin extern:**
- anularea unor proceduri de achiziție din cauza neparticipării potențialilor furnizori;
  - anularea unor proceduri de achiziție din cauza prezentării unor oferte având valori mai mari decât bugetele aprobate;
  - decalarea termenelor contractuale privind livrarea unor echipamente/sisteme din cauza din cauza dificultăților întâmpinate de producători în procurarea/producerea de componente electronice.

Situația privind realizarea indicatorilor prevăzuți în BVC aprobat este prezentată detaliat în Anexele 3.1, 3.1a, 3.1b, 3.2 și 3.3 la prezentul raport.

D. INDICATORII PREVĂZUȚI ÎN DATELE DE FUNDAMENTARE

- **Productivitatea muncii** calculată ca venituri totale/ număr mediu de personal a înregistrat în realizare valoarea de 868,28 lei/pers, față de 711,33 lei/ pers. aprobat prin bugetul de venituri și cheltuieli pentru anul 2022;
- **Cheltuiala totală la 1000 lei venituri totale** a înregistrat în realizare valoarea de 930,65 lei/ 1000 lei față de 976,94 lei/ 1000 lei aprobată prin bugetul de venituri și cheltuieli pentru anul 2022;
- ROMATSA nu înregistrează **plăți restante**. Chiar dacă situația financiară a regiei a fost puternic afectată de efectele pandemiei, ROMATSA nu are obligații de plată neachitate la scadența prevăzută de prevederile legale și contractele încheiate.
- La finele anului 2022 s-au înregistrat **creanțe restante** conform scadențelor în sumă de 69.005,43 mii lei (5,09% din total venituri de exploatare), față de 47.000 mii lei (4,12% din total venituri de exploatare planificate), rezultând o depășire cu 46,82% a nivelului planificat.

Principalii clienți care figurează în evidențele contabile ale ROMATSA cu creanțe restante pentru servicii de navigație aeriană sunt:

1. **EUROCONTROL** – cu un total de **48.676,22 mii lei**, reprezentând contravaloare facturi emise în perioada februarie 2005 – octombrie 2022 pentru diferiți operatori aerieni;
2. **Blue Air Aviation SA** – cu un total de **10.002,12 mii lei**, reprezentând contravaloare facturi emise în perioada septembrie 2020 - octombrie 2022. Blue Air Aviation nu a mai operat zboruri începând cu luna ianuarie 2022;
3. **CN TAROM SA** – cu un total de **8.812,81 mii lei**, reprezentând contravaloare facturi emise în perioada aprilie 2021 – octombrie 2022. Acest operator aerian a avut un grad de încasare de aprox. 50% în anul 2022.

CAP. V. PRINCIPALII INDICATORI ECONOMICO-FINANCIARI

În vederea analizei situației financiare pe baza indicatorilor economici se prezintă în cele ce urmează tabelul centralizator privind elementele componente ale activului și pasivului din situația activelor, datoriilor și capitalurilor.

Nr. crt.	DENUMIREA ELEMENTULUI	SOLD 31.12.2021 (lei)	SOLD 31.12.2022 (lei)
0	1	2	3
1.	Imobilizări necorporale	70,073,779	105,821,251
2.	Imobilizări corporale	312,563,243	269,018,114
3.	Drepturi de utilizare a activelor luate în leasing	22,516,510	22,988,941
4.	Imobilizări financiare	109,091,901	109,293,130
5.	Active imobilizate – total (rd. 1+2+3+4)	514,245,433	507,121,436
6.	Stocuri	12,113,681	13,261,058
7.	Creanțe	892,532,831	1,077,720,714
8.	Alte investiții pe termen scurt	-	-
9.	Casă și conturi la bănci	15,812,812	205,032,973
10.	Active circulante – total (rd. 6+7+8+9)	920,459,324	1,296,014,745
11.	Cheltuieli în avans, din care: (rd. 11.1.+11.2.):	18,680,094	18,259,702
11.1.	- Sume de reluat într-o perioadă de până la un an	16,842,352	17,266,235
11.2.	- Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an	1,837,742	993,467
12.	Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă de un an, din care (rd. 12.1.+12.3.):	113,232,425	203,877,513
12.1.	-sume datorate instituțiilor de credit		66,570,000
12.2.	- datorii comerciale - furnizori	39,479,966	39,547,071
12.3.	- alte datorii, inclusiv datorii fiscale și datoriile privind asigurări sociale	73,752,459	97,760,441
13.	Active circulante nete/datorii curente nete (rd. 10+11.1.-12.-18.1.-19.1)	823,509,397	1,108,351,703
14.	TOTAL ACTIVE MINUS DATORII CURENTE (rd. 5+11.2.+13.)	1,339,592,573	1,616,466,607
15.	Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an	340,113,432	421,113,384
16.	Provizioane	566,378,319	694,594,106
17.	VENITURI ÎN AVANS (rd. 18+19):	11,268,504	39,166,520
18.	Venituri în avans, din care (rd. 18.1.+18.2.):	65,125	26,277,770
18.1.	- Sume de reluat într-o perioadă de până la un an	65,125	67,466
18.2.	- Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an	-	26,210,304
19.	Subvenții pentru investiții, din care (rd. 19.1.+19.2.)	11,203,379	12,888,750
19.1.	- Sume de reluat într-o perioadă de până la un an	112,034	984,298
19.2.	- Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an	11,091,346	11,904,452
20.	Capital - patrimoniul regiei	214,684,295	214,684,295
21.	Ajustări ale patrimoniului Regiei	162,269,747	162,269,747
22.	Rezerve legale	37,148,815	41,863,620
23.	Alte rezerve	22,316,961	33,506,665
24.	Rezultat reportat, cu excepția IAS 29 (sold creditor)	111,664,855	127,023,437
25.	Rezultat reportat, provenit din IAS 29 (sold debitor)	-173,479,456	-173,479,456
26.	Rezultatul exercițiului (sold creditor profit)	50,302,057	72,680,561
27.	Repartizarea profitului (sold debitor)	-2,515,103	-15,904,509
28.	TOTAL CAPITALURI PROPRII (rd. 20 la 26)	422,392,171	462,644,360
29.	Patrimoniul public	-	-
30.	TOTAL CAPITALURI (rd. 28+29)	422,392,171	462,644,360
31.	CIFRA DE AFACERI NETĂ	995,854,688	1,349,009,969

Pe baza datelor de mai sus, s-au determinat o serie de indicatori economico – financiari pentru a analiza:

- ◆ Lichiditatea și solvabilitatea regiei;
- ◆ Viteza de intrare sau ieșire a fluxurilor de numerar ale regiei;
- ◆ Eficiența regiei în realizarea de profit din resursele disponibile.

1. INDICATORI DE LICHIDITATE

a) Indicatorul lichidității curente (indicatorul capitalului circulant) – ILC

$$\text{ILC} = \frac{\text{Active curente}}{\text{Datorii curente}}$$

$$\text{ILC}/2022 = \frac{1.296.014.744 \text{ (rd. 10/col. 3)}}{203.877.513 \text{ (rd. 12/col. 3)}} = 6,36 \text{ ori}$$

$$\text{ILC}/2021 = \frac{920.459.324 \text{ (rd. 10/col. 2)}}{113.232.425 \text{ (rd. 12/col. 2)}} = 8,13 \text{ ori}$$

Valoarea acceptabilă este în jurul valorii de 2, cu cât este mai mare oferă garanția acoperirii datoriilor curente din activele curente.

b) Indicatorul lichidității imediate (indicatorul test acid) – ILI

$$\text{ILI} = \frac{\text{Active curente – Stocuri}}{\text{Datorii curente}}$$

$$\text{ILI}/2022 = \frac{1.296.014.744 \text{ (rd.10/col. 3)} - 13.261.058 \text{ (rd.6/col.3)}}{203.877.513 \text{ (rd. 12/col. 3)}} = 6,29 \text{ ori}$$

$$\text{ILI}/2021 = \frac{920.459.324 \text{ (rd.10/col. 2)} - 12.113.681 \text{ (rd.6/col.2)}}{113.232.425 \text{ (rd. 12/col. 2)}} = 8,02 \text{ ori}$$

Valoarea celor doi indicatori prezintă situația economică a regiei prin care se asigură garanția acoperirii datoriilor curente.

2. INDICATORI DE ACTIVITATE (INDICATORI DE GESTIUNE)

Acest indicator furnizează informații cu privire la:

- ◆ Viteza de intrare sau ieșire a fluxurilor de numerar ale regiei;
- ◆ Capacitatea regiei de a controla capitalul circulant și activitățile comerciale de bază ale regiei.

a) Viteza de rotație a debitelor – clienți (VRD)

- calculează eficacitatea regiei în colectarea creanțelor sale;
- exprimă numărul de zile până la data la care clienții își achită datoriile către regie.

$$\text{VRD} = \frac{\text{Sold mediu clienți}^*}{\text{Cifra de afaceri}} \times 365 \text{ zile}$$

*Soldul mediu
clienți (fără
ajustări) =

$$\frac{\text{sold inițial cont 411} + \text{sold final cont 411}}{2}$$

$$\text{VRD}/2022 = \frac{224.137.691}{1.349.009.969 \text{ (rd. 31/col. 3)}} \times 365 = 61 \text{ zile}$$

$$\text{VRD}/2021 = \frac{174.618.142}{995.854.688 \text{ (rd. 31/col. 2)}} \times 365 = 64 \text{ zile}$$

Pentru anul 2022 se observă o descreștere a numărului de zile în care clienții achită contravaloarea serviciilor facturate.

b) Viteza de rotație a creditelor – furnizor (VRC)

- aproximează numărul de zile de creditare pe care regia le obține de la furnizorii săi.

$$\text{VRC} = \frac{\text{Sold mediu furnizori}^*}{\text{Cheltuieli de exploatare bilanț (total)}} \times 365 \text{ zile}$$

$$\frac{\text{sold inițial cont (401+404+408)} + \text{sold final cont (401+404+408)}}{2}$$

*Soldul mediu furnizori =

$$\text{VRC}/2022 = \frac{39.513.518}{1.241.382.033} \times 365 = 12 \text{ zile}$$

$$\text{VRC}/2021 = \frac{38.446.736}{950.274.583} \times 365 = 15 \text{ zile}$$

c) Viteza de rotație a activelor imobilizate – RAI

- evaluează eficacitatea managementului activelor imobilizate prin exprimarea valorii cifrei de afaceri generată de o anumită cantitate de active imobilizate.

$$\text{VRAI} = \frac{\text{Cifra de afaceri}}{\text{Active imobilizate}}$$

$$\text{VRAI}/2022 = \frac{1.349.009.969(\text{rd. } 31/\text{col.}3)}{507.121.436 (\text{rd. } 5/\text{col. } 3)} = 2,66$$

$$\text{VRAI}/2021 = \frac{995.854.688 (\text{rd. } 31/\text{col.}2)}{514.245.433 (\text{rd. } 5/\text{col. } 2)} = 1,94$$

Se constată creșterea acestui indicator față de nivelul anului anterior.

d) Viteza de rotație a activelor totale – VRAT

$$\text{VRAT} = \frac{\text{Cifra de afaceri}}{\text{Total active}}$$

$$\text{VRAT}/2022 = \frac{1.349.009.969 (\text{rd. } 31/\text{col. } 3)}{1.803.136.181(\text{rd.}5+\text{rd.}10/\text{col. } 3)} = 0,75$$

$$\text{VRAT}/2021 = \frac{995.854.688 (\text{rd. } 31/\text{col. } 2)}{1.434.704.757 (\text{rd.}5+\text{rd.}10/\text{col. } 2)} = 0,69$$

Și la acest indicator se înregistrează o creștere față de anul precedent.

CAP.VI REALIZAREA BAZEI DE COST ÎN ANUL 2022

Conform calendarului prevăzut de Regulamentul (UE) 2019/317 Planul de Performanță pentru cea de-a treia perioadă de referință 2020-2024 a fost elaborat în cadrul ROMATSA și înaintat către AACR și Ministerul Transporturilor spre transmitere către Comisia Europeană la sfârșitul anului 2019.

Art. 29 (5) al Reg. (UE) 2019/ 317 stipulează că, în situația în care statele membre nu au adoptat un plan de performanță înainte de începerea perioadei de referință, ratele unitare se recalculează, dacă este necesar, și se aplică cât mai curând posibil, pe baza planului de performanță adoptat sau a planului de performanță revizuit adoptat.

Începând cu data de 5 noiembrie 2020 a intrat în vigoare Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2020/1627¹, care modifică prevederi din Regulamentul (UE) 2019/ 317.

Conform noului Regulament, Comisia Europeană a stabilit obiective de performanță revizuite la nivelul Uniunii pentru RP3 prin Decizia de punere în aplicare nr. 891/2021.

În conformitate cu termenii prevăzute în cele două Regulamente anterior menționate, proiectul Planului de Performanță a fost aprobat prin HCA nr. 14/ 27.09.2021 și transmis către AACR și MTI. Ulterior, având în vedere solicitările de clarificări primite de la Comisia Europeană în data de 17 octombrie 2021 au fost efectuate modificări, aprobate prin HCA nr. 17/ 12.11.2021 și transmise către AACR și MTI.

În data de 13 aprilie 2022 a fost publicată Decizia de punere în aplicare (UE) 2022/728 a Comisiei privind lipsa de coerență a anumitor obiective de performanță incluse în proiectele de planuri de performanță la nivel național și la nivel de bloc funcțional de spațiu aerian prezentate de Belgia, Germania, Grecia, Franța, Cipru, Letonia, Luxemburg, Malta, Țările de Jos, România și Suedia în temeiul Regulamentului (CE) nr. 549/2004 al Parlamentului European și al Consiliului, cu obiectivele de performanță la nivelul Uniunii pentru cea de a treia perioadă de referință și care prevede recomandări pentru revizuirea obiectivelor respective.

În acest context, ROMATSA a revizuit proiectul Planului de Performanță al României pentru a treia perioadă de referință (RP3 PP), documentele fiind supuse consultării cu utilizatorii spațiului aerian în data de 17 iunie 2022, avizate în CD (HCD 14 / 04.07.2022) și aprobate în CA (HCA 10 / 07.07.2022). Ulterior, în 12.07.2022, proiectul Planului revizuit și aprobat a fost transmis la AACR și în 13.07.2022 a fost înaintat oficial către Comisia Europeană, pentru analiză, validare și aprobare. În data de 05.12.2022 a fost publicată Decizia Comisiei nr. 8740 privind coerența obiectivelor de performanță incluse în proiectul de Plan de Performanță revizuit, prezentat de România în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 549/2004 al Parlamentului European și al Consiliului, cu obiectivele de performanță la nivelul Uniunii pentru cea de a treia perioadă de referință. În consecință, prin Nota nr. 48772/14.12.2022, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii a adoptat la nivel național Planul de Performanță al României.

Situația realizării bazelor de cost ale anului 2022 defalcate pe activități (rută, terminal Aeroporturi București și terminal alte aeroporturi), detaliată pe elemente de cheltuieli, este prezentată în Anexa 5 și a fost întocmită având în vedere următoarele:

---

¹ Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2020/ 1627 al Comisiei din 3 noiembrie 2020 privind măsurile excepționale pentru a treia perioadă de referință (2020-2024) a sistemului de performanță și de tarifare din cadrul Cerului unic european luate în contextul pandemiei de COVID-19

- elementele de cost au fost grupate pe tipurile de cheltuieli stabilite pentru raportarea către EUROCONTROL și Comisia Europeană;
- alocarea cheltuielilor între activitatea de rută și celelalte activități s-a efectuat pe baza înregistrărilor contabile pe centre de cost, în conformitate cu Nota Direcției Economice nr. 23208/23.12.2021, aprobată în Comitetul Director din 29.12.2021, cu actualizările din iunie 2022, august 2022 și ianuarie 2023;
- cursul leu/ euro utilizat la stabilirea sumelor în euro a fost de 4,92795 lei și reprezintă cursul mediu de schimb al anului 2022 stabilit de EUROCONTROL pe baza mediei cursurilor zilnice „closing rate” calculate de Reuters;
- din capitolul de cheltuieli cu personalul au fost scăzute venituri din reluări din provizioane astfel:
  - beneficii angajați pensionare (31.267,812 mii lei);
  - concedii neefectuate în 2021 (11.744,898 mii lei);
  - drepturi amânate la plată (9.307,774 mii lei);
  - litigii angajați (1.142,462 mii lei);
  - beneficii angajați prime de fidelitate (5.376,912 mii lei).
- provizionul pentru litigii constituit la sfârșitul anului 2022 (4.156,543 mii lei);
- la capitolul privind alte cheltuieli de exploatare nu s-au înregistrat cheltuieli cu diferențe de curs valutar, acestea, împreună cu veniturile din diferențe de curs valutar, fiind tratate în afara bazei de cost;
- din capitolul de cheltuieli de exploatare au fost scăzute veniturile din reluări provizioane litigii (929,808 mii lei), reluări provizioane clienți incerți (2.699,602 mii lei), ajustări pentru deprecierea imobilizărilor (27,274 mii lei) și din creanțe reactivate EUROCONTROL (67,884 mii lei);
- în baza de cost realizată s-au înregistrat costurile cu rentabilitatea activelor proprii („Equity”), calculată în conformitate cu prevederile Regulamentului (UE) nr. 2019/317 privind schema de performanță și tarifare. Astfel, s-a stabilit valoarea netă medie a activelor imobilizate și valoarea medie a activelor circulante nete (cu excepția conturilor purtătoare de dobândă) pentru anul 2022 (media aritmetică între valorile înregistrate la 31.12.2021 și 31.12.2022). În calculul valorii activelor a fost inclus și patrimoniul public în sumă de 154.372,489 mii lei (reevaluat la data de 31.12.2018), înregistrat începând cu anul 2014 în afara bilanțului. Valoarea medie a activelor anului 2022 a fost defalcată pe activități (rută, terminal aeroporturi București și terminal alte aeroporturi) proporțional cu amortizarea realizată pe aceste activități în 2022. La aceste valori ale activelor s-au aplicat ratele de rentabilitate de 7,77%, atât pentru rută, cât și pentru terminal.

Din analiza datelor prezentate rezultă următoarele elemente privind realizarea bazelor de cost pe activități:

I. ACTIVITATEA DE RUTĂ

a) Trafic

Volumul de trafic, exprimat în unități de servicii, a înregistrat o creștere cu 4,1% față de valoarea planificată prin proiectul aprobat al Planului de Performanță pentru cea de-a treia perioadă de referință (RP3, 2020-2024), respectiv 4.770,03 mii unități de servicii față de 4.583 mii unități de servicii.

b) Costuri

Costurile totale de rută în monedă națională se situează la 103,9% din valoarea determinată. Gradul de realizare al costurilor anuale pe capitate este următorul:

- Personal 106,9%, ca urmare a unor depășiri la costurile cu pensiile de 30.691 mii lei, precum și din acordarea unor compensații personalului pentru acoperirea creșterii ratei inflației peste cea prognozată și îndeplinirea țintelor de performanță în domeniul capacității 138.6%
- Alte cheltuieli de exploatare 87,8%, ca urmare a întârzierilor în derularea unor proceduri de achiziție publică
- Amortizare 100,4%
- Costul capitalului 91,34%. Întârzierile în procedurile de achiziție publică pentru anumite investiții planificate a fi demarate în anul 2022 au generat o nerealizare la costul capitalului de 1.265,4 mii lei, doar aferentă costurilor cu investițiile noi și existente.

Pentru calculul totalului general al bazei de cost s-au scăzut din cheltuieli venituri din alte surse în sumă de 4.332,96 mii lei la activitatea de rută, reprezentând venituri din chirii, activități diverse și finanțări europene.

c) Tarif unitar

Tariful unitar rezultat (recalculat la nivelul costurilor și volumului de prestații realizate efectiv) este de 44,97 euro, cu 3,57 euro (-7,35 %) sub nivelul planificat (48,54 euro).

În moneda națională tariful unitar recalculat este cu -7,21% peste nivelul aprobat (tarif realizat de 221,63 lei/ unitatea de servicii față de tariful aprobat de 238,79 lei/ unitatea de servicii).

Și pe parcursul anului 2022 tarifele unitare la care s-au facturat efectiv prestațiile de rută ale ROMATSA au fost recalulate lunar în funcție de cursul de schimb, în conformitate cu mecanismul stabilit de EUROCONTROL.

Conform mecanismului de împărțire a riscului de trafic, art. 27(3) din Regulamentul (UE) 2019/ 317, orice depășire a traficului până la 2% este reținută de furnizorul de servicii de navigație aeriană, iar pentru valorile între 2% și 10% 70% se returnează către companiile aeriene în anul n+2. Astfel, s-a înregistrat o ajustare a veniturilor de - 13,108.26 mii lei, care urmează a fi scăzută din tariful de rută al anului 2024. Inflația în 2022 a fost peste cea prognozată în Planul de Performanță aprobat ceea ce va aduce în anul 2024, conform art. 26 din Regulamentul (UE) 2019/ 317, o ajustare de + 21,503.85 mii lei care va fi recuperată prin tariful unitar de rută în anul 2024.

Depășiri ale traficului care au generat venituri suplimentare aferente ajustărilor din mecanismul de împărțire a riscului de costuri. Conform art. 25 (2) literele g și h și art. 27 (9) din Regulamentul (UE) 2019/ 317, suma de -13,102.04 mii lei a fost înregistrată ca ajustare și se transferă utilizatorilor spațiului aerian, prin reducerea tarifului unitar de rută în 2024.

d) Situația realizării veniturilor anului 2022 și soldul anului 2022

Veniturile din activitatea de rută facturate s-au situat în anul 2022 la nivelul de 1.111.954,12 mii lei, cu 1,58% peste nivelul planificat de 1.040.349,18 mii lei prin proiectul de Plan de Performanță aprobat.

Prin aplicarea mecanismului de ajustare conform Reg. (UE) 2019/ 317, art. 29 (5) în cazul planurilor de performanță aprobate după începerea perioadei de referință a reieșit la data de 29.12.2022, necesitatea înregistrării unei ajustări pentru activitatea de rută în cuantum de 56.057,438 mii lei.

Astfel valoarea totală a ajustării pentru perioada 2020-2022 este de **732.811,636 mii lei**, după cum reiese și din tabelul de mai jos:

Nr. crt.	Ajustări aferente Bazelor de cost Rută conform Planului de Performanță aprobat	Valoare ajustări
1	Diferențe de venituri obținute în urma aplicării unei rate unitare temporare conform prevederilor Art. 25(2)(k) ² înregistrate în anul 2020	367.460,040
2	Diferențe de venituri obținute în urma aplicării unei rate unitare temporare conform prevederilor Art. 25(2)(k) înregistrate în anul 2021	309.066,528
3	Diferențe de venituri obținute în urma aplicării unei rate unitare temporare conform prevederilor Art. 25(2)(k) înregistrate în anul 2022	56.285,068
TOTAL conform Planului de Performanță aprobat		732.811,636

De menționat că recuperarea acestor sume se va realiza anual, începând cu anul 2023 astfel: 104.655 mii lei în anul 2023 apoi în mod egal câte 104.693 pentru următorii 6 ani.

II. ACTIVITATEA DE TERMINAL LA AEROPORTURILE DIN BUCUREȘTI (HENRI COANDĂ ȘI AUREL VLAICU)

a) Trafic

Volumul total al traficului de terminal înregistrat la aeroporturile din București s-a situat cu -5,47% sub nivelul prognozat, în loc de 67,00 mii unități de servicii totale realizându-se 63,33 mii unități de servicii.

b) Costuri

În ceea ce privește costurile, acestea s-au realizat în proporție de 108,53%. Gradul de realizare al costurilor anuale pe capitole este următorul:

- Personal 104,33%: Depășirea este determinată, similar ca la serviciile de navigație aeriană de rută, de creșterea costurilor totale cu personalul cu 3.420 mii lei din care 2.805 mii lei reprezintă depășirea costurilor cu pensiile
- Alte cheltuieli de exploatare: 147,71%, ca urmare a creșterii de la categoria alte costuri de operare prin înregistrarea creanțelor pentru clienți incerți, în special Blue Air care a intrat în insolvență în anul 2022

² Aceste ajustări se recuperează anual prin tariful de rută, începând cu anul 2023 pe o perioadă de 7 ani.

- Amortizare 99,10%: ca urmare a unei întârzieri de o lună la punerea în funcțiune a unei investiții
- Costul capitalului 84,90%: întrucât din suma planificată pentru o investiție pusă în funcție s-a dedus plata avansului.

c) Tarif unitar

Tariful unitar rezultat (recalculat la nivelul costurilor și volumului de prestații realizate efectiv) este de 1.671,93 lei, cu 196,79 lei (+13,16 %) peste nivelul planificat.

d) Situația realizării veniturilor anului 2022 și soldul anului 2022

Veniturile din activitatea de navigație aeriană terminală la aeroporturile din București s-au situat în anul 2022 la nivelul de 82.631,43 mii lei, cu 16,39% sub nivelul planificat prin Planul de Performanță aprobat.

- Conform mecanismului de împărțire a riscului de trafic, art. 27(3) din Regulamentul (UE) 2019/317, orice nerealizare a traficului până la 2% este suportată de furnizorul de servicii de navigație aeriană, iar pentru valorile între 2% și 10%, 70% se restituie de către companiile aeriene în anul n+2. Astfel, a fost înregistrată o ajustare de +2.220,58 mii lei.
- Inflația în 2022 a fost peste cea prognozată în Planul de Performanță aprobat ceea ce va aduce în anul 2024, conform art. 26 din Reg. (UE) 2019/317, o ajustare de +2.232,96 mii lei
- Nerealizări ale traficului care au generat pierderi de venituri aferente ajustărilor din mecanismul de împărțire a riscului de costuri. Conform art. 25 (2) literele g) și h) și art. 27 (9) din Regulamentul (UE) 2019/317, suma de 432,20 mii lei se recuperează de la utilizatorii spațiului aerian.

Prin aplicarea mecanismului de ajustare conform Reg. (UE) 2019/317, art. 29 (5) în cazul planurilor de performanță aprobate după începerea perioadei de referință a reieșit la data de 29.12.2022, necesitatea înregistrării unei ajustări pentru activitatea terminală la aeroporturile din București în cuantum de 9.847,716 mii lei.

Astfel valoarea totală a ajustării pentru perioada 2020-2022 este de 68.808,181 mii lei, după cum reiese și din tabelul de mai jos:

Nr. crt.	Ajustări aferente Bazelor de cost de Terminal conform Planului de Performanță aprobat	Valoare ajustări
1	Diferențe de venituri obținute în urma aplicării unei rate unitare temporare conform prevederilor Art. 25(2)(k) ³ înregistrate în anul 2020	33.104,350
2	Diferențe de venituri obținute în urma aplicării unei rate unitare temporare conform prevederilor Art. 25(2)(k) înregistrate în anul 2021	26.277,079
3	Diferențe de venituri obținute în urma aplicării unei rate unitare temporare conform prevederilor Art. 25(2)(k) înregistrate în anul 2022	9.426,752
TOTAL conform Planului de Performanță aprobat		68.808,181

De menționat că recuperarea acestor sume se va realiza anual, începând cu anul 2023 astfel: 9.890 mii lei în anul 2023 apoi în mod egal câte 9.820 pentru următorii 6 ani.

³ Aceste ajustări se recuperează anual prin tariful de terminal, începând cu anul 2023 pe o perioadă de 7 ani.
pagina 51/118
Raport Administratori 31.12.2022_RA ROMATSA.docx

III. ACTIVITATEA DE TERMINAL LA CELELALTE AEROPORTURI DIN ROMÂNIA

a) Trafic

Pentru celelalte aeroporturi din România nu se calculează unități de servicii, datorită faptului că se aplică altă formulă de tarifare, astfel că evoluția traficului se poate urmări doar pe baza numărului de zboruri. Astfel, în cursul anului 2022 traficul a înregistrat o creștere, numărul de zboruri facturate (39.414) fiind cu 142,44% peste numărul înregistrat în anul 2021 (27.671 decolări).

b) Costuri

Costurile se situează la 106,42% peste nivelul aprobat inițial, în cea mai mare parte datorită depășirilor de la cheltuielile cu personalul și cele de exploatare.

c) Situația realizării veniturilor anului 2022 și rezultatul anului 2022.

Veniturile din activitatea de navigație aeriană terminală la celelalte aeroporturi s-au situat în anul 2022 la nivelul de 56.751,10 mii lei, cu 31% peste nivelul planificat în bugetul aprobat.

Din analiza diferenței între venituri și cheltuieli, se remarcă faptul că pierderea înregistrată în 2022 la serviciile de navigație terminală pe celelalte aeroporturi, calculată pe elemente ale bazei de cost, este de -66.832,09 mii lei. Această sumă se suportă din costul capitalului propriu ("equity") aplicat serviciilor de rută și serviciilor de terminal la aeroporturile din București precum și din profitul financiar, dacă există.

CAP. VII. ORGANIZAREA CONTROLULUI FINANCIAR PROPRIU ȘI ACTIUNILE DE CONTROL DERULATE

Pe parcursul anului 2022 – controlul financiar propriu a fost organizat și exercitat prin controlul financiar preventiv și respectiv controlul financiar de gestiune.

Controlul financiar preventiv – este organizat în baza prevederilor Ordinului Ministrului Finanțelor Publice nr. 923/2014 pentru aprobarea Normelor metodologice generale referitoare la exercitarea controlului financiar preventiv și a Codului specific de norme profesionale care desfășoară activitatea de control financiar propriu (republicat), modificat și completat prin O.M.F.P. nr. 2.332/30.08.2017, atât la nivelul Administrației Centrale cât și la nivelul fiecărei subunități, metodologia de exercitare a controlului financiar preventiv fiind conform INSTRUCȚIUNILOR-DGR-DEF-PIN5003-I_CFP, ediția nr. 5.0 (cu aplicare începând cu data de 15.02.2018).

Nu s-au înregistrat documente refuzate la viza de control financiar preventiv

Controlul financiar de gestiune

Serviciul Control Financiar de Gestiune este organizat și funcționează în conformitate cu prevederile Legii nr. 107/2012 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență nr. 94/2011 privind organizarea și funcționarea inspecției economico-financiare, Hotărârii Guvernului nr. 1151/27.11.2012 pentru aprobarea Normelor metodologice privind modul de organizare și exercitare a controlului financiar de gestiune, precum și cu reglementările interne în materie (N.I. DGR-CFG-PIN550-NORME CFG, ediția 8.0/15.07.2022 ale R.A. ROMATSA), având în principal următoarele obiective:

- asigurarea integrității patrimoniului R.A. ROMATSA;
- respectarea prevederilor legale și a reglementărilor interne, incidente activității economico - financiare a R.A. ROMATSA;
- creșterea eficienței în utilizarea resurselor alocate.

Serviciul Control Financiar de Gestiune este organizat la nivel de R.A. ROMATSA - Administrația Centrală, pentru controlul gestiunilor proprii, precum și cele de la subunitățile din structura regiei.

Atribuțiile funcției de șef serviciu CFG au fost preluate, începând cu data de 30.12.2019, de către un expert din cadrul serviciului, ca urmare a pensionării pentru limită de vârstă a titularului postului, până la data de 26.11.2021 când a încetat CIM-ul acestuia, ca urmare a pensionării la limită de vârstă, conform Deciziei DGR nr. 612/02.11.2021, iar începând cu data de 27.11.2021, de către un alt expert din cadrul serviciului, conform Deciziei DGR nr. 644/18.11.2021.

Atât în anii 2020, 2021 și 2022, în condițiile pandemiei de COVID-19, nu a fost posibilă organizarea concursului pentru ocuparea postului de șef serviciu. În cadrul serviciului, activitatea sa desfășurat cu patru salariați.

În anul 2022, acțiunile de control ale Serviciului CFG s-au derulat în cadrul legislativ-normativ specific activității de control financiar de gestiune, a reglementărilor interne în materie și a *“Programului de control”* aprobat de Directorul General al R.A. ROMATSA.

Desfășurarea acțiunilor de control s-a efectuat la sediul AC București, ca urmare a adaptării activității la condițiile pandemiei de COVID-19, în baza referatului nr. 17.845/12.10.2021, actualizat prin referatele nr. 482/10.01.2022 și 15798/12.09.2022, și a adresei serviciului nr. 7.252/08.04.2020, privind modul de efectuare a controalelor în pandemia de Covid-19, prin care au fost suspendate controalele la sediul subunităților și aprobarea unui mod nou de control, care constă în transmiterea documentelor online/colete, dosare, la sediul AC ROMATSA și faptic prin verificarea gestiunilor subunităților aprobate de către Directorul General.

Situația realizării programului de control al Serviciului CFG pe anul 2022 se prezintă astfel:

Nr. crt.	SPECIFICAȚIE	Prevăzut în program	Realizat
1	Număr acțiuni de control de fond, la subunități	14	14
2	Număr acțiuni de control factic, neplanificate subunități	0	0
3	Număr de acțiuni de control tematic planificate	2	2
4	Număr de acțiuni de control tematic neplanificate	0	0
5	Completări la acțiunile de control anterioare	0	1
	Total	16	17
Realizat în anul 2022		106,25 %	

De la 01.01.2022 și până la data de 31.12.2022, Serviciul Control Financiar de Gestiune a inițiat și finalizat următoarele acțiuni de control:

- DSNA Suceava - control de fond 4 ani;
- DSNA București și DSNA Craiova - control de fond 1 an, respectiv – 3 ani;
- DSNA Tg. Mureș - control de fond 1 an;
- DSNA Sibiu – control de fond 2 ani;
- DSNAR Arad – control de fond 2 ani;
- DSNA Timișoara - control de fond 1 an;
- DSNAR Constanța și DSNA Tulcea - control de fond 1 an, respectiv 1 an;
- DSNA Satu Mare - control de fond 1 an;
- DSNA Baia Mare - control de fond 1 an;
- DSNA Cluj – control de fond 2 ani;
- DSNA Oradea - control de fond 1 an;
- DSNA Bacău - control de fond 1 an;
- DSNA Iași - control de fond 1 an;
- DR București - control de fond 1 an;
- **Control tematic:** Analizarea modului de inițiere, atribuire, derulare a contractelor, conform prevederilor din legislația în vigoare și a procedurilor interne, pentru contractele neînregistrate în registrul unic de contracte gestionat de SPMA, perioada verificată: 1995 – 2021;
- **Control tematic:** Gestiunea casierie din cadrul Direcției Economice – 2 ani.

Urmare controalelor efectuate au rezultat deficiențe, în principal, la un număr de înscrisuri/documente justificative, care au prezentat deficiențe, în raport cu legislația aferentă și cu normele interne (*ref. edițiile în vigoare pentru perioada verificată*), astfel:

A. Legislația națională:

- a) Decretul 209/1976 pentru aprobarea Regulamentului operațiilor de casă ale unităților socialiste;
- b) Hotărârea nr. 843/1999 privind încadrarea pe tipuri a unităților de alimentație publică neincluse în structurile de primire turistice;
- c) Ordonanța de Guvern nr. 119/1999 privind controlul intern și controlul financiar preventiv, cu modificările și completările ulterioare;
- d) HCM nr. 2230/1969 privind gestionarea bunurilor materiale ale organizațiilor socialiste;
- e) Legea nr. 82/1991 a contabilității, cu modificările și completările ulterioare;
- f) OMFP nr. 2634/2015 privind documentele financiar-contabile;
- g) OMFP nr. 2861/2009 pentru aprobarea Normelor privind organizarea și efectuarea inventarierii elementelor de natura activelor, datoriilor și capitalurilor proprii;
- h) Legea nr. 319/2006 privind securitatea și sănătatea în muncă, cu modificările și completările ulterioare;
- i) HG nr. 1391/2006 privind aprobarea Regulamentului de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice.
- j) Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare;
- k) H.G. nr. 395/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor referitoare la atribuirea contractului de achiziție publică/acordului-cadru din Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare;

- l) OMFP nr. 1.792/2002 pentru aprobarea normelor metodologice privind angajarea, lichidarea, ordonanțarea și plata cheltuielilor instituțiilor publice;
- m) Ordonanța de Guvern nr. 119/1999 privind controlul intern și controlul financiar preventiv, cu modificările și completările ulterioare;
- n) Legea nr. 53/2003 - Codul Muncii, cu modificările și completările ulterioare.

B. Norme interne:

- a) Regulamentului Intern, codificat DG-ODR-REG0001-RI/DOC;
- b) Anexa nr. 10 la CCM 2015-2017, respectiv a Acordul nr. 25942/14.12.2018, privind decontarea transportului la de la locul de muncă;
- c) Instrucțiunile privind procesul de achiziție în cadrul RA ROMATSA, codificate DGR-PMA-PIN0800-ACHIZ;
- d) Instrucțiunile privind exercitarea CFP în RA ROMATSA, codificate DEF-COS-PIN5003-CFP;
- e) Norme metodologice privind organizarea și desfășurarea activității de control financiar de gestiune în RA ROMATSA, DGR-CFG-PIN0550-CFG;
- f) Instrucțiuni privind acordarea și justificarea avansului de trezorerie lei, DEF-FIN-PIN5300-ATL;
- g) Manualul de politici și proceduri contabile, DEF-CTB-PIN5501-MPC;
- h) Instrucțiunile privind organizarea și efectuarea inventarierii elementelor de natura activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, codificate DEF-COS-PIN5002-INV-ADCP;
- i) Instrucțiunile casare imobilizări corporale, materiale consumabile, piese de schimb și alte materiale, codificate DGR-SAP-PIN0702-CASARE;
- j) Procedura pentru derularea contractelor de furnizare produse și servicii aferente pentru care ROMATSA RA este beneficiar, codificate DT-LOG-PIN4200-PROC_DER_LOG.
- k) Instrucțiunile privind acoperirea contravalorii serviciilor turistice și / sau tratament inclusiv transportul aferent, pe perioada concediului, codificate DEF-FIN-PIN5305-BOT;
- l) Procedura privind modul de efectuare a concediului de odihnă suplimentar de către personalul operativ tehnic deținător de licență, în conformitate cu Legea nr. 95/2008 privind Statutul personalului aeronautic nenavigant din aviația civilă din România, codificate DGR-COS-PIN5007-COS;
- m) Procedura privind modul de efectuare a concediului de recuperare psihologică de către personalul operativ de dirijare, control și informare a traficului aerian civil, în conformitate cu prevederile Decretului Lege nr. 125/1990, codificate DGR-COS-PIN5006-CRP;
- n) Arhivarea documentelor, codificate DGR-SAP-PIN0701-ARH/DOC;
- o) Instrucțiunile privind metodologia de acordare a tichetelor de masă salariaților ROMATSA, codificate DEF-COS-PIN5000-TM;

În anul 2022, acțiunile de control s-au derulat la sediul regiei, completate cu acțiuni de control faptic al gestiunilor subunităților, care au fost grupate pe câte 2 subunități cu câte 3-5 zile de delegație, pentru a se îndeplini obiectivele controlului financiar de gestiune.

În cadrul acțiunilor de control, efectuate în anul 2022, s-a urmărit ca și în anii precedenți, încadrarea în principalele obiective, respectiv: - *“asigurarea integrității patrimoniului regiei, precum și a bunurilor din domeniul public și privat al statului și al unităților administrativ-teritoriale aflate în administrarea, în concesiunea sau în închirierea acestora; respectarea prevederilor legale și a reglementărilor interne,*

incidente activității economico-financiare a regiei și creșterea eficienței în utilizarea resurselor alocate”, astfel:

- a) s-au eliminat bonurile cu produse achiziționate din unitățile de tip marker/supermarket, prin refacerea deconturilor biletelor de odihnă și tratament, prin reîntregirea patrimoniului regiei, recuperându-se suma, de 9.203,99 lei (1.852,26 lei – DSNA Sibiu, 848,63 lei – DSNA Tulcea și 6.503,10 lei – DSNAR Constanța).
- b) în acțiunile de control, deși am sesizat o ușoară scădere a acestora, totuși amploarea abaterilor de la legalitate și regularitate, a neregulilor financiar-contabile constatate, acestea au caracter de repetabilitate generat, în principal, de nerespectarea legislației în domeniu, disfuncționalități în buna desfășurare a activității la nivelul subunităților.
- c) la o singură subunitate s-a constatat faptul că salariatul de la CIPP certifică facturile de cazare aferente CRP și COS, fapt ce contravine prevederilor OMFP 923/2014 pentru aprobarea Normelor metodologice generale referitoare la exercitarea controlului financiar preventiv și a Codului specific de norme profesionale pentru persoanele care desfășoară activitatea de control financiar preventiv propriu, republicat, controlul menționează că acordarea vizei de certificare se referă la activitățile privind verificarea sistematică a operațiunilor ce fac obiectul controlului financiar preventiv, sub aspectul realității, legalității și regularității documentelor justificative verificate în prealabil aplicării acestei vize.

Stadiul realizării măsurilor la 31.12.2022, inclusiv cele anterioare anului 2022, arată că din totalul de 55 de măsuri, 21 au fost remediate și 34 nerezolvate.

Actele de control emise de către Serviciul Control Financiar de Gestiune, având în vedere atribuțiile stabilite prin lege, specifică că au autoritate juridică în raport cu managementul intern și Consiliul de Administrație, Directorul General având doar prerogativa de a dispune sau a nu dispune ducerea la îndeplinire a măsurilor din actele de control. Acesta răspunde direct în fața legii de neimplementarea acestora și de consecințele economico-financiare create prin neimplementarea lor.

Deficiențele, măsurile, modul de rezolvare și termenele sunt consemnate în rapoartele amintite mai sus și sunt monitorizate în cadrul serviciului prin Situația centralizatoare a deficiențelor consemnate în rapoartele de control. Acestea se referă, în principal, la modul de derulare a inventarierii anuale și consemnarea în documente a rezultatelor, la situația juridică a terenurilor, clădirilor, spațiilor închiriate, necesitatea modificării/ clarificarea aplicării unor proceduri interne, etc.

Toate măsurile nerezolvate se află în urmărirea continuă a Serviciului CFG, pentru care se solicită/transmit lunar informări de la/la structurile responsabile de ducerea lor la îndeplinire; trimestrial/anual se prezintă stadiul realizării măsurilor către Directorul General/Consiliul de Administrație.

Tot în această perioadă, salariații serviciului au efectuat completări la acțiunile de control, astfel:

1. În vederea realizării Informării asupra activității CFG pentru anul 2022, având în vedere că uneori responsabilii de îndeplinirea măsurilor, nu au transmis întotdeauna informări cu privire la stadiul realizării acestora din rapoartele de control, la termenele stabilite și aprobate de Directorul General R.A. ROMATSA, Serviciul CFG, prin adresele nr. 13943/16.08.2022, 19445/02.11.2022, respectiv

22793/20.12.2022, a solicitat responsabililor de îndeplinirea acestora o informare care să cuprindă următoarele:

- a) modul de îndeplinire a măsurilor de către responsabili, așa cum au fost stabiliți în planurile de măsuri aprobate pentru fiecare act de control în parte;
- b) motivația avută în vedere pentru netransmiterea/întârzierea informărilor asupra stadiului de realizare a măsurilor la termenele aprobate de către DG ROMATSA;
- c) precizări asupra ariei de responsabilitate în îndeplinirea măsurilor, în sensul în care, rezolvarea măsurii intră în responsabilitatea subunității sau este de competența structurilor din Administrația Centrală.

Până la data de 01.03.2023, la solicitarea serviciului au răspuns doar DSNA R Constanța și DSNA Tulcea prin adresa 7687/17.11.2022, Direcția Economică (Serviciul Financiar) prin e-mailul din data de 22.11.2022, SPMA prin e-mailul din data de 12.12.2022, DSNA Tg. Mureș prin adresa nr. 2421/15.12.2022, DSNA Baia Mare prin adresa nr. 2479/16.12.2022, DSNA Sibiu prin adresa nr. 3094/16.12.2022 și DSNA Cluj prin adresa nr. 2942/20.12.2022. Răspunsurile acestora, au fost valorificate în redactarea informării privind îndeplinirea programului de control și rezultatele controlului financiar de gestiune pe anul 2022.

2. În continuarea demersurilor pentru remedierea recomandării nr. 17 dispusă prin Raportul Curții de Conturi nr. III/40554/10.06.2019 și a raportului de follow-up înregistrat la registratura RA ROMATSA sub nr. 23.343/18.12.2020, Serviciul CFG a actualizat situația centralizatoare cu subunitățile verificate, întocmită și aprobată de către DG ROMATSA prin referatul 4.272/09.03.2022, cuprinzând totalitatea deficiențelor constatate, măsurilor aprobate și modul de rezolvare a situației juridice a terenurilor, clădirilor, echipamentelor identificate în IMOB și spațiilor închiriate de ROMATSA, inclusiv active (imobile) la data de 31.01.2023, cu excepția subunității DSNA Suceava, care nu a dat curs solicitării de actualizare a activelor invocând lipsa de personal.

Față de situația centralizatoare inițială, întocmită de CFG și aprobată de DG ROMATSA, prin referatul nr. 4.272/09.03.2022, s-au eliminat din patrimoniul regiei/situația Serviciului Administrativ Patrimoniu, următoarele obiective:

- a) Radiofar îndepărtat Cluj – Acesta a fost predat conform Procesului verbal de predare primire, înregistrat la subunitate sub nr. 1185/24.04.2014 (teren și construcțiile clădire radiofar îndepărtat NDB, împrejmuire sârmă împletită NDB și WC din zid cărămidă) conform Deciziei Civile nr. 174/A/2010, iar regia a încasat suma de 34.000 euro. Prin HG nr. 1082/2021, terenul a fost scăzut din inventarul centralizat al bunurilor care alcătuiesc domeniul public al statului.
- b) Radiomarker Cluj - Prin procesul verbal de predare primire, înregistrat la subunitate sub nr. 2772/28.09.2015, în care s-au predat imobile, precum și construcțiile (clădire stație MKR, împrejmuire sârmă împletită km. 11 și gard de beton prefabricat km. 11) conform Sentinței Civile nr. 169/2014 din 26.03.2014 a Tribunalului Cluj. În urma unei acțiuni judecatorești proprietarul a obținut terenul, iar clădirea a fost rascumpărată la valoarea legală (45.190 lei).
- c) Radar RP-4G Cluj - Terenul în suprafață de 728,56 mp, aferent echipamentului Radar RP-4G CJ a fost predat în anul 2014 precedând actul adițional nr. 10/31.03.2014 la contractul de locațiune nr 37/30.03.2007.
- d) Radiomarker Iași - Clădire demolată. (PV Recepție a lucrare de demolare nr.124/ 28.01.2019). După demolare terenul a fost predat Primăriei Aroneanu prin PV nr. 824/04.05.2020. Terenul și clădirea

nu se regădesc în evidența contabilă a subunității. Obiectivul a fost scos din evidența contabilă în decembrie 2020.

- e) DVOR vechi Strejnic Aeroclubul României - în procesul verbal FN/25.01.1993 încheiat între RA AEROPORTUL INTERNAȚIONAL BUCUREȘTI OTOPENI și RA ROMATSA, se precizează că subunitatea a avut doar "drept de folosință a spațiului", aferent obiectivului Radiofar Strejnic, iar în Procesul verbal FN/05.02.2007 încheiat între Șef obiectiv Strejnic și comandantul Aeroclubului României se precizează următoarele: „(...) cu ocazia predării clădirii Radiofarului și magaziei acestuia, proprietarul a verificat starea clădirii, a încăperilor Radiofarului și a magaziei acesteia, (...) și nu au fost obiecții (...) s-au predat către proprietar cheile de la radiofar și de la magazie (...)”

OBIECTIVELE ȘI MODUL DE EFECTUARE A ACȚIUNILOR DE CONTROL

ÎNTOCMIREA DOCUMENTELOR DE CONTROL

Obiectivele serviciului CFG, sunt reglementate de dispozițiile art. 1 din HG nr. 1151/2012, care prevăd următoarele: *“Activitatea de control financiar de gestiune se organizează în cadrul operatorilor economici prevăzuți la art. 3 pct. 5 lit. a)-e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2011 privind organizarea și funcționarea inspecției economico-financiare, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 107/2012, cu modificările ulterioare, și are, în principal, următoarele obiective:*

- a) asigurarea integrității patrimoniului operatorului economic, precum și a bunurilor din domeniul public și privat al statului și al unităților administrativ-teritoriale aflate în administrarea, în concesiunea sau în închirierea acestora;*
- b) respectarea prevederilor legale și a reglementărilor interne, incidente activității economico-financiare a operatorului economic;*
- c) creșterea eficienței în utilizarea resurselor alocate.”,*

iar atribuțiile principale ale salariaților serviciului sunt reglementate de dispozițiile art. 2 din HG nr. 1151/2012 pentru aprobarea Normelor metodologice privind modul de organizare și exercitare a controlului financiar de gestiune, care menționează: *“Personalul desemnat să exercite controlul financiar de gestiune are, în principal, următoarele atribuții:*

- a) verifică respectarea prevederilor legale și a reglementărilor interne cu privire la existența, integritatea, păstrarea și utilizarea mijloacelor și resurselor, deținute cu orice titlu, și modul de reflectare a acestora în evidența contabilă;*
- b) verifică respectarea prevederilor legale în fundamentarea proiectului bugetului de venituri și cheltuieli al operatorului economic și a proiectelor bugetelor de venituri și cheltuieli ale subunităților din structura acestuia;*
- c) verifică respectarea prevederilor legale în execuția bugetului de venituri și cheltuieli al operatorului economic și al subunităților din structura acestuia, (...)*
- d) verifică respectarea prevederilor legale și a reglementărilor interne cu privire la modul de efectuare a inventarierii anuale a elementelor de natura activelor, datoriilor și capitalurilor proprii;*
- e) verifică respectarea prevederilor legale și a reglementărilor interne cu privire la încasările și plățile în lei și valută, de orice natură, în numerar sau prin virament;*
- f) verifică respectarea prevederilor legale cu privire la înregistrarea în evidența contabilă a operațiunilor economico-financiare;*

g) verifică respectarea prevederilor legale și a reglementărilor interne cu privire la întocmirea, circulația, păstrarea și arhivarea documentelor primare, contabile și a celor tehnico-operative.”,

Tematica și obiectivele supuse controlului au fost stabilite – concret – prin delegațiile de control, semnate de Directorul General al R.A. ROMATSA, în baza cărora s-au derulat acțiunile de control.

În ceea ce privește verificarea îndeplinirii măsurilor și remedierii deficiențelor consemnate în documentele de control precedente, primul capitol al fiecărui raport de control cuprinde stadiul de rezolvare a măsurilor respective.

Referitor la modul de efectuare a controlului, ca și în ultimii 2 ani, acțiunile de control s-au derulat la sediul regiei, completate cu acțiuni de control faptic al gestiunilor subunităților, care au fost grupate pe câte 2 subunități cu câte 3-5 zile de delegație, pentru a se îndeplini obiectivele controlului financiar de gestiune.

Controlul s-a efectuat prin sondaj, urmărindu-se asigurarea unui nivel corespunzător de relevanță și de fundamentare a concluziilor, măsurilor și propunerilor.

Prin acțiunile de control desfășurate în anul 2022 s-a urmărit respectarea și aplicarea reglementărilor specifice privind întocmirea și valorificarea documentelor de control, salariații serviciul CFG transmițând cu regularitate *“Informările”* aferente actelor de control (și – după caz – extrase din actele de control) la subunitățile/compartimentele controlate, precum și la alți factori interesați – spre știință, în vederea conturării la nivelul acestora a acțiunilor ce le revin pentru remedierea și prevenirea deficiențelor constatate.

CAP.VIII. ASPECTE ȘI MĂSURI REZULTATE CA URMARE A ACȚIUNILOR DE CONTROL DERULATE SAU CU EFECT FINANCIAR ÎN ANUL 2022

I. Acțiuni derulate de AGENȚIA NAȚIONALĂ DE ADMINISTRARE FISCALĂ

A. Inspekția fiscală aferentă perioadei 2006 – 2011

Începând cu data de 07.05.2012, R.A. ROMATSA a fost supusă unei activități de inspekție fiscală, aferentă perioadei 2006-2011, care a fost finalizată în data de 31.05.2018.

În urma inspekției fiscale, Agenția Națională de Administrare Fiscală prin Direcția Generală de Administrare a Marilor Contribuabili (ANAF - DGAMC) a emis Raportul de inspekție fiscală nr. F-MC 219/21.06.2018 și Decizia de impunere nr. F-MC 219/21.06.2018 prin care s-au impus Regiei obligații fiscale suplimentare în cuantum total de 26.743.193 lei.

În data de 31.01.2019, R.A. ROMATSA a achitat suma, continuând/demarând, în același timp, demersurile de contestare a raportului și a deciziei de impunere. Dosarul nr. 3718/2/2019 aflat pe rolul Curtii de Apel București are ca obiect anularea Deciziei de suspendare a soluționării contestației fiscale

nr. 20/23.01.2019, ca urmare a inspecției fiscale pentru perioada 2006-2011. Instanța de judecată a admis cererea formulată de ROMATSA și a dispus anularea Deciziei nr. 20/23/01/2019, obligând organele fiscale la soluționarea contestației fiscale. Totodată, Curtea de Apel București a respins, în rest, acțiunea ca nefondată și a obligat pârâtele la plata către ROMATSA a sumei de 450 lei cu titlu de cheltuieli de judecată. Împotriva Sentinței Civile nr. 409/15.06.2020 au declarat recurs pârâtele ANAF și DGAMC. Prin Decizia nr.4335/30.09.2022 ICCJ a respins recursurile formulate de ANAF – DGSC și DGAMC împotriva Sentinței Civile nr. 409/15.06.2020, hotărârea primei instanțe rămânând definitivă.

Urmare reluării soluționării contestației formulate de regie împotriva Deciziei de impunere nr. F-MC 219/21.06.2018, Ministerul Finanțelor–DGSC a transmis Decizia nr.2083/02.11.2022 prin care a decis pe de o parte, desființarea parțială a Deciziei de impunere nr. F-MC 219/21.06.2018, pentru suma de 14.935 lei – aferentă achizițiilor de la inactivi iar pe de altă parte respingerea ca neîntemeiată a contestației formulate de regie pentru restul sumei, respectiv 26.728.258 lei. Aastă decizie poate fi atacată în termen de 6 luni de la data comunicării iar ROMATSA a depus o acțiune în acest sens la Curtea de Apel.

B. Inspecția economico-financiară aferentă perioadei 2009 – 2014

La solicitarea Corpului de Control al Primului-Ministru, Serviciul de Inspecție Economico-Financiară din cadrul ANAF - DGAMC a demarat, în data de 22.08.2014 o acțiune de inspecție având ca obiect "Verificarea și stabilirea situației reale a serviciilor turistice achiziționate de ROMATSA și a cuantumului acestora, în perioada 01.01.2009-30.09.2014".

În data de 29.10.2018 ANAF - DGAMC a transmis raportul de inspecție economico-financiară înregistrat la R.A. ROMATSA cu nr. MC_IEF-826/26.10.2018, document însoțit de dispoziția obligatorie nr. MC_IEF-827/26.10.2018, ce conține constatările echipei de inspecție și stabilește influențele financiare ca urmare a acestora.

Regia a întreprins demersurile legale în vederea suspendării și contestării acestui raport, iar Curtea de Apel București a admis în data de 12.12.2018 cererea de suspendare, în prezent continuând aceste demersuri. Litigiul având o valoare de 69.299.196 de lei se află pe rolul Secției de Contencios Administrativ și Fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Dosarul nr. 2926/2/2019 are ca obiect cererea de suspendare a executării dispoziției obligatorii formulate în temeiul art. 15 din Legea nr. 554/2004. Cererea de suspendare a fost admisă prin Sentința nr. 228/05.06.2019. DGAMC a formulat recurs împotriva Sentinței pronunțate de Curtea de Apel București.

Prin Sentința Civilă nr. 634/16.07.2020 Curtea de Apel București a admis în parte acțiunea ROMATSA și a dispus anularea Dispoziției Obligatorii în ceea ce privește vărsămintele calculate suplimentar împreună cu accesoriile, aferente perioadei 2009-2010. A menținut, în rest, actele contestate și a obligat pârâtele în solidar la plata către societate a sumei de 25.000 lei cu titlu de cheltuieli de judecată. Împotriva Sentinței Civile nr. 634/16.07.2020 au declarat recurs atât ROMATSA cât și DGAMC și Ministerul Finanțelor Publice.

Prin Decizia nr.3867/13.09.2022, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins recursul ROMATSA și a admis recursul DGAMC și MFP, cu consecința respingerii în tot a acțiunii în anulare formulată împotriva Dispoziției obligatorii. Ca urmare, ROMATSA a efectuat plata sumelor impuse prin Dispoziția obligatorie

nr. MC_IEF-827/26.10.2018 și anume 47.754.126 lei, în data de 29.11.2022 - principalul vărsămintelor calculate suplimentar de ANAF-DGAMC, iar ulterior accesoriile (dobânzi și penalități de întârziere) în sumă de 21.555.859 lei. Referitor la obligațiile fiscale accesorii (dobânzi și penalități de întârziere) calculate de la data raportului inspecției economico-financiare, până la data achitării obligației principale (29.11.2022), în valoare totală de 19.539.693 lei, prin Decizia de eşalonare nr. 65258/10.03.2023, acestea au fost eşalonate la plată pe o perioadă de 12 luni.

În paralel, pe cale juridică, ROMATSA a apelat la căi extraordinare de atac împotriva Deciziei ICCJ nr. 3867/2022 prin care a fost respinsă acțiunea în anularea Dispoziției obligatorii, astfel:

În data de 27.02.2023 Regia a înregistrat pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție contestația în anulare împotriva Deciziei ICCJ nr. 3867/2022, argumentând că aceasta are la bază o eroare materială (recunoscută chiar de DGAMC) privind calculul accesoriilor; contestația a fost înregistrată în dosarul nr. 563/1/2023 pe rolul Secției de Contencios Administrativ și Fiscal a ICCJ. La termenul de judecată din 3 mai 2023 ICCJ a pus în discuția părților și, ulterior a rămas în pronunțare pe contestația în anulare.

De asemenea, ROMATSA a depus pe rolul ICCJ cererea de revizuire a Deciziei ICCJ nr. 3867/2022 invocând ca motiv de revizuire contrarietatea față de hotărâri definitive:

- Există, deja, două hotărâri favorabile definitive obținute în dosarele privind suspendarea executării Dispoziției obligatorii, în care instanțele rețin aparența de nelegalitate a inspecției economico-financiare pentru depășirea termenului de 6 luni, dar și vătămarea suferită de ROMATSA prin calculul de accesorii pentru perioada care a depășit termenul legal de 6 luni de efectuare a inspecției economico-financiare.
- Hotărârile definitive din dosarele de suspendare se bucură de putere de lucru judecat cu privire la aparența de nelegalitate a inspecției economico-financiare și vătămarea suferită de ROMATSA, motiv pentru care a fost reținut acest aspect în cererea de revizuire.

ICCJ a stabilit primul termen de judecată în data de 22.02.2024.

C. Inspecția fiscală aferentă perioadei 2012-2016

În data de 22.12.2017 a fost demarată inspecția fiscală cu privire la respectarea, de către Regie, a obligațiilor în legătură cu stabilirea bazelor de impozitare și a obligațiilor fiscale și contabile în perioada 01.01.2012-31.12.2016.

În data de 31.01.2019, ANAF-DGAMC a prezentat Regiei raportul de inspecție fiscală nr. F-MC 7/25.01.2019, însoțit de Dispoziția obligatorie (înregistrat în R.A. ROMATSA sub nr. 1917/31.01.2019). Raportul stabilește în sarcina Regiei obligații fiscale suplimentare în valoare de 15.878.479 lei, aferente perioadei 2012 – 2016. Suma stabilită a fost plătită de R.A. ROMATSA în data de 18 februarie 2019. În același timp, Regia a continuat demersurile de contestare a raportului și a deciziei de impunere. ANAF a dispus suspendarea soluționării acesteia. Urmează să se solicite reluarea soluționării contestației având la bază hotărârea judecătorească favorabilă din dosarul 3718/2/2019, ce vizează anularea deciziei similare de suspendare privind primul control fiscal.

II. Acțiuni derulate de CURTEA DE CONTURI A ROMÂNIEI

A. Acțiunea de Control aferentă anului 2021

În perioada 01.02-26.03.2021, Curtea de Conturi a României a efectuat acțiunea *“Controlul situației, evoluției și modului de administrare a patrimoniului public și privat al statului, precum și realitatea realizării veniturilor și a efectuării cheltuielilor”* pentru perioada 2019-2020 la Regia Autonomă *“Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian”* – ROMATSA. În Decizia nr. III/3/21.04.2021 Curtea de Conturi a României a transmis măsurile dispuse în urma acestei acțiuni, respectiv:

1. Analiza formalizată de către conducerea RA ROMATSA a cauzelor care au dus la nerealizarea programelor de investiții aprobate pentru anii 2019 și 2020 și dispunerea măsurilor pentru creșterea gradului de execuție a investițiilor și pentru încadrarea în termenele de realizare aprobate pentru fiecare obiectiv.
2. Analiza formalizată de către conducerea ROMATSA a modului de selecție și angajare a controlorilor de trafic aerian, a procedurilor utilizate, a costurilor generate de pregătirea profesională a CTA și dispunerea măsurilor care se impun, corespunzător rezultatelor acestei analize.
3. Recuperarea sumelor reprezentând componentă variabilă achitată fără temei legal în perioada 2019-2020 directorilor general cu contract de mandat provizoriu și regularizarea cu bugetul statului a sumelor achitate cu titlu de contribuții.

În data de 24.05.2021, R.A. ROMATSA a depus contestație prin care a solicitat:

- anularea măsurii nr. 3 și a abaterilor cu privire la acordarea componentei variabile ca fiind netemeinice și nelegale;
- prorogarea până la data de 30.09.2022 a termenului de aducere la îndeplinire a măsurii nr. 3, în cazul respingerii contestației.

Depunerea contestației suspendă obligația executării măsurii până la soluționarea acesteia de către Comisia de soluționare a contestațiilor, conform prevederilor pct. 210 din *Regulamentul privind organizarea și desfășurarea activităților specifice Curții de Conturi*.

În perioada 14.02 -23.02.2022 Curtea de Conturi a României a desfășurat acțiunea privind *“Verificarea modului de ducere la îndeplinire a măsurilor dispuse prin Decizia nr. III/3/21.04.2021 ”*. Prin Raportul întocmit cu acest prilej se consemnează îndeplinirea/ implementarea în totalitate a primelor două măsuri și îndeplinirea/implementarea parțială a celei de a treia.

Cu privire la îndeplinirea măsurii nr. 3, implementată parțial, regia a efectuat următoarele demersuri:

1. R. A. ROMATSA a formulat o acțiune în anulare în parte a Încheierii nr. III/30 din 27.07.2021 și, pe cale de consecință, anularea, în mod corespunzător, a actelor vizate de aceasta (Decizia CCR și Raportul de control). Dosarul a fost înregistrat sub nr. 5560/2/2021 pe rolul Curții de Apel București. La termenul din 20.09.2022 instanța Curții de Apel s-a pronunțat în sensul respingerii acțiunii ca neîntemeiată.

R.A. ROMATSA a formulat recurs. Dosarul este înregistrat pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, în procedură administrativă, cu termen de judecată 24.10.2023 (Anexa nr. 1).

2. În paralel, pentru îndeplinirea măsurii dispuse de Curtea de Conturi a României, ROMATSA a formulat o cerere de chemare în judecată, prin care solicitat, pe de o parte, anularea prevederilor din contractele de mandat și actele adiționale la acestea prin care s-a acordat directorilor generali provizorii, componenta variabilă a remunerației, iar pe de altă parte, obligarea pârâților directori generali provizorii, care au încasat efectiv suma în discuție și a membrilor consiliului de administrație, care au aprobat acordarea acesteia, la restituirea sumei de 449.034 lei, acordată și achitată nelegal.

Dosarul a fost înregistrat pe rolul Tribunalului București sub nr. 34718/3/2021. La termenul din 07.06.2022, prin Sentința civilă nr. 1297/2022 s-a dispus admiterea excepției necompetenței materiale a Tribunalului București și declinarea competenței de soluționare a cauzei în favoarea Judecătoria Sectorului 6 București. La termenul din 17.11.2022, Judecătoria Sectorului 6 și-a declinat la rândul său competența materială, dosarul fiind înaintat Curții de Apel București, în vederea soluționării conflictului negativ de competență. Curtea de Apel a dispus că Tribunalul București este instanța competentă să soluționeze cauza. În consecință, dosarul a fost transmis Tribunalului București, următorul termen fiind stabilit pentru 16.05.2023.

B. Acțiunea de Control aferentă anului 2015

În perioada 29.03-02.04.2021, Curtea de Conturi a României a efectuat o nouă acțiune de follow-up cu privire la modul de ducere la îndeplinire a măsurilor dispuse prin Decizia Curții de Conturi nr. III/39/11.11.2015. Ca urmare a acțiunii, prin Raportul nr. 5866/02.04.2021, Curtea de Conturi a constatat următoarele:

- **Gradul de îndeplinire** a măsurilor dispuse a fost de **95,45%**, raportat la numărul măsurilor și submăsurilor implementate (21 din 22 măsuri și submăsuri);
- Conducerea entității nu a stabilit în plus alte măsuri față de cele dispuse prin decizie, în vederea înlăturării deficiențelor constatate de Curtea de Conturi.

În ceea ce privește măsura *1.2.1. - Inventarierea tuturor creanțelor și datoriilor aflate în afara termenului legal de prescripție prevăzut de lege pentru încasarea și respectiv lichidarea acestora, analiza cauzelor care au condus la menținerea în conturi a acestor sume și stabilirea eventualelor prejudicii determinate de nerecuperarea creanțelor în termenul legal de prescripție, precum și recuperarea acestora, potrivit legii*, aceasta este implementată parțial din **cauze neimputabile regiei**. Astfel, au rămas 4 dosare de insolvență ale căror termene se prelungesc succesiv.

CAP. IX. AUDITUL INTERN ȘI COMITETUL DE AUDIT

Compartimentul Audit Intern din cadrul R.A. ROMATSA, a desfășurat activitatea de audit intern în cursul anului 2022, în baza reglementărilor specifice privind activitatea de audit intern și a dispozițiilor interne emise în acest domeniu după cum urmează:

- *Legea nr. 672/2002, privind auditul public intern*, republicată, cu modificările ulterioare;
- *H.G. nr. 554/2014 pentru înființarea comitetelor de audit intern*;
- *O.M.F.P. nr. 252/2004 pentru aprobarea Codului privind conduita etică a auditorului intern*;
- *H.G. nr. 1.086/2013 pentru aprobarea Normelor generale privind exercitarea activității de audit intern*;

- *O.M.T nr. 1.380/03.11.2016 pentru aprobarea Normelor specifice privind exercitarea activității de audit intern în cadrul Ministerului Transporturilor;*
- *O.U.G. nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice, aprobată prin Legea nr. 111/2016;*
- *H.G. nr. 722/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a unor prevederi din O.U.G. nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice, cu modificările și completările ulterioare;*
- *O.S.G.G. nr. 600/2018 pentru aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice, cu modificările și completările ulterioare.*

a. documente referitoare la organizarea funcției de audit intern la R.A. ROMATSA:

- *Hotărârea Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA nr. 03/22.03.2004 privind înființarea Compartimentului Audit Intern;*
- *Hotărârea Consiliului de Administrație nr. 16/04.08.2016, de numire a Șefului Executiv al Auditului Intern în cadrul R.A. ROMATSA;*
- *Decizia Directorului General al R.A. ROMATSA nr. 204 / 31.03.2017, de numire a Șefului Executiv Audit Intern în cadrul R.A. ROMATSA;*
- *Nota de fundamentare privind dimensionarea corespunzătoare a Compartimentului Audit Intern nr. 22.308/30.10.2018 adresată C.A.-ului regiei;*
- *Hotărârea Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA nr. 22/19.11.2018 (pct. II.4, suplimentarea numărului total de posturi cu un post de auditor intern);*
- *Adresa nr. 11.269/04.06.2018 a Compartimentului Audit Intern către Serviciul Organizare și Relații, referitor la subordonarea operațională a compartimentului, Consiliului de Administrație al R.A. ROMATSA (în conformitate cu prevederile art. 50 din O.U.G. nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice) și funcțional Directorului General al regiei,*
- *Metodologia privind dimensionarea Compartimentului de Audit Intern și includerea în sfera auditului intern a tuturor activităților desfășurate, inclusiv a celor de la nivelul subunităților regiei, înregistrată sub nr. 19.027/25.09.2019.*

b. documente referitoare la planificarea activității de audit intern:

- *Planul multianual de audit intern pe anii 2022 – 2024, nr. 21.017 / 24.11.2021;*
- *Planul de audit intern pe anul 2022, nr. 21.019 / 24.11.2021.*

c. documente referitoare la realizarea misiunilor de audit intern:

Prezenta raportare, este întocmită având ca bază de informare, datele și informațiile conținute în rapoartele de audit intern întocmite ca urmare a derulării misiunilor de audit intern în cursul anului 2022, respectiv:

- *Raport de audit intern nr. 5.646 / 30.03.2022;*
- *Raport de audit intern nr. 9.689 / 06.06.2022;*
- *Raport de audit intern nr. 16.235 / 19.09.2022;*
- *Raport de audit intern nr. 14.819 / 29.08.2022;*
- *Raport de audit intern nr. 22.373 / 14.12.2022;*
- *Raport de audit intern nr. 22.227 / 12.12.2022.*

d. documente referitoare la misiunile de consiliere:

- *Raport de consiliere nr. 1.794 / 31.01.2022.*

e. documente referitoare la realizarea altor acțiuni după cum urmează:

- *Informare privind stadiul implementării recomandărilor formulate în raportul de audit urmare derulării misiunii de audit „Performanța activității specifice desfășurate de către Regia Autonomă Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian” – ROMATSA - derulată de Curtea de Conturi a României la luna iunie 2022 – nr. 11010 / 30.06.2022;*
- *Informare privind stadiul implementării recomandărilor formulate în raportul de audit urmare derulării misiunii de audit „Performanța activității specifice desfășurate de către Regia Autonomă Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian” – ROMATSA - derulată de Curtea de Conturi a României la luna decembrie 2022 – nr. 21819 / 06.12.2022;*
- *Informare privind stadiul implementării măsurilor dispuse de conducerea regiei pentru remedierea constatărilor consemnate în Raportul nr.8457/16.11.2022, urmare controlului efectuat de Corpul de Control al Prim Ministrului României la Regia Autonomă Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian” – ROMATSA .*

Detaliat, activitatea derulată de structura de audit intern în perioada raportată, este prezentată în **Raportul privind activitatea de audit intern aferentă anului 2022 desfășurată la nivelul R.A. ROMATSA**, înregistrat sub nr. **913 /16.01.2023**, document care are ca scop principal, de a prezenta activitatea de audit intern desfășurată la nivelul R.A. ROMATSA în cursul anului 2022 și contribuția activității specifice de audit intern la îmbunătățirea, în general, a activității regiei.

Având în vedere art. 13, lit. „e” și „f” din Legea nr. 672/2002 privind auditul intern, republicată, Raportul privind activitatea de audit intern este destinat:

- managementului R.A. ROMATSA, care poate aprecia rezultatele activității specifice de audit intern,
- Serviciului Audit Intern din cadrul Ministerului Transporturilor și Infrastructurii, raportul fiind unul din principalele instrumente de monitorizare a activității de audit intern desfășurate pe parcursul unui an în cadrul unei entități publice aflate în subordinea/sub autoritatea acestuia,
- Unității Centrale pentru Armonizarea Auditului Public Intern - UCAAPI (prin organul ierarhic superior),
- Curții de Conturi a României – CCR.

În anul 2022 au fost planificate un număr de **7** misiuni de audit intern, dintre care, **6** de asigurare (**4** regularitate, **1** sistem, **1** de performanță) și **1** de consiliere.

În ceea ce privește abordarea domeniilor, situația se prezintă astfel:

În cadrul celor 6 misiuni de asigurare: s-au abordat domenii/funcții specifice entității (resurse umane, operațional-informare aeronautică, tehnic, sistemul de luare a deciziilor, management,

implementare măsuri/recomandări formulate cu ocazia efectuării diverselor controale/audituri interne/externe).

Misiunea de consiliere a abordat domeniul SCIM.

La nivelul **Compartimentului Audit Intern** din cadrul **R.A. ROMATSA** în anul 2022 au fost realizate un număr de **6 misiuni de asigurare**. Având în vedere faptul că în cadrul unei misiuni de asigurare se pot aborda mai multe domenii, s-a constatat că în:

- **0** misiuni de asigurare s-a abordat domeniul bugetar;
- **0** misiune de asigurare s-a abordat domeniul financiar-contabil;
- **0** misiuni de asigurare s-a abordat domeniul achizițiilor publice;
- **1** misiune de asigurare s-a abordat domeniul resurselor umane;
- **0** misiune de asigurare s-a abordat domeniul IT;
- **0** misiune de asigurare s-a abordat domeniul juridic;
- **0** misiuni de asigurare s-a abordat domeniul fondurilor comunitare;
- **2** misiuni de asigurare s-a abordat domeniul funcțiilor specifice entității;
- **0** misiuni de asigurare s-a abordat domeniul SCIM;
- **3** misiuni de asigurare s-au abordat alte domenii.

Concret, misiunile/acțiunile de audit intern derulate în anul 2022, au fost:

- ***misiunea de audit intern cu tema „Evaluarea procesului de autoevaluare și raportare a Sistemului de Control Intern Managerial implementat la nivelul R.A. ROMATSA”; Raport audit intern nr. 1.794 / 31.01.2022.***

Structura supusă consilierii a fost *Comisia R.A. ROMATSA de monitorizare, coordonare și îndrumare metodologică a implementării și dezvoltării Sistemului de Control Intern Managerial (numită în acest raport Comisie).*

Perioada la care a făcut referire consilierea a vizat activitatea desfășurată de Comisie **în anul 2021**. **Scopul misiunii** de consiliere a fost de a da asigurare Directorului General al R.A. ROMATSA că activitatea de autoevaluare a SCIM la data de 31.12.2021 respectă cadrul normativ și obiectivele asumate de R.A. ROMATSA prin *Programul de dezvoltare al SCIM pentru anul 2021* sunt aduse la îndeplinire, prin acordarea de consiliere formalizată Comisiei.

Obiectivele misiunii de consiliere:

- 1. Facilitarea înțelegerii pentru cunoașterea în profunzime a modului de completare a chestionarului de autoevaluare.*
- 2. Identificarea obstacolelor întâmpinate în procesul de raportare SCIM.*

- ***misiunea de audit intern cu tema: Evaluarea activității de informare aeronautică derulată de R.A. ROMATSA”; Raport audit intern nr. 5.646 / 30.03.2022.***

Misiunea de audit intern s-a desfășurat la nivelul **Serviciului Managementul Informațiilor Aeronautice**, fiind o misiune planificată atât în *Planul multianual de audit intern 2022 – 2024*, cât și în *Planul anual de audit intern pentru anul 2022*. Perioada supusă auditării a cuprins intervalul 2019 – 2021.

Scopul misiunii de regularitate a fost de a da asigurare Directorului General al R.A. ROMATSA că activitatea de informare aeronautică respectă cadrul normativ și obiectivele asumate de R.A. ROMATSA sunt aduse la îndeplinire.

Obiectivele misiunii de audit intern:

- 1. Analiza modului de organizare a structurii funcționale responsabilă cu efectuarea activităților specifice informațiilor aeronautice.*
- 2. Evaluarea modului de desfășurare a activităților în vederea atingerii obiectivelor specifice AIM.*
- 3. Evaluarea subsistemului de control intern managerial.*

- ***misiunea de audit intern: „Armonizarea și conformarea dezvoltării programelor ROMATSA cu conceptele, strategiile și planurile asumate de ROMATSA în context național și internațional cu respectarea normelor legale, a regulamentelor CE, precum și a reglementărilor aeronautice specifice serviciilor de navigație aeriană”; Raport de audit intern nr. 9.689 / 06.06.2022.***

Misiunea de audit intern s-a desfășurat la nivelul **Serviciului Coordonare Programe** (*n.b. – denumit în continuare SCP*), fiind o misiune planificată atât în *Planul multianual de audit intern 2022 – 2024*, cât și în *Planul anual de audit intern pentru anul 2022*. Perioada supusă auditării a cuprins intervalul **2019 – 2021**.

În cadrul misiunii de audit intern, o serie de documente și informații au fost solicitate/evaluate și de la alte structuri de specialitate, respectiv *Serviciul Single European SKY (SES)* și *Serviciul DANUBE FAB*.

Scopul misiunii de regularitate a fost de a da asigurare Directorului General al R.A. ROMATSA că activitatea specifică derulată de SCP privind tema misiunii, respectă cadrul normativ, iar obiectivele asumate de R.A. ROMATSA sunt aduse la îndeplinire.

Obiectivele misiunii de audit intern au constat, în:

- 1. Analiza modului de organizare a structurii funcționale responsabile cu efectuarea activităților specifice.*
- 2. Evaluarea modului de desfășurare a activităților în vederea atingerii obiectivelor specifice SCP.*
- 3. Evaluarea subsistemului de control intern managerial.*

- ***misiunea de audit intern „Evaluarea activităților desfășurate de către conducerea executivă. Coordonarea subunităților, la nivelul R.A. ROMATSA”; Raport nr. 16.235 / 19.09.2022;***

Misiunea de audit intern **„Evaluarea activităților desfășurate de către conducerea executivă. Coordonarea subunităților, la nivelul R.A. ROMATSA”** s-a desfășurat în baza *Planului anual de audit intern pentru anul 2022*, având drept **scop asigurarea Directorului General asupra eficacității actului managerial exercitat atât la nivelul Administrației Centrale, cât și în relația AC – Subunități, în vederea realizării obiectivelor asumate de R.A. ROMATSA.**

Obiectivele misiunii de audit intern au constat în:

- *Analiza modului de stabilire și realizare a atribuțiilor specifice funcțiilor de conducere (AC + Subunități).*
- *Evaluarea eficacității actului managerial exercitat în relația AC – Subunități.*

- ***misiunea de audit intern: „Asigurarea activităților privind certificarea medicală a personalului deținător de licență conform contractelor de prestări servicii încheiate cu organismele medicale autorizate de AACR”; Raport de audit intern nr. 14.819 / 29.08.2022.***

Misiunea de audit intern s-a desfășurat la nivelul **Serviciului Resurse Umane** (, fiind o misiune planificată atât în *Planul multianual de audit intern 2022 – 2024*, cât și în *Planul anual de audit intern pentru anul 2022*, evaluarea cuprinzând și structurile/persoanele cu responsabilități referitoare la programarea și urmărirea efectuării vizitei medicale pentru licență și de la nivelul subunităților.

Perioada supusă auditării a cuprins intervalul **2019 – 2021**.

De asemenea, în cadrul misiunii de audit intern, o serie de documente și informații au fost solicitate/evaluate și de la alte structuri de specialitate, respectiv subunitățile regiei.

Scopul misiunii este de a da asigurare Directorului General că activitatea privind certificarea medicală a personalului deținător de licență, respectă cadrul normativ și reglementările interne în relațiile cu prestatorii de servicii în acest domeniu, iar obiectivele asumate de R.A. ROMATSA sunt aduse la îndeplinire.

Obiectivul misiunii de audit intern a constat, în:

1. *Evaluarea modului de îndeplinire a responsabilităților referitoare la programarea și urmărirea efectuării vizitei medicale pentru licență.*

- ***misiunea de audit intern: Asigurarea suportului documentar privind managementul în domeniul organizațional”; Raport de audit intern nr. 22.373 /14.12.2022.***

Misiunea de audit intern s-a desfășurat la nivelul **Serviciului Organizare și Relații** (*n.b. – denumit în continuare SOR*), fiind o misiune planificată atât în *Planul multianual de audit intern 2022 – 2024*, cât și în *Planul anual de audit intern pentru anul 2022*, evaluarea cuprinzând și

structurile/persoanele/subunitățile, pentru responsabilitățile/activitățile referitoare la ROF AC și ROF-uri subunități.

Perioada supusă auditării a cuprins intervalul **2019 – iulie 2022**.

De asemenea, pentru o imagine cuprinzătoare a domeniului auditat și a activităților respective, în cadrul misiunii de audit intern au fost evaluate o serie de documente și informații și de la subunitățile regiei.

Scopul misiunii a fost asigurarea Directorului General că activitatea privind elaborarea și actualizarea Regulamentului de Organizare și Funcționare al R.A. ROMATSA, respectă cadrul normativ și reglementările interne, iar obiectivele asumate de R.A. ROMATSA sunt reflectate corespunzător

Obiectivul misiunii de audit intern a constat, în:

1. Analiza activităților desfășurate la nivelul SOR în vederea elaborării și actualizării Regulamentului de Organizare și Funcționare al R.A. ROMATSA

- ***misiunea de audit intern: „Urmărirea implementării recomandărilor și măsurilor formulate cu ocazia misiunilor de audit și control interne și externe”; Raport de audit intern nr. 22.227 / 12.12.2022.***

Misiunea de audit intern reprezintă încheierea unui amplu proces de monitorizare a recomandărilor/măsurilor de către CAI, demarat la începutul anului prin Nota de Serviciu nr. 2.356/07.02.2022.

Astfel, pentru atingerea scopului și obiectivelor propuse, pe parcursul derulării misiunii de audit intern, echipa de audit intern a desfășurat un audit de regularitate, procedând la evaluarea în profunzime a sistemelor de conducere și de control intern managerial din cadrul structurilor funcționale ale R.A. ROMATSA, auditate/controlate preponderent în perioada 2020 - 2022, cu scopul de a evalua stadiul/gradul modul de implementare a recomandărilor consemnate de către Compartimentul Audit Intern în Rapoartele de audit intern urmare a misiunilor de audit intern derulate la structurile din cadrul regiei, avizate de conducerea regiei, în perioada menționată, precum și a stadiului implementării recomandărilor/măsurilor dispuse de Curtea de Conturi, ANAF, Ministerul Finanțelor, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, aflate în atenția/urmărirea managementului regiei, de a stabili dacă, urmare implementării recomandărilor formulate de auditul intern și/sau celelalte organisme de control, activitatea s-a îmbunătățit, iar acestea funcționează eficient, economic și eficace, dând totodată asigurare Directorului General al R.A. ROMATSA asupra caracterului adecvat a modului de aducere la îndeplinire de către structurile de specialitate responsabile din cadrul regiei, a recomandărilor/măsurilor dispuse prin diverse acte de control/rapoarte, contribuind astfel la îndeplinirea obiectivelor specifice/generale ale regiei.

Scopul misiunii de audit intern a fost de a da asigurare Directorului General că procesul de urmărire a implementării recomandărilor și măsurilor formulate cu ocazia misiunilor de audit și control interne și externe se desfășoară în termenele stabilite, iar progresele înregistrate conduc la eliminarea deficiențelor constatate.

De asemenea, s-a urmărit caracterul adecvat a modului de aducere la îndeplinire de către structurile de specialitate responsabile din cadrul regiei, a recomandărilor/măsurilor dispuse prin Rapoartele misiunilor de audit intern derulate de către Compartimentul Audit Intern preponderent în perioada 2020 - 2022, precum și a recomandărilor/măsurilor dispuse de Curtea de Conturi, ANAF, Ministerul Finanțelor, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Corpul de Control al Prim Ministrului României, aflate în atenția/urmărirea managementului regiei, (unele provenind chiar și din perioade anterioare anului 2020), contribuind astfel la îndeplinirea obiectivelor specifice/generale ale regiei, precum și acela de a furniza conducerii o asigurare independentă că implementarea recomandărilor formulate în rapoartele de audit intern elaborate în perioada 2020 - 2022 și avizate de Directorul General, a condus la îmbunătățirea activităților auditate.

Obiectivele misiunii de audit intern au constat în:

- 1. Evaluarea stadiului actual al implementării recomandărilor formulate în Rapoartele de audit/control intern/extern anterioare.*
- 2. Analiza progreselor înregistrate prin implementarea recomandărilor/ măsurilor formulate în Rapoartele de audit/control intern/extern anterioare.*
- 3. Identificarea dificultăților în implementarea recomandărilor/ măsurilor și evaluarea oportunității implementării celor cu termene depășite.*

În perioada raportată nu au fost realizate **misiuni ad-hoc**.

În cadrul misiunilor de audit intern derulate în cursul anului **2022** nu au fost constatate **iregularități și nu au existat situații în care recomandările să nu fie însușite** de către Directorul general al regiei.

Referitor la **urmărirea implementării recomandărilor**, această activitate se referă la recomandările formulate de către Compartimentul Audit Intern în cadrul misiunilor de asigurare anterioare și pentru care structura de audit intern are obligația urmăririi modului de implementare.

În acest context, în cursul anului 2022 au fost urmărite un număr de **96 recomandări** (dintre care **36 recomandări** aferente misiunilor desfășurate în anul 2022 și **60 recomandări parțial implementate/neimplementate** aferente misiunilor desfășurate în perioada 2020 – 2021, **monitorizate în anul 2022**) cu următoarele rezultate:

- **33** recomandări implementate, din care:
  - **10** recomandări implementate în termenul stabilit;
  - **23** recomandări implementate după termenul stabilit.
- **34** recomandări parțial implementate (în curs de implementare), din care:
  - **13** recomandări pentru care termenul de implementare stabilit nu a fost depășit;
  - **21** recomandări cu termenul de implementare depășit.
- **29** recomandări neimplementate, din care:
  - **13** recomandări pentru care termenul de implementare stabilit nu a fost depășit;
  - **16** recomandări cu termenul de implementare depășit.

DOMENIUL	NUMĂR RECOMANDĂRI IMPLEMENTATE		NUMĂR RECOMANDĂRI PARȚIAL IMPLEMENTATE		NUMĂR RECOMANDĂRI NEIMPLEMENTATE	
	în termenul stabilit	după termenul stabilit	pentru care termenul de implementare stabilit nu a fost depășit	cu termenul de implementare depășit	pentru care termenul de implementare stabilit nu a fost depășit	cu termenul de implementare depășit
BUGETAR	0	0	0	0	0	0
FINANCIAR-CONTABIL	1	3	0	0	4	2
ACHIZIȚII PUBLICE	0	0	0	0	0	0
RESURSE UMANE	2	4	6	2	0	4
TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI	2	0	0	3	0	0
JURIDIC	0	2	0	1	0	2
FONDURI COMUNITARE	0	0	0	0	0	0
FUNȚIILE SPECIFICE ENTITĂȚII	2	7	7	5	6	1
SCM/SCIM	0	0	0	5	0	5
ALTE DOMENII	3	7	0	5	3	2
TOTAL 1	10	23	13	21	13	16
TOTAL 2	33		34		29	

Realizarea misiunilor de consiliere

La nivelul **Compartimentului Audit Intern** din cadrul **R.A. ROMATSA** în anul 2022 a fost realizată **1 (una)** misiune de consiliere formalizată, obiectivele acestora constând în:

- *Facilitarea înțelegerii pentru cunoașterea în profunzime a modului de completare a chestionarului de autoevaluare.*
- *Identificarea obstacolelor întâmpinate în procesul de raportare SCIM.*

Independența structurii de audit intern din cadrul R.A. ROMATSA

Pentru păstrarea independenței structurii de audit, Comitetul de Audit (CAUD) încă din anul 2018, prin Procesul verbal nr. 11.846/11.06.2018, a stabilit modalitatea de lucru dintre Compartimentul Audit Intern și conducerea regiei, astfel:

- structura de audit intern se subordonează operațional Consiliului de Administrație, prin intermediul Comitetului de Audit în sensul raportării rezultatelor activității de audit intern (documente întocmite de către auditorii interni și avizate/aprobate inițial de către directorul general), respectiv rapoarte de audit intern, rapoarte de activitate, stadii privind urmărirea implementării recomandărilor formulate cu ocazia misiunilor de audit intern, planurile multianuale și anuale de audit intern, proceduri operaționale aferente activităților de audit intern, regulament de organizare și funcționare al Compartimentului Audit Intern, acest aspect fiind reliefat în cadrul organigramei printr-o linie punctată de la CAI către Consiliul de Administrație;
- Compartimentul Audit Intern se subordonează funcțional Directorului General pentru realizarea activităților curente, cu respectarea prevederilor legale cuprinse în Legea nr. 672/2002 privind auditul public intern, republicată și a Normelor specifice privind exercitarea activității de audit intern la nivelul Ministerului Transporturilor, anexa nr. 1 la O.M.T. nr. 1380/2016, reglementări aplicabile obligatoriu de către R.A. ROMATSA;
- funcția de audit intern trebuie să raporteze direct Directorului General al R.A. ROMATSA;
- numirea și destituirea șefului executiv al auditului intern, respectiv al auditorului intern, trebuie să fie supuse procesului de avizare, conform legii.

Referitor la **poziția compartimentului de audit intern în organigrama** R.A. ROMATSA, Compartimentul Audit Intern este structură din cadrul Administrației Centrale a R.A. ROMATSA, fiind în directă subordonare a Directorului General al R.A. ROMATSA.

Persoanele din cadrul Compartimentului Audit Intern au statutul de personal angajat al R.A. ROMATSA, în baza contractului individual de muncă pe durată nedeterminată, semnat cu Directorul General R.A. ROMATSA.

Această relație de subordonare este fundamentată de cadrul legislativ existent (Legea nr. 672/2002, cu modificările ulterioare, respectiv Legea nr. 111/2016 pentru aprobarea O.U.G. nr. 109/2011, cu modificările ulterioare), în acord cu Standardele Internaționale pentru Practica Profesională a Auditului Intern.

O relație de subordonare incorectă ar putea conduce la afectarea independenței auditorilor interni și poate determina un conflict de interese pentru persoanele implicate” și recomandarea acestei echipe este ca, “din punct de vedere operațional, Compartimentul de Audit Intern să fie subordonat Consiliului de Administrație, iar funcțional, pentru a facilita activitățile curente, Directorului General”.

În contextul menționat mai sus, coroborat cu prevederile art. 50 din O.U.G. nr. 109/2011, privind raportarea directă la Consiliul de Administrație (n.b. – „întreprinderile publice organizează auditul intern în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 672/2002 privind auditul public intern, cu modificările și completările ulterioare. Auditorii interni raportează direct Consiliului de Administrație”, pe tot parcursul anului 2019, Compartimentul Audit Intern a supus avizării Comitetului de Audit - înainte de a fi promulgate spre informare Consiliului de Administrație, rapoartele de audit intern elaborate, avizate de către directorul general, precum și alte documente importante elaborate de Compartimentul Audit Intern.

Astfel Compartimentul Audit Intern (structura asigură secretariatul CAUD) transmite electronic și Comitetului de Audit al Consiliului de Administrație, organism care se întrunește în ședințe ordinare (cel puțin o dată pe lună) pentru analiza și avizarea respectivelor documente de pe ordinea de zi (în acest mod respectându-se prevederile Legii nr. 111/2016, de raportare către Consiliul de Administrație - CAUD fiind Comitet al Consiliului de Administrație).

Ca atare, documente cum ar fi PIN-urile aferente activităților de audit intern, Fișa de compartiment, Planul multianual de audit intern, Planul anual de audit intern, Rapoarte anuale de activitate care, conform Legii nr. 672/2002, sunt aprobate de directorul general, sunt transmise și CAUD, pentru informare/avizare.

Obiectivitatea auditorilor interni din cadrul R.A. ROMATSA

Referitor la implicarea auditorilor interni în exercitarea activităților auditabile, în cursul anului 2022, Compartimentul Audit Intern nu a fost implicat în activități pe care, ulterior, le poate audita.

Completarea declarației de independență

La nivelul Compartimentului Audit Intern - R.A. ROMATSA, pentru toate misiunile de audit intern desfășurate în anul 2022, auditorii interni și supervisorul au completat declarații de independență.

Asigurarea cadrului metodologic și procedural

Cadrul metodologic și procedural aferent activității de audit public intern se referă la aspecte care sunt de natură a asigura buna desfășurare a acestei activități, prin prisma metodologiilor și a procedurilor aplicabile, luând în calcul și aplicarea și respectarea codului de conduită etică al auditorului public intern.

Referitor la aceste aspecte, activitatea de audit public intern a fost reglementată începând cu anul 2003, pe lângă legislația primară cunoscută, și de O.M.F.P. nr. 38/2003 pentru aprobarea Normelor generale privind exercitarea activității de audit public intern.

În anul 2013, ulterior modificării și republicării Legii auditului public intern, a fost emisă H.G. nr. 1.086/2013 pentru aprobarea Normelor generale privind exercitarea activității de audit public intern. Aceasta aduce o serie de modificări și îmbunătățiri pentru vechea versiune a normelor generale. Ambele versiuni ale normelor generale prevedeau emiterea de norme proprii de audit public intern. Referitor la procedurarea activităților din cadrul structurii de audit public intern, acestea sunt supuse și ele emiterii de proceduri de sistem sau operaționale, după caz. Noțiunea de procedură este utilizată în cadrul prezentului raport în sensul dat de O.S.G.G. nr. 600/2018 și de sistemul de calitate implementat la nivelul regiei. De menționat că procedurarea activităților de audit intern respectă atât sistemul de control intern managerial, cât și sistemul de calitate, fiind elaborat un singur set de proceduri.

Având în vedere acest lucru, este necesar ca structurile de audit public intern să analizeze și să decidă câte dintre activitățile derulate trebuie să fie procedurate (adică să se emită o procedură scrisă pentru acea activitate). În acest context gradul de procedurare poate varia de la o entitate la alta, în funcție de judecata profesională aplicată. De asemenea, pentru activitățile procedurabile, se va stabili care este gradul de emiterie a procedurilor. În mod firesc ținta este de 100%, urmărindu-se apropierea cât mai mult de acest scor.

Emiterea normelor proprii

În cursul anului 2022, activitatea C.A.I. din cadrul R.A. ROMATSA s-a desfășurat în baza O.M.T. nr. 1.380/03.11.2016 pentru aprobarea Normelor specifice privind exercitarea activității de audit intern în cadrul Serviciului Audit al Ministerului Transporturilor.

Emiterea procedurilor scrise specifice activității de audit intern

La nivelul Compartimentului Audit Intern din cadrul R.A. ROMATSA, s-a procedat la analiza activităților specifice derulate de auditorii interni, au fost identificate un număr total de 12 activități. Dintre acestea s-a stabilit că un număr de 12 activități sunt procedurabile, ceea ce reprezintă 100%.

În anul 2022, procedurile specifice nu au suferit modificări.

Aceste documente sunt postate pe portalul intranet al R.A. ROMATSA, în folderul „Audit Intern”, pentru accesul integral la informație al tuturor angajaților.

Asigurarea și îmbunătățirea calității activității de audit intern

Elaborarea și actualizarea Programului de Asigurare și Îmbunătățire a Calității (PAIC) activității de audit intern

În conformitate cu prevederile punctului 2.3.7. din anexa nr. 1 la H.G. nr. 1086/2013, la nivelul structurii de audit public intern se elaborează un program de asigurare și îmbunătățire a calității (PAIC) sub toate aspectele auditului intern, care să permită un control continuu al eficacității acestuia. Programul de asigurare și îmbunătățire a calității activității de audit intern trebuie să garanteze că activitatea de audit intern se desfășoară în conformitate cu normele, instrucțiunile și Codul privind conduita etică a auditorului intern și să contribuie la îmbunătățirea activității structurii de audit public intern.

Un PAIC ar trebui să ajute la exprimarea unor concluzii cu privire la calitatea activității de audit intern și să ducă la efectuarea unor recomandări pentru implementarea unor îmbunătățiri corespunzătoare a acestei activități. Acest program ar trebui să permită o evaluare a:

- conformității cu baza legală în vigoare;
- contribuției auditului intern la procesele de guvernanță, management al riscurilor și controlul organizației;
- acoperirii integrale a sferei auditabile;
- respectării legilor, reglementărilor și procedurilor aplicabile activității de audit intern;
- riscurilor care afectează funcționarea auditului intern.

PAIC ar trebui să impună o abordare sistematică și disciplinată a procesului de autoevaluare periodică, inclusiv modalitatea de realizare a autoevaluărilor periodice pentru fiecare an intermediar între evaluările externe.

Un PAIC pe deplin funcțional exercită o monitorizare permanentă a activității de audit intern și o autoevaluare periodică a acesteia pentru a asigura conformitatea cu cadrul legal și procedural aplicabil.

Cu ajutorul acestui proces, evaluarea externă ar trebui să devină efectiv o oportunitate de a obține noi idei de la evaluator sau de la echipa de evaluare, cu privire la modalitățile de îmbunătățire a calității generale a auditului intern, a eficienței și a eficacității.

În anul 2022, a fost actualizat și aprobat de către Directorul General al R.A. ROMATSA, *Programul de asigurare și îmbunătățire a calității activității de audit intern*, sub numărul nr. 22045/09.12.2021.

Realizarea evaluării externe

Complementar Programului de asigurare și îmbunătățire a calității activității de audit intern (PAIC), calitatea funcției de audit intern se poate îmbunătăți prin evaluările externe. Aceste evaluări sunt efectuate de regulă la fiecare cinci ani, conform cerințelor legislației naționale, dar și standardelor internaționale de audit intern emise de către Institutul Auditorilor Interni (IIA). Obiectivul evaluării externe este de a evalua activitatea de audit intern din punctul de vedere al conformității cu definiția auditului intern, cu cerințele codului de etică și cu prevederile legislației naționale în domeniu.

Evaluările externe se concentrează, de asemenea, pe identificarea oportunităților de îmbunătățire a funcției de audit intern, oferind sugestii pentru a îmbunătăți eficacitatea acestei activități și promovând idei pentru a spori imaginea și credibilitatea funcției de audit intern.

Ultima evaluare a activității Compartimentului Audit Intern din cadrul R.A. ROMATSA, de către Curtea de Conturi a României a fost în anul 2020, urmare derulării misiunii de follow-up derulată pentru verificarea modului de ducere la îndeplinire a recomandărilor dispuse prin Scrisoarea nr. 40554/10.06.2019 (înregistrată la R.A. ROMATSA sub nr. 12.009/13.06.2019). „Performanța activității specifice desfășurate de către Regia Autonomă Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian” – ROMATSA în perioada septembrie 2018 – martie 2019, urmare căreia a fost elaborat Raportul de audit nr. 4449/01.03.2019.

Recomandarea în ceea ce privește activitatea Compartimentului Audit Intern, formulată la cap. V. Evaluarea sistemului de control intern managerial și a auditului intern: „Includerea în sfera auditului intern a tuturor activităților desfășurate la nivelul subunităților regiei”, este consemnată în Raportul de follow-up, înregistrat sub nr.23463/21.21.2020; în urma justificărilor prezentate auditorilor Curții de Conturi, această recomandare **a fost apreciată ca implementată.**

Totodată activitatea de audit intern a fost evaluată și rezultatele au fost consemnate în Raportul de control întocmit cu ocazia acțiunii „*Controlul situației, evoluției și modului de administrare a patrimoniului public și privat al statului, precum și legalitatea realizării veniturilor și a efectuării cheltuielilor*” derulată de Curtea de Conturi-Departamentul III, în temeiul prevederilor Legii nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată, la R.A. ROMATSA, în perioada 01.02.2021-26.03.2021, înregistrat la R.A. ROMATSA sub nr. 5427/26.03.2021, la Cap. 4 Evaluarea activității de control intern și nu au fost consemnate aspecte negative.

Alte activități ale Compartimentului Audit Intern

În cadrul legal permis, Compartimentul Audit Intern a realizat în anul 2022 o serie de acțiuni care au condus la o înțelegere mai corectă din partea structurilor de specialitate auditate, a unor responsabilități specifice, dar și la îmbunătățirea acestora, inclusiv prin soluțiile propuse.

De asemenea, Compartimentul Audit Intern a derulat și alte acțiuni, sub următoarele modalități:

- monitorizarea implementării recomandărilor/măsurilor de control formulate cu ocazia auditurilor/controalelor interne/externe exercitate la nivelul R.A. ROMATSA;
- participarea, în calitate de invitat, la Ședințele Comisiei de monitorizare, coordonare și îndrumare metodologică a implementării și dezvoltării sistemului de control intern managerial, prilej cu care, pentru fiecare dintre subiectele incluse în ordinea de zi, atunci când a fost cazul, a contribuit la analiza problemelor în discuție și găsirea unor soluții optime de tratare;
- consiliere specifică aferentă activităților de implementare și dezvoltare a Sistemului de Control Intern Managerial;

- consiliere specifică aferentă activităților de implementare a Strategiei Naționale Anticorupție 2021 - 2025;
- acțiuni de consiliere pe teme punctuale, concretizate în următoarele documente:
  - sprijin/consiliere în identificarea riscurilor aferente activităților/proceselor de management și suport, ori de câte ori Compartimentul Audit Intern a fost solicitat;
  - sprijin/consiliere în activitatea de autoevaluare a stadiului de implementare a standardelor de control intern/managerial;
  - în toate cazurile când au fost consultați, Compartimentul Audit Intern a prezentat terțelor persoane din cadrul R.A. ROMATSA, soluții sau informații în aplicarea prevederilor legale, la condițiile specifice regiei.

Din punctul de vedere al C.A.I., se încercă permanent ca, prin calitatea activităților și a recomandărilor formulate, să se aducă o contribuție care să fie apreciată de toți actorii participanți, pentru bunul mers al activităților regiei.

Propuneri privind îmbunătățirea activității de audit intern desfășurată la nivelul R.A. ROMATSA

- actualizarea unor prevederi din documentele interne ale regiei privind activitatea de audit intern (*Programul de asigurare și îmbunătățire a calității activității de audit intern*), ținând seama de modificările aduse prin *H.G. nr. 1086/2013 pentru aprobarea Normelor Generale privind exercitarea activității de audit public intern*, preluate în *Normele specifice privind exercitarea activității de audit intern în cadrul Ministerului Transporturilor*, aprobate prin O.M.T. nr. 1.380/03.11.2016;
- extinderea sferei auditabile precum și a activităților de auditat obligatoriu, conform reglementărilor în vigoare, inclusiv activitățile derulate la nivelul subunităților R.A. ROMATSA;
- participarea la cursuri și seminarii care abordează, în special, misiuni de audit intern vizând auditul de performanță, fraudă, corupție, dar și alte aspecte conexe, respectiv comunicare, PR, etc;
- participarea la întâlniri de lucru, periodice, cu auditorii interni de la unitățile aflate în subordinea, coordonarea sau sub autoritate, organizate de Serviciul Audit Intern din cadrul Ministerului Transporturilor și Infrastructurii.

Punctele tari ale funcției de audit intern

- C.A.I. consideră că activitatea specifică este derulată în concordanță cu prevederile reglementărilor în materia auditului intern privind aplicarea metodologiei de derulare a misiunilor de audit intern, în scopul îmbunătățirii activităților auditate;
- Experiența în activitatea de audit intern a personalului este un atu în favoarea unui alt punct tare al acestei funcții;
- Contribuie la evaluarea, identificarea obstacolelor din calea desfășurării normale a proceselor, stabilirea cauzelor apariției acestora, determinarea consecințelor existenței lor și propunerea de recomandări/soluții pentru eliminarea obstacolelor astfel încât, să îmbunătățească administrarea regiei, gestiunea riscului și a controlul intern.

Considerăm că, structura organizatorică - Compartimentul Audit Intern - la nivelul R.A. ROMATSA, este percepută corect și beneficiază de sprijinul conducerii regiei și de apreciere a muncii depuse.

COMITETUL DE AUDIT (CAUD)

Activitatea Comitetului de Audit de la nivelul R.A. ROMATSA, constituit în conformitate cu prevederile *O.U.G. nr. 109/2011 aprobată prin Legea nr. 111/2016*, este reglementată prin Regulamentul de Organizare și Funcționare al Comitetului de Audit al Consiliului de Administrație al R.A. ROMATSA, cod DGR – REG 0032 – CAUD/ROF.

Regulamentul privind organizarea și funcționarea Comitetului de Audit din cadrul Consiliului de Administrație al R.A. ROMATSA (denumit în continuare Comitet de Audit), stabilește misiunea, competența, organizarea, atribuțiile și modul de desfășurare a activității acestuia:

(1) Comitetul de Audit este organismul de analiză, evaluare, informare și consiliere al Consiliului de Administrație al R.A. ROMATSA pe linia controlului intern managerial și auditului intern având și o funcție consultativă în ceea ce privește strategia și politica regiei privind sistemul de control intern managerial, auditul intern și auditul extern, precum și controlul modului în care riscurile semnificative sunt administrate.

Comitetul de Audit poate prezenta Consiliului de Administrație propuneri, recomandări, puncte de vedere și, la cererea acestuia, avize privind problemele din domeniul de competență al conducerii R.A. ROMATSA pe linia controlului intern managerial și auditului intern.

(2) Comitetul de Audit este constituit în conformitate cu prevederile art. 10 din *O.U.G. nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice*, aprobată prin *Legea nr. 111/2016*, coroborat cu prevederile art. 65 din *Legea nr. 162/2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și de modificare a unor acte normative*.

Componența Comitetului de Audit (CAUD)

În conformitate cu prevederile art. 65 din *Legea nr. 162/2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și de modificare a unor acte normative și Hotărârea Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA nr. 1/29.01.2018*, s-a înființat o structură în cadrul Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA, denumită „Comitetul de Audit” (CAUD), formată din (3) trei membri neexecutivi ai Consiliului. Structura/componența Comitetului de Audit al Consiliului de Administrație al R.A. ROMATSA, a fost stabilită în ședința Consiliului de Administrație - R.A. ROMATSA din data 13.05.2021.

CAUD este organismul de analiză, evaluare, informare și consiliere al Consiliului de Administrație al R.A. ROMATSA pe linia controlului intern managerial și auditului intern având și o funcție consultativă în ceea ce privește strategia și politica regiei privind sistemul de control intern managerial, auditul intern și auditul extern, precum și controlul modului în care riscurile semnificative sunt administrate.

- Componență este stabilită prin HCA R.A. ROMATSA;
- CAUD este format din 3 (trei) membri neexecutivi ai Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA;
- Cel puțin un membru al CAUD trebuie să dețină competențe în domeniul contabilității și auditului statutar, dovedite prin documente de calificare pentru domeniile respective;
- CAUD trebuie să aibă calificările prevăzute de lege în domeniul în care își desfășoară activitatea entitatea;
- Majoritatea membrilor CAUD trebuie să fie independenți de R.A. ROMATSA;
- Președintele CAUD este numit de membrii acestuia sau de către Consiliul de Administrație al R.A. ROMATSA și este independent de R.A. ROMATSA;

- Orice modificare în structura nominală a membrilor neexecutivi în cadrul Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA va fi urmată de HCA R.A. ROMATSA privind nominalizarea membrilor CAUD;
- ședința CAUD este statutar constituită dacă sunt prezenți cel puțin 2 membri, iar propunerile/recomandările se adoptă prin vot direct cu majoritatea membrilor prezenți;
- membrii Comitetului de Audit au obligația de a-și exercita mandatul cu prudență și diligența unui bun administrator, cu loialitate, în interesul regiei și nu au voie să divulge informații confidențiale și secrete de afaceri ale regiei.
- la ședințe pot fi invitați și membrii conducerii, conducătorii compartimentelor, alți specialiști, inclusiv persoane din afara regiei, cu consultarea Directorului General, care pot contribui la soluționarea problemelor supuse examinării.

Funcționarea Comitetului de Audit

Comitetului de Audit funcționează ca organ de lucru al Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA, constituind un suport în luarea deciziilor finale de către Consiliul de Administrație, având competența de „avizare”.

- Comitetul de Audit își desfășoară activitatea în cadrul ședințelor ordinare, la convocarea scrisă a președintelui, dar nu mai puțin de patru ori pe an.
- Pentru realizarea atribuțiilor ce intră în competența sa, Comitetul de Audit se poate întruni și în ședințe extraordinare, ori de câte ori este nevoie, la convocarea scrisă a președintelui. Ședințele extraordinare se organizează numai pentru realizarea atribuțiilor prevăzute la art. 10, lit. b), d) și f) din *Legea nr. 672/2002 privind auditul public intern*, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
- Comitetul de Audit se întrunește, de regulă, la sediul R.A. ROMATSA sau în orice alt loc.
- Convocarea membrilor Comitetului de Audit și a invitaților se face, de regulă, cu cel puțin 7 zile lucrătoare înainte de data planificată pentru desfășurarea ședinței ordinare sau extraordinare, prin transmiterea unei invitații.
- Ședințele Comitetului de Audit se desfășoară în baza ordinii de zi comunicată de către Secretariatul Comitetului de Audit odată cu invitația de participare la ședință cu acordul președintelui Comitetului de Audit. Ordinea de zi a ședințelor este stabilită de către președintele Comitetului de Audit.
- Desfășurarea ședințelor Comitetului de Audit se face în baza ordinii de zi, comunicată de președinte în scris și/sau electronic, membrilor acestuia.
- Ordinea de zi comunicată poate fi modificată, cu cel puțin 3 zile înainte de data planificată pentru desfășurarea ședinței, atunci când urgența modificării este justificată de necesitatea analizării unui volum mare de documente/informații.
- Documentele supuse dezbaterii în cadrul ședințelor se pun la dispoziția membrilor Comitetului de Audit, la sediul Compartimentului Audit Intern – R.A. ROMATSA sau se transmit prin email (în funcție de volumul și caracterul documentelor), de regulă, cu cel puțin 5 zile lucrătoare înainte de data organizării ședinței.
- La deschiderea fiecărei ședințe, președintele Comitetului de Audit este obligat să constate dacă este întrunit cvorumul legal. Acest lucru va fi menționat și în Procesul-verbal al ședinței Comitetului de Audit.

- Înainte de începerea dezbaterilor în cadrul ședinței, cu acordul tuturor membrilor prezenți, se poate modifica prezentarea și dezbaterile punctelor aflate pe ordinea de zi, precum și introducerea unor alte documente de interes imediat, cu excepția situațiilor care necesită un volum mare de documente de analizat.
- În condițiile în care unul dintre membrii Comitetului de Audit nu este prezent, acesta poate mandata un alt membru neexecutiv al Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA care să-l reprezinte în cadrul ședințelor de lucru ale Comitetului de Audit.
- Votul poate fi exprimat și prin mijloace de comunicare la distanță, - teleconferință, videoconferință, precum și prin poșta electronică.
- Comitetul de Audit are o funcție consultativă în ceea ce privește strategia și politica regiei privind sistemul de control intern / managerial, auditul intern și auditul extern, precum și controlul modului în care riscurile semnificative sunt administrate.
- Documentațiile prevăzute în ordinea de zi a ședinței, vor fi prezentate și susținute de persoanele care le-au elaborat, în plenum ședinței Comitetului de Audit.
- Secretariatul Comitetului de Audit se asigură de către Compartimentul Audit Intern, care întocmește ordinea de zi, asigură și/sau difuzează materialele aflate pe ordinea de zi, întocmește procesul verbal al ședinței. După finalizarea ședințelor, principalele aspecte analizate, concluziile și recomandările formulate de către Comitetul de Audit precum și opiniile separate, se consemnează în procesul verbal al ședinței.
- Procesul verbal se semnează de către toți membrii comitetului precum și de către secretariatul Comitetului de Audit.

Pentru îndeplinirea rolului și scopului comitetului și pentru asigurarea unui cadru normativ intern de lucru formal, în anul 2022 a fost aplicată ediția 7.0 a Regulamentului privind organizarea și funcționarea Comitetului de Audit din cadrul Consiliului de Administrație al R.A. ROMATSA prin care s-au stabilit misiunea, competența, organizarea, atribuțiile și modul de desfășurare a activității acestuia și modalitatea de desfășurare a ședințelor on-line.

În anul 2022, Comitetul de Audit a avut un rol activ, manifestând interes și promptitudine față de activitatea regiei și de cele specifice C.A.I.

În perioada de raportare Comitetului de Audit a funcționat ca organ de lucru al Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA, prin activitatea derulată constant constituind un suport în luarea deciziilor finale de către Consiliul de Administrație, având competența de „avizare”.

Pe parcursul anului de raportare, Comitetul de Audit s-a întrunit în 8 (opt) ședințe de lucru ordinare formalizate, la convocarea scrisă a președintelui, care s-au derulat fie la sediul R.A. ROMATSA, fie online, prin transmiterea unei invitații, în baza ordinii de zi comunicată de către Secretariatul Comitetului de Audit odată cu invitația de participare la ședință cu acordul președintelui Comitetului de Audit.

De câte ori situația a impus și au fost solicitați membri Comitetului de Audit au acordat consultanță, îndeplinindu-și cu responsabilitate atribuțiile prevăzute de Legea nr. 162/2017.

Ca modalitate de lucru, de regulă Ordinea de zi, a fost comunicată electronic, membrilor acestuia. Toate documentele supuse dezbaterii în cadrul ședințelor au fost puse la dispoziția membrilor Comitetului de Audit și s-au transmis prin email sau curier (în funcție de volumul și caracterul documentelor).

La deschiderea fiecărei ședințe, s-a consemnat dacă este întrunit cvorumul legal, acest lucru fiind menționat și fiecare Proces-verbal al ședinței Comitetului de Audit.

Documentațiile prevăzute în ordinea de zi a ședinței, au fost prezentate și susținute de persoanele care le-au elaborat, în plenul ședinței Comitetului de Audit.

Secretariatul Comitetului de Audit a fost asigurat de către Compartimentul Audit Intern.

După finalizarea ședințelor, principalele aspecte analizate, concluziile și recomandările formulate de către Comitetul de Audit precum și opiniile separate, s-au consemnat în procesul verbal al ședinței.

Toate Procesele verbale sunt semnate de către toți membrii comitetului precum și de către secretariatul Comitetului de Audit.

CAP. X. SISTEMUL DE CONTROL INTERN MANAGERIAL

Generalități privind Sistemul de Control Intern Managerial (SCIM)

În conformitate cu reglementările existente la nivel național (Ordinul Secretariatului General al Guvernului 600/2018), referitoare la modul de organizare, funcționare, implementare și dezvoltare a activității de control intern managerial pentru entitățile publice, la nivelul R.A. ROMATSA a fost implementat Sistemul de Control Intern Managerial și au fost întreprinse permanent acțiuni pentru implementarea tuturor Standardelor de control intern managerial.

Implementarea, dezvoltarea și menținerea Sistemului de Controlului Intern Managerial R.A. ROMATSA este un proces care asigură pe lângă alte sisteme de management implementate la nivelul regiei, respectarea prevederilor legale, a cerințelor aplicabile organizației, a regulamentelor și deciziilor conducerii, contribuind astfel la realizarea eficacității, eficienței și economicității la nivel de regie.

Construirea unui Sistem de Control Intern Managerial solid este un proces de durată, care necesită eforturi importante din partea întregului personal al regiei și, în mod deosebit, din partea personalului cu funcții de conducere.

Standardele ce sunt obligatoriu de implementat în cadrul R.A. ROMATSA, definesc un minim de cerințe generale de management pe care toate entitățile publice trebuie să le urmeze, fiind dovada unui control intern managerial eficace.

Potrivit O.U.G. nr. 109/2011 (privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice, aprobată prin Legea nr. 111/2016, cu modificările și completările ulterioare) inclusiv Consiliul de Administrație R.A. ROMATSA este însărcinat cu îndeplinirea tuturor actelor necesare și utile pentru realizarea obiectului de activitate al regiei, iar membrii acestuia își exercită mandatul cu prudența și diligența unui bun administrator.

În acest context, echipa de audit intern de consiliere face mențiunea că, una din atribuțiile de bază ale acestui organism este și verificarea funcționării sistemului de control intern managerial, evidențiindu-se astfel, și la nivelul acestui organism de conducere, complexitatea și importanța activităților derulate în domeniul SCIM.

În scopul aplicării prevederilor legislației privitoare la implementarea, dezvoltarea și menținerea Sistemului de control intern managerial, regia a parcurs următoarele etape:

- Au fost stabilite măsuri de realizare a obiectivelor Standardelor de control intern managerial în „Programul de dezvoltare a Sistemului de Control Intern Managerial al R.A. ROMATSA”, program implementat și actualizat. În anul 2022 a fost aprobat de către Directorul General al regiei „Programul de dezvoltare a Sistemului de Control Intern Managerial al R.A. ROMATSA” nr.994/18.01.2022. Stadiul de realizare la data de 31.12.2022 a măsurilor stabilite pentru realizarea obiectivelor standardelor de control intern managerial și prevăzute în Programul de Dezvoltare a Sistemului de Control Intern Managerial al R.A. ROMATSA a fost aprobat de Directorul General prin adresa nr. 949/17.01.2023. Programul cuprinde și acțiuni de perfecționare profesională a personalului de conducere, execuție și a auditorilor interni. Sistemul de monitorizare a performanțelor activităților derulate este stabilit și evaluat pentru obiectivele și activitățile regiei, prin intermediul unor indicatori de performanță. Acești indicatori se regăsesc în Fișele de Proces ale activităților prevăzute de Manualul Sistemului de Management Integrat Calitate și Mediu. Anual, în cadrul Analizei Efectuate de Management la nivel central, se realizează evaluarea performanței proceselor pe baza analizei indicatorilor de performanță stabiliți pentru toate procesele ce se desfășoară în cadrul regiei;
- Procesul de management al riscurilor este organizat și monitorizat la nivel de regie. În cadrul Analizei Efectuate de Management pe anul 2022 au fost prezentate riscurile semnificative intolerabile și cu tolerabilitate scăzută, pentru a informa conducerea regiei privind desfășurarea procesului de gestionare a riscurilor;
- În anul 2022 au fost revizuite și au fost elaborate noi ediții ale Registrelor de Riscuri în Departamentele/Direcțiile din Administrația Centrală și în Subunitățile ROMATSA.
- Riscurile semnificative au fost grupate pe procese, ele fiind regăsite în Fișa de Risc aferentă procesului din Manualul Sistemului de Management Integrat Calitate și Mediu. Sistemul de Control Intern Managerial cuprinde mecanisme de autocontrol, iar aplicarea măsurilor privind creșterea eficacității acestuia are la bază evaluarea riscurilor. Riscurile sunt :
  - identificate pentru toate activitățile și în toate structurile;
  - ținute sub control deoarece au fost stabilite măsuri de gestionare de risc, termene de implementare și responsabili, astfel încât ele să nu escaladeze;
- Standardele de control intern managerial și modul de implementare a acestora la nivel de regie sunt descrise în Manualul Sistemului de Control Intern Managerial R.A. ROMATSA (DGR-DSC-MAN0005-SCIM) ediția 2.1/ 29.01.2021;
- Aplicarea punctuală a standardelor, prin prisma specificității activităților derulate în fiecare domeniu de activitate al regiei, este evaluată prin auditurile interne de siguranță, calitate și mediu, audit intern, inspecții ale Serviciului Financiar de Gestiune și alte modalități de control intern, în funcție de domeniul auditat/evaluat/controlat;
- Au fost elaborate proceduri documentate, care acoperă activitățile procedurabile, fiind actualizate atunci când intervin modificări care să determine acest lucru sau atunci când se constată necesitatea amendării, ca urmare a experienței acumulate, urmare a aplicării în practică a acestora. Astfel, au fost elaborate, avizate și aprobate proceduri specifice la nivelul fiecărei structuri funcționale din cadrul regiei, centralizate în Registrul de legislație R.A. ROMATSA, ediția 2.3/16.12.2022 – Secțiunea 4, Proceduri interne , ajungându-se la un nr. de 1576 proceduri aplicabile în Administrația Centrală și subunități. Procedurile documentate la nivelul regiei sunt elaborate în proporție de 100% din totalul activităților procedurabile inventariate. Documentația

necesară și editată la nivelul regiei în domeniul controlului intern managerial respectă inclusiv cerințele ISO 9001:2015;

- Comisia de monitorizare, având ca responsabilitate monitorizarea, coordonarea și îndrumarea metodologică a implementării și dezvoltării SCIM la nivel de regie, este funcțională, constituită și actualizată prin Decizia Directorului General, nr. 17/12.01.2021, respectând cerințele OSGG 600/2018;
- La nivelul R.A. ROMATSA este asigurat un sistem de management al funcțiilor sensibile. Identificarea și evaluarea acestora se face la dispoziția top managementului, pe baza factorilor de risc și a patru criterii prestabilite potrivit Manualului Sistemului de Control Intern Managerial (DGR-DSC-MAN0005-SCIM), ediția în vigoare și anume:
  - achiziția publică de bunuri/servicii/lucrări;
  - accesul la informații confidențiale/clasificate;
  - activități de gestionare a resurselor financiare;
  - activități de recrutare și selecție a personalului.

Funcțiile sensibile identificate au fost introduse în Manualul Sistemului de Control Intern Managerial, fiind stabilite și măsurile de diminuare a riscurilor pentru respectivele funcții sensibile.

- La nivelul R.A. ROMATSA s-au luat măsuri pentru îmbunătățirea funcționării activităților de control intern.

Aspecte privind stadiul de implementare a standardelor de control intern managerial la nivelul R.A. ROMATSA în urma derulării activității de autoevaluare și a analizei chestionarelor de autoevaluare primite de Comisia de Monitorizare de la fiecare structură de specialitate din cadrul Administrației Centrale și de la Subunități.

Legislația în domeniul controlului intern managerial specificată la pct. 15.2.2 din O.S.G.G. nr. 600/2018, privind aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice, indică faptul că managementul regiei trebuie să efectueze, cel puțin o dată pe an, o verificare și o autoevaluare a propriului sistem de control intern managerial, în vederea stabilirii gradului de conformitate al acestuia cu standardele de control intern managerial.

Astfel, conform acestor reglementări, Comisia de Monitorizare constituită la nivelul R.A. ROMATSA în domeniul SCIM a inițiat și a derulat activitatea de autoevaluare privind stadiul de implementare a standardelor de control intern managerial în cadrul regiei, în contextul în care, structurile de specialitate ale regiei au obligația de a desfășura anual, activitatea de autoevaluare a stadiului de implementare a standardelor de control intern managerial.

Astfel, Comisia a primit chestionarele de autoevaluare de la un număr de 48 de structuri de specialitate din cadrul regiei, dintr-un număr total de 49 structuri organizatorice, din cauza faptului că la nivelul Serviciului Analiza Performanței și Benchmarking nu există personal angajat.

În urma derulării activității de autoevaluare, prin valorificarea informațiilor din chestionarele de autoevaluare, situația sintetică a rezultatelor autoevaluării, referitoare la implementarea standardelor de control intern managerial se prezintă în felul următor:

SITUAȚIA SINTETICĂ A REZULTATELOR AUTOEVALUĂRII 2022

STANDARD	compartimente în care standardul este aplicabil	din care, compartimente în care standardul este			la nivelul ROMATSA standardul este
		I	PI	NI/NA	I/PI/NI/NA
Total număr compartimente**) = 48					
I. MEDIUL DE CONTROL					
Standardul 1 - Etica și integritatea	48	48	-	-	I 100%
Standardul 2 - Atribuții, funcții, sarcini	48	47	1	-	I 97,91%
Standardul 3 - Competența, performanța	48	48	-	-	I 100%
Standardul 4 - Structura organizatorică	48	48	-	-	I 100%
II. PERFORMANȚE ȘI MANAGEMENTUL RISCULUI					
Standardul 5 - Obiective	48	48	-	-	I 100%
Standardul 6 - Planificarea	48	48	-	-	I 100%
Standardul 7 - Monitorizarea performanțelor	48	48	-	-	I 100%
Standardul 8 - Managementul riscului	48	48	-	-	I 100%
III. ACTIVITĂȚI DE CONTROL					
Standardul 9 - Proceduri	48	48	-	-	I 100%
Standardul 10 - Supravegherea	48	48	-	-	I 100%
Standardul 11 - Continuitatea activității	48	48	-	-	I 100%
IV. INFORMAREA ȘI COMUNICAREA					
Standardul 12 - Informarea și comunicarea	48	48	-	-	I 100%
Standardul 13 - Gestionarea documentelor	48	48	-	-	I 100%
Standardul 14 - Raportarea contabilă și financiară (***)	21	21	-	27 N/A	I 100%
V. EVALUARE ȘI AUDIT					
Standardul 15 - Evaluarea sistemului de control intern managerial	48	48	-	-	I 100%
Standardul 16 - Auditul intern	1	1	-	47-N/A	I 100%

Gradul de conformitate a Sistemului de Control Intern Managerial din cadrul R.A. ROMATSA, cu standardele, este **CONFORM**.

Măsurile de adoptat: Implementarea tuturor măsurilor conform Programului de dezvoltare a sistemului de control intern managerial R.A. ROMATSA

*) > În cadrul regiei există 49 de structuri organizatorice, dar din cauza faptului că la nivelul Serviciului Analiza Performanței și Benchmarking nu există personal angajat, situația sintetică cuprinde rezultatele autoevaluării primite de la 48 de structuri;

***) > Compartimente reprezintă structurile din Administrația Centrală și Subunitățile regiei;

****) > Standardul 14 este aplicabil structurilor din Direcția Economică (5) și Subunităților regiei (16).

Concluziile referitoare la rezultatele consemnate în Situația sintetică prezentată mai sus, pot fi rezumate, astfel: **toate cele 16 standarde de control intern managerial sunt considerate implementate (I)** și ca urmare gradul de conformitate a **Sistemului de Control Intern Managerial** din cadrul **R.A. ROMATSA**, cu standardele, **este CONFORM.**

Raportul Directorului General R.A. ROMATSA asupra Sistemului de Control Intern Managerial

Operațiunea de autoevaluare a Sistemului de Control Intern Managerial al R.A. ROMATSA se realizează de către Comisia de Monitorizare, prin programarea și efectuarea activității de completare, de către fiecare șef de structură de specialitate din organigrama regiei (inclusiv la nivelul subunităților, fără compartimente), pe baza principiului adevărului, a documentului „Chestionar de autoevaluare a stadiului de implementare a standardelor de control intern/managerial” și, în final, asumarea de către acesta a realității datelor, informațiilor și constatărilor înscrise în chestionar, prin semnătură.

În acest context, conform reglementărilor în vigoare, stadiul implementării și dezvoltării Sistemului de Control Intern Managerial la nivelul R.A. ROMATSA pentru anul 2022, face obiectul unui document important asumat/editat anual de conducerea R.A. ROMATSA, respectiv **Raportul asupra Sistemului de Control Intern Managerial**, care însoțește situațiile financiare aferente acestui an în momentul raportării acestora către organele competente, respectiv Ministerului Finanțelor.

În temeiul prevederilor art. 4 alin.(3) din Ordonanța Guvernului nr. 119/1999 privind controlul intern și controlul financiar preventiv, republicată, cu modificările și completările ulterioare și prin intermediul raportului menționat mai sus, Directorul General al R.A. ROMATSA trebuie să declare că regia dispune/nu dispune de un Sistem de Control Intern Managerial a cărui concepere și aplicare permite/nu permite conducerii regiei și Consiliului de Administrație să furnizeze/să nu furnizeze o asigurare rezonabilă că fondurile gestionate în scopul îndeplinirii obiectivelor generale și specifice au fost/nu au fost utilizate în condiții de legalitate, regularitate, eficacitate, eficiență și economicitate.

Declarația se întemeiază pe o apreciere realistă, corectă, completă și demnă de încredere asupra Sistemului de Control Intern managerial al R.A. ROMATSA, formulată în baza autoevaluării acestuia.

CAP.XI. DECLARAȚIE NEFINANCIARĂ

1. Descriere succintă a modelului de afaceri al R.A. ROMATSA

Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian – R.A. ROMATSA este furnizor de servicii de navigație aeriană, care realizează funcțiunile specifice legate de managementul traficului aerian. Aceasta se află sub autoritatea Ministerului Transporturilor și a fost înființată la data de 1 decembrie 1990 prin *Hotărârea Guvernului României HG nr. 74/1991*, cu modificările și completările ulterioare.

R.A. ROMATSA are statut de regie autonomă autofinanțată, de importanță națională, și funcționează ca agent aeronautic civil certificat să furnizeze servicii de navigație aeriană în conformitate cu legislația cerului unic european. De asemenea a fost desemnată ca furnizor de servicii de trafic aerian (ATS) pentru traficul aerian general și de servicii meteorologice aeronautice (MET) în FIR București prin *Ordinul Ministrului Transporturilor nr. 1606 din 02.12.2014, pentru desemnarea Regiei Autonome "Administrația română a serviciilor de trafic aerian" – ROMATSA ca furnizor de servicii de trafic aerian pentru traficul aerian general și de servicii meteorologice aeronautice în Regiunea de Informare a Zborurilor București și pentru abrogarea Ordinului Ministrului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului nr. 2489/2006.*

R.A. ROMATSA are obiect principal de activitate furnizarea de servicii de navigație aeriană, incluzând servicii de trafic aerian, servicii de comunicații aeronautice, navigație și supraveghere în domeniul aeronautic, servicii meteorologice aeronautice și servicii de informare aeronautică. Obiectul de activitate al R.A. ROMATSA cuprinde și activități de consultanță și prestări de servicii în domeniul său de activitate, precum și activități de cercetare-dezvoltare.

În conformitate cu legislația SES, furnizarea de ATM/ANS în cadrul Uniunii Europene face obiectul unei certificări emise de către AACR. În acest sens, ROMATSA deține Certificatul de furnizor de servicii CN 01, ediția 2.0 din 11 iulie 2022, emis de către AACR, în urma procesului de supraveghere a conformării organizației la cerințele comune pentru furnizarea serviciilor de navigație aeriană stabilite prin *Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2017/373, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu cele ale art. 7 ale Regulamentului (CE) nr. 550/2004, cu modificările și completările ulterioare și ale art. 40 și art. 41 al Regulamentului (UE) nr. 2018/1139.*

La data de 12 decembrie 2011, a fost semnat "*Acordul dintre România și Republica Bulgaria privind înființarea Blocului funcțional de spațiu aerian "DANUBE FAB"*", aprobat prin *Legea nr. 192 din 30 octombrie 2012* și publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 741/02 noiembrie 2012. Acordul a intrat în vigoare la data de 16 noiembrie 2012.

La data de 22 octombrie 2014 directorii generali ai ROMATSA și BULATSA au semnat "*Acordul între Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian – ROMATSA și Autoritatea Serviciilor de Trafic Aerian din Republica Bulgaria – BULATSA privind furnizarea de servicii transfrontaliere în spațiul aerian al DANUBE FAB (Acordul CBS)"* (Anexa 13), ca urmare a Deciziei Consiliului de Guvernare DANUBE FAB nr. 11 din data de 22 octombrie 2014 de adoptare a Dosarului CBS și de aprobare a înființării a două sectoare transfrontaliere de spațiu aerian definite conform Anexei 1 la *Acordul CBS* (Anexa 14).

La data de 10 decembrie 2014 a fost semnat de către Miniștrii Transporturilor ai Republicii Bulgaria și ai României, *Actul privind Desemnarea Comună a Furnizorilor de Servicii de Trafic Aerian Certificați în cadrul Blocului Funcțional de Spațiu Aerian – DANUBE FAB* (Anexa 15). În conformitate cu acest act, ROMATSA este desemnată ca furnizor de servicii de trafic aerian în FIR București, cu excepția sectorului transfrontalier Sector DF 1, precum și în sectorul transfrontalier de spațiu aerian denumit "Sector DF 2", din FIR Sofia.

Sistemul de Management al Calității și Sistemul de Management de Mediu implementate în R.A. ROMATSA sunt certificate în conformitate cu cerințele Standardului **ISO 9001**, respectiv **ISO 14001** pentru toate serviciile de ATM/ANS furnizate, (inițial, în 2004, au fost certificate pe domeniul calității ARO Otopeni și DSNA Bacău cu DSNA Iași și DSNA Suceava). În contextul reglementărilor internaționale și legislației naționale de mediu, ROMATSA a implementat și a certificat conform Standardului ISO 14001, în anul 2012, și Sistemul de Management de Mediu R.A. ROMATSA.

În noiembrie 2021, Sistemul de Management al Calității ROMATSA și Sistemul de Management de Mediu ROMATSA au fost recertificate cu succes de Bureau Veritas, în conformitate cu cerințele Standardului ISO 9001, respectiv Standardului ISO 14001, pentru toate serviciile de ATM/ANS furnizate. Acest lucru confirmă faptul că sistemele de management implementate în ROMATSA sunt mature, conforme, ceea ce denotă o calitate înaltă a serviciilor furnizate de ROMATSA.

Aceste certificări asigură competitivitatea ROMATSA la nivel național și internațional, reprezentând garanții suplimentare de siguranță și de competență profesională. Certificatele sunt dovada obiectivă a performanței (inclusiv a celei de mediu), a orientării permanente pentru alinierea serviciilor la cerințele clienților noștri, a preocupării pentru îmbunătățirea continuă a tuturor activităților ce se desfășoară în cadrul ROMATSA și nu în ultimul rând a capacității organizației de a furniza servicii de înaltă calitate pe piața concurențială a furnizorilor de servicii ANS/ATM.

În acest sens, în perioada **14 -16 noiembrie 2022**, a avut loc **auditul extern de supraveghere pentru menținerea certificării**, realizat de Bureau Veritas, în Administrația Centrală și subunitățile regiei, finalizat cu succes și cu **menținerea certificării Sistemului de Management al Calității și de Mediu**, în conformitate cu cerințele Standardului ISO 9001, respectiv Standardului ISO 14001, pentru toate serviciile de ATM/ANS furnizate.

Pentru a transpune viziunea și misiunea R.A. ROMATSA în vederea atingerii țintelor *Planul de Performanță al României pentru cea de-a treia perioadă de referință (RP3) 2020-2024*, dezvoltarea R.A. ROMATSA a continuat să se realizeze în patru direcții prioritare (DP), având următoarele obiective strategice:

OS 1	SIGURANȚĂ	Îmbunătățirea nivelului de siguranță în conformitate cu cerințele naționale și internaționale.
OS 2	CALITATE	Menținerea certificării (re-certificarea) Sistemului de Management al Calității, în conformitate cu cerințele Standardului ISO 9001 și îmbunătățirea continuă a SMC, în toate domeniile sale de activitate.
OS 3	RENTABILITATE	Îmbunătățirea nivelului de performanță cerut în furnizarea de servicii de navigație aeriană conform cerințelor europene și realizarea obiectivelor din punct de vedere al raportului cost / beneficiu.
OS 4	CAPACITATE	Menținerea unui nivel minim al întârzierilor și a capacității optime, sub țintele de performanță stabilite la nivel european pentru rețeaua de management a traficului aerian pentru a treia perioadă de referință (RP 3) 2020-2024.
OS 5	FINANCIAR	Creșterea continuă a veniturilor din activitatea de furnizare a serviciilor de navigație aeriană și din activități conexe.
OS 6	SECURITATE	Îndeplinirea cerințelor privind securitatea aeronautică și informatică în colaborare cu autoritățile competente.

OS 7	MEDIU	Menținerea certificării Sistemului de Management de Mediu, în conformitate cu cerințele standardului ISO 14001 și îmbunătățirea continuă a SMM, în toate domeniile sale de activitate.
OS 8	RESURSE UMANE	Menținerea unui nivel înalt de profesionalism și flexibilitate în rândul tuturor angajaților prin creșterea motivației și satisfacției profesionale, menținerea unui mediu de lucru stimulat și promovarea unei culturi bazată pe rezultate.
OS 9	PARTENERIAT ÎN EUROPA	Îndeplinirea obiectivelor SES, implementarea DANUBE FAB și implicarea activă în SESAR.

Dezvoltarea durabilă a R.A. ROMATSA pe termen mediu și lung, într-un segment de industrie din ce în ce mai competitiv, trebuie să fie susținută de obiective cu efect atât în planul relațiilor instituționale cât și în planul activităților interne. În acest context, în planificarea strategică au fost definite următoarele obiective de nivel mediu:

OM1	CREȘTEREA NIVELULUI DE SIGURANȚĂ	Consolidarea și îmbunătățirea sistemului de management al siguranței în conformitate cu cerințele ICAO și europene în domeniu
OM 2	CONSOLIDAREA CULTURII DE SIGURANȚĂ	Promovarea și menținerea în rândul tuturor salariaților a culturii privind siguranța
OM 3	CONCEPT OPERAȚIONAL R.A. ROMATSA	Implementarea conceptului operațional corelat cu reglementările la nivel European (SES) și dezvoltările regionale (FAB)
OM 4	ÎMBUNĂTĂȚIREA SISTEMULUI DE MANAGEMENT AL CALITĂȚII	Optimizarea organizării și funcționării R.A. ROMATSA prin menținerea certificării Sistemului de Management al Calității, orientat către satisfacerea cerințelor clienților și îmbunătățirea continuă a serviciilor prestate.
OM 5	RENTABILITATEA	Creșterea performanței prin optimizarea costurilor și monitorizarea continuă a indicatorilor specifici
OM 6	IMPLEMENTAREA DANUBE FAB	Întreprinderea măsurilor necesare pentru implementarea DANUBE FAB în contextul acordurilor încheiate și a obligațiilor asumate către Comisia Europeană, în ceea ce privește implementarea obiectivelor prioritare stabilite la nivel de bloc funcțional
OM 7	ARMONIZAREA REGIONALĂ A SISTEMULUI ATM/CNS	Identificarea și stabilirea nivelurilor și procedurilor necesare pentru realizarea și menținerea interoperabilității sistemelor ATM/CNS
OM 8	ÎMBUNĂTĂȚIREA SISTEMULUI ATM/CNS	Dezvoltarea sistemului ATM/CNS în concordanță cu evoluția cerințelor operaționale privind interoperabilitatea

OM 9	ÎMBUNĂȚĂȚIREA SISTEMELOR DE INFORMARE AERONAUTICĂ ȘI METEOROLOGICĂ	Utilizarea noilor tehnologii pentru îmbunătățirea accesibilității la informațiile aeronautice și meteorologice de interes, precum și a calității acestora, în conformitate cu cerințele utilizatorilor aeronautici și a reglementărilor CE aplicabile
OM 10	ÎMBUNĂȚĂȚIREA MANAGEMENTULUI I SPAȚIULUI AERIAN	Optimizarea managementului spațiului aerian în cooperare cu autoritățile naționale și partenerii regionali
OM 11	CREȘTEREA NIVELULUI DE SECURITATE	Implementarea unui Sistem de Management al Securității Aeronautice și unui Sistem de Management al Securității Informației în conformitate cu cerințele naționale - Programul Național de Securitate Aeronautică și internaționale – Reg. (EU) 2017/373 și cerințele ICAO – ATM Security Manual
OM 12	COLABORAREA CIVIL-MILITARĂ	Optimizarea managementului spațiului aerian în cooperare cu autoritățile militare
OM 13	OPTIMIZAREA PROCESELOR	Optimizarea proceselor interne ale R.A. ROMATSA pentru funcțiile suport (non-operaționale), îmbunătățirea structurii organizaționale a acestora și a indicatorilor de performanță
OM 14	OPTIMIZAREA CADRULUI INSTITUȚIONAL ȘI LEGAL	Preocuparea permanentă pentru îmbunătățirea cadrului legal și instituțional care reglementează activitatea R.A. ROMATSA
OM 15	ÎMBUNĂȚĂȚIREA SISTEMULUI DE MANAGEMENT DE MEDIU	Consolidarea și îmbunătățirea Sistemului certificat de Management de Mediu R.A. ROMATSA, în conformitate cu cerințele standardului ISO 14001 și al reglementărilor naționale și internaționale în domeniul mediului
OM 16	ÎMBUNĂȚĂȚIREA CONTINUĂ A PERFORMANȚELOR INDIVIDUALE ȘI DE ECHIPĂ	Implementarea unui mecanism de management al performanțelor în corelare cu dezvoltarea carierei pe termen lung, prin stimularea și protecția socială a angajaților

2. Politicile adoptate de R.A. ROMATSA în legătură cu domeniul specific de activitate:

- Politica privind Siguranța
- Politica privind Calitatea
- Politica privind Securitate Aeronautică și Informatică
- Politica privind managementul stresului
- Politica privind managementul stării de oboseală
- Politica privind consumul problematic de substanțe psihoactive
- Politica privind Mediul
- Politica de Cultură Justă

- Politica privind resursele umane

În contextul implementării și dezvoltării continue în cadrul regiei a **Sistemului de Management al Calității**, a **Sistemului de Management de Mediu**, precum și a **Sistemului de Management al Siguranței** printr-o concepție și structură integrată, adoptarea de către R.A. ROMATSA a politicilor specificate anterior au ca rezultat:

- asigurarea unui nivel de siguranță astfel încât numărul de accidente, incidente grave sau periculoase, cu contribuția serviciilor ATM/ANS furnizate de ROMATSA să nu crească și, atunci când este posibil, să scadă;
- asigurarea protecției facilităților, datelor operaționale și personalului propriu în scopul prevenirii actelor de intervenție ilicită îndreptate împotriva serviciilor de navigație aeriană furnizate de R.A. ROMATSA;
- menținerea certificării și îmbunătățirea continuă a Sistemului de Management al Calității în conformitate cu cerințele standardului de calitate ISO 9001 și a Reglementărilor Uniunii Europene, în toate domeniile sale de activitate;
- menținerea certificării și îmbunătățirea continuă a Sistemului de Management de Mediu în conformitate cu cerințele standardului de mediu ISO 14001 și cu cerințele de performanță stabilite la nivel european;
- angajarea regiei ca, în ceea ce privește raportarea și investigarea evenimentelor de aviație civilă, să respecte prevederile reglementărilor aplicabile prin care singurul scop avut în vedere este de a preveni accidentele și incidentele și nu de a stabili culpa sau răspunderea, responsabilitățile, gradele de vinovăție sau aplicarea de sancțiuni pentru persoanele implicate;
- asigurarea, în concordanță cu misiunea și strategia organizației, a competenței, adaptabilității și stabilității resurselor umane, precum și a unui mediu de lucru stimulat și sigur întregului personal pentru furnizarea serviciilor de navigație aeriană performante.

Tot personalul de conducere și execuție este încurajat să promoveze și să aplice *Politica de Cultură Justă*, contribuind astfel la consolidarea *Culturii de Siguranță* a R.A. ROMATSA.

Totodată, R.A. ROMATSA promovează și pune în practică *Politica de Siguranță*, *Politica de Calitate* și *Politica de Mediu ale DANUBE FAB*.

3. Indicatori de performanță

În data de 05.12.2022 a fost publicată Decizia Comisiei nr. 8740 privind coerența obiectivelor de performanță incluse în proiectul de Plan de Performanță revizuit prezentat de România în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 549/2004 al Parlamentului European și al Consiliului cu obiectivele de performanță la nivelul Uniunii pentru cea de a treia perioadă de referință. Ulterior, Ministerul

Transporturilor și Infrastructurii a adoptat la nivel national Planul de Performanță prin Nota nr. 48772/14.12.2022 .

Prin proiectul Planului de Performanță al României revizuit, ROMATSA și-a asumat indicatori de performanță pe cele patru-domenii cheie: siguranță, mediu, capacitate, eficiența costurilor, după cum urmează:

DOMENIUL SIGURANȚĂ ÎN ANUL 2022

Pentru domeniul cheie de performanță siguranță, indicatorul pentru a treia perioadă de referință este "Nivelul minim al eficacității managementului siguranței care trebuie atins de furnizorii de servicii de navigație aeriană certificați pentru furnizarea de servicii de trafic aerian". Acesta măsoară nivelul de implementare a următoarelor obiective de management al siguranței:

- (a) politica și obiectivele în domeniul siguranței;
- (b) managementul riscurilor la adresa siguranței;
- (c) asigurarea siguranței;
- (d) promovarea siguranței;
- (e) cultura siguranței.

Pentru anul 2022 a fost planificat și atins nivelul **D** pentru toate cele 5 obiective de management al siguranței, superior nivelului C stabilit prin Decizia de punere în aplicare a Comisiei (UE) 2021/891.

DOMENIUL MEDIU ÎN ANUL 2022

Pentru domeniul cheie de performanță mediu, indicatorul pentru a treia perioadă de referință este "Eficiența medie a zborului orizontal pe rută corespunzătoare traiectoriei reale" (KEA), calculată prin comparația dintre lungimea segmentului pe rută al traiectoriei reale stabilite pe baza datelor de supraveghere și distanța parcursă, prin însumarea zborurilor IFR din interiorul spațiului aerian local sau care îl traversează.

Pentru anul 2022 valoarea națională de referință, asumată prin proiectul Planului de Performanță revizuit în baza Regulamentului (UE) 2020/1627, a fost de **2.05%**, însă a fost înregistrată o deviație la sfârșitul anului de 1.31%, valoarea realizată fiind de **3.36%**.

În actualul context geo-politic traiectoriile optime au continuat să fie ocolite în spațiul aerian românesc și valoarea țintă nu a fost atinsă, în ciuda măsurilor luate de ROMATSA pentru a permite utilizatorilor spațiului aerian să zboare cele mai directe rute (extinderea SEE FRA, eliminarea rutelor ATS peste FL105). Analiza operațională după declanșarea războiului în Ucraina în 24 februarie 2022 a arătat că chiar dacă traiectoriile actuale în spațiul aerian românesc sunt mai directe decât "shortest constrained route" (KES) nu se vor apropia de nivelul stabilit prin KEA, un indicator care nu ia în calcul influența factorilor în afara controlului furnizorului de servicii de navigație aeriană.

DOMENIUL CAPACITATE ÎN ANUL 2022

Indicatorii cheie de performanță pe acest domeniu sunt: "Numărul mediu de minute de întârziere ATFM pe rută per zbor imputabile serviciilor de navigație aeriană" și "Durata medie, exprimată în minute, a întârzierii ATFM la sosire per zbor imputabile serviciilor de navigație aeriană terminală și aeroportuară". Pentru indicatorul "Numărul mediu de minute de întârziere ATFM pe rută per zbor imputabile serviciilor de navigație aeriană", ROMATSA a preluat în proiectul de Plan de Performanță valoarea națională de referință stabilită de EUROCONTROL Network Manager, respectiv **0.04 minute/zbor în anul 2022, iar valoarea realizată a fost de 0 minute/zbor.**

În ceea ce privește domeniul capacitate pentru terminal Aeroporturi Otopeni și Băneasa, valoarea indicatorului "Durata medie, exprimată în minute, a întârzierii ATFM la sosire per zbor imputabile serviciilor de navigație aeriană terminală și aeroportuară" a fost stabilită la nivel național la **0.39 minute/zbor în anul 2022, iar valoarea realizată a fost de 0.01 minute/zbor.**

Conform **Regulamentului (UE) 2020/1627** pentru anul 2022 se aplică schema obligatorie de incentivare în domeniul capacității. Pentru serviciile de navigație aeriană de rută ROMATSA a optat pentru o schemă de incentivare asimetrică în care bonusul maxim este la 2%, iar penalitatea maximă la 4%, calculate din nivelul costurilor determinate. Pentru serviciile de navigație aeriană de terminal, schema de incentivare pentru indicatorul de performanță în domeniul capacității calculat la Aeroporturi București, este limitată la 1% pentru penalități, și 0.5% pentru bonificații, aplicate la nivelul costurilor determinate.

DOMENIUL RENTABILITATE (EFICIENȚA COSTURILOR) ÎN ANUL 2022

Indicatorii cheie de performanță pe acest domeniu sunt costurile unitare determinate pentru serviciile de navigație aeriană de rută, respectiv terminal.

Pentru serviciile de navigație aeriană de rută, costul unitar realizat exprimat în LEI 2017 a fost 174.21 lei, cu 3% mai mic decât costul unitar determinat pentru anul 2022.

Pentru serviciile de navigație aeriană de terminal reglementat, costul unitar realizat exprimat în LEI 2017 este calculat la 1310.32 lei, cu 11% mai mare decât costul unitar determinat pentru anul 2022.

4. Aspecte legate de mediu

R.A. ROMATSA a implementat și certificat Sistemul de Management de Mediu în toate domeniile sale de activitate, inclusiv pentru activitatea de formare a personalului de specialitate pentru domeniul serviciilor de navigație aeriană, în conformitate cu cerințele Standardului ISO 14001, având la bază Politica de Mediu adoptată de managementul regiei, aceasta fiind disponibilă în pagina web a R.A. ROMATSA – www.romatsa.ro.

Prin Sistemul de Management de Mediu, pe baza *Procedurii pentru identificarea aspectelor de mediu (DGR-DSC-PIN1509-ASPECTE/SMM)*, au fost identificate aspectele de mediu generate de R.A. ROMATSA, au fost evaluate impacturile acestora și au fost aplicate măsuri pentru ținerea sub control a acestora.

În tabelul următor sunt prezentate aspectele de mediu semnificative, identificate în R.A. ROMATSA pe baza procedurii anterior menționată, impacturile asociate precum și măsurile aplicate la nivelul regiei:

ASPECTE DE MEDIU	IMPACT	MĂSURI APLICATE
Generare deșeu cartuș toner	Poluare sol	Aruncare selectivă a deșeurilor în containere special amenajate.
		Prin compartimentul de specialitate:
		- Asigurare containere pentru depozitarea deșeurilor pe tipuri de deșeuri pentru toate subunitățile ROMATSA;
		- Colectare, sortare și depozitare temporară pe tipuri de deșeuri; - Predare deșeuri către firme autorizate; - Identificare și încheiere contracte cu firme autorizate pentru preluare deșeuri pe tipuri de deșeuri.
Generare deșeu tuburi fluorescente	Poluare sol	Aruncare selectivă a deșeurilor în containere special amenajate.
		Prin compartimentul de specialitate:
		- Asigurare containere pentru depozitarea deșeurilor pe tipuri de deșeuri pentru toate subunitățile R.A. ROMATSA;
		- Colectare, sortare și depozitare temporară pe tipuri de deșeuri; - Predare deșeuri către firme autorizate; - Identificare și încheiere contracte cu firme autorizate pentru preluare deșeuri pe tipuri de deșeuri.
Emisii de COV, CO, CO ₂ , NO _x etc.	Poluare aer (efect de seră)	Contribuție directă
		- Efectuare regulată ITP;
		- Înlocuire mijloace de transport auto când nu mai corespund normelor legale de poluare;
		- Menținere centrale termice.
		Contribuție indirectă
(*) Aplicarea procedurii Continuous Descent Operations (CDO) ori de câte ori este posibil, la decizia CTA, fără a afecta siguranța traficului aerian.		
* Această măsură se va realiza după elaborarea și publicarea procedurii CDO în AIP.		
Coordonarea aeronavelor pe ruta cea mai scurtă, ori de câte ori este posibil, fără a afecta siguranța traficului aerian.		
Coordonare aeronava, ori de câte ori este posibil, pentru a optimiza timpii de așteptare pentru aterizare și decolare, fără a afecta siguranța traficului aerian.		
Generare deșeu plastic (pet-uri / pahare plastic)	Poluare sol	Aruncare selectivă a deșeurilor în containere special amenajate.
		- Predare deșeuri către firme autorizate;
		- Identificare și încheiere contracte cu firme autorizate pentru preluare deșeuri pe tipuri de deșeuri.
Generare deșeu textil	Poluare sol	Sortare și depozitare pe tipuri de deșeuri.
		- Predare deșeuri către firme autorizate;
		- Identificare și încheiere contracte cu firme autorizate pentru preluare deșeuri pe tipuri de deșeuri.
Generare deșeu metale feroase	Poluare sol	Sortare și depozitare pe tipuri de deșeuri.
		- Predare deșeuri către firme autorizate;
		- Identificare și încheiere contracte cu firme autorizate pentru preluare deșeuri pe tipuri de deșeuri.
	Poluare sol	Sortare și depozitare pe tipuri de deșeuri.
		- Predare deșeuri către firme autorizate;

ASPECTE DE MEDIU	IMPACT	MĂSURI APLICATE
Generare deșeu componente electronice		- Identificare și încheiere contracte cu firme autorizate pentru preluare deșeuri pe tipuri de deșeuri.
Generare deșeu banda tușată	<i>Poluare sol</i>	Sortare și depozitare pe tipuri de deșeuri. - Predare deșeuri către firme autorizate; - Identificare și încheiere contracte cu firme autorizate pentru preluare deșeuri pe tipuri de deșeuri.
Ulei Uzat	<i>Poluare sol</i>	Sortare și depozitare pe tipuri de uleiuri uzate și predare către firme autorizate (service-uri).
Generare deșeu carton și hârtie	<i>Poluare sol</i>	Aruncare selectivă a deșeurilor în containere special amenajate. Prin compartimentul de specialitate: - Asigurare containere pentru depozitarea deșeurilor pe tipuri de deșeuri pentru toate subunitățile R.A. ROMATSA; - Colectare, sortare și depozitare temporară pe tipuri de deșeu; - Predare deșeuri către firme autorizate; - Identificare și încheiere contracte cu firme autorizate pentru preluare deșeuri pe tipuri de deșeuri.

Aspectele de mediu sunt evaluate anual în cadrul auditurilor interne de mediu și în Analiza Efectuată de Management, precum și de către auditorii externi ai Bureau Veritas, care au confirmat anual ținerea sub control a acestora, menținerea certificării/ re-certificarea ISO a Sistemului de Management de Mediu implementat în R.A. ROMATSA.

De asemenea, în vederea monitorizării și reducerii consumului de energie electrică, R.A. ROMATSA a certificat energetic clădirile proprii, la momentul actual fiind obținute certificate de performanță energetică pentru CDZ București, CDZ Arad și CDZ Constanța, în viitor preconizându-se realizarea certificării energetice a sediului CDZ Cluj.

În cursul anului 2022 a fost pusă în funcțiunea centrala electrică fotovoltaică – 490 MWh/an din cadrul CDZ București, care va contribui în mod direct la reducerea consumului de energie electrică din surse convenționale cu aproximativ 9,26%.

Performanța de mediu a R.A. ROMATSA este măsurată la nivelul regiei prin obiective/ indicatori / ținte de mediu, evoluția pozitivă a acestora fiind o consecință a faptului că managementul și personalul regiei sunt conștienți că mediul este o problemă importantă, atât pentru R.A. ROMATSA cât și pentru industria aviatică.

5. Principalele riscuri legate de aspectele care decurg din operațiunile R.A. ROMATSA, inclusiv relațiile sale de afaceri și modul în care entitatea gestionează riscurile respective

Având în vedere că R.A. ROMATSA are implementat și certificat un Sistem de Management al Calității, având ca referențial standardul ISO 9001, au fost identificate riscurile pentru procesele / activitățile de management și procesele suport (și pentru activitățile de bază dacă acestea nu au fost tratate prin SMS)

desfășurate în cadrul regiei, conform hărții proceselor definită, precum și pentru sub-procese sau sub-activități unde a fost necesar.

Riscurile au fost identificate și evaluate conform metodologiei stabilită în *Procedura Managementul Riscurilor (DGR-DSC-PIN1516-MNG/RISC)*, astfel încât s-a avut în vedere cerința standardului 8 - Managementul riscului prevăzut în *O.S.G.G. nr. 600/2018* precum și cerința standardului ISO 9001 („Managementul riscului”).

În baza *Procedurii de Întocmire Registru de Riscuri R.A. ROMATSA (DGR-DSC-PIN1517- INT.RISC/RGS)* a fost întocmit la nivelul regiei *Registrul de Riscuri R.A. ROMATSA (DGR-DSC-PIN1518-REGISTRU/RISCURI)*.

Principalele riscuri ale R.A. ROMATSA sunt legate de activitatea de bază și sunt prezentate în tabelele următoare:

4.1. Servicii Control Trafic Aerian Turn (ATC-TWR)

DENUMIRE PROCES	ACTIVITATE	RISURI	MĂSURĂ GESTIUNE RISC
Servicii control trafic aerian turn (ATC – TWR)	Activități resurse umane		
	- identificare necesar persoane	Neasigurare ture	Asigurare de licențe multiple
	- identificare necesar instruire		
	- transmitere necesar către Administrația Centrală		
	- planificare ture		
	- planificare concedii		
- planificare vizite medicale			

4.2. Servicii de Informare Aeronautică

DENUMIRE PROCES	ACTIVITATE	RISURI	MĂSURĂ GESTIUNE RISC
Servicii de informare aeronautică (AIS)	Informare înainte de zbor		
	- recepționare date la briefing - verificare integritate/acuratețe date -anunțarea unităților ATS cu privire la intenția de zbor	Nesesizarea unor date scrise incorect în formular	Reverificarea datelor înscrise în formular
		Omiterea anunțării unei unități ATS	Dubla verificare a unei unități ATS cu menționarea pe formular că a fost transmisă informarea
Informații transmise eronat		Reverificarea informațiilor transmise	

DENUMIRE PROCES	ACTIVITATE	RISURI	MĂSURĂ GESTIUNE RISC
	Activități legate de tarificare (resurse umane)		
	<ul style="list-style-type: none"> - planificare necesar în vederea instruirii - planificare necesar de instruire și cursuri interne/ externe - întocmire plan local de instruire - propuneri de necesar de personal - planificare ture - întocmire pontaj - planificare concedii - delegare personal 	Neasigurare ture	Asigurare de licențe multiple
	Birou NOTAM Internațional		
	Obținere clarificări cu privire la informațiile din bazele NOTAM:	Interpretarea eronată a datelor din cauza informațiilor incomplete primite de la originatori	Solicitare clarificări și corecții ori de câte ori este nevoie

4.3 Servicii de Meteorologie Aeronautică (MET)

DENUMIRE PROCES	ACTIVITĂȚI	RISURI	MĂSURĂ GESTIUNE RISC
Servicii de meteorologie aeronautică (MET)	Activități resurse umane		
	<ul style="list-style-type: none"> - planificare anuală cursuri - transmitere planificare către resursele umane 	Neasigurare ture	Asigurare de licențe multiple

4.4. Servicii de Comunicații, Navigație și Supraveghere (CNS)

DENUMIRE PROCES	ACTIVITĂȚI	RISURI	MĂSURĂ GESTIUNE RISC
Servicii de comunicații, navigație și supraveghere (CNS)	Activități resurse umane		
	<ul style="list-style-type: none"> - planificare anuală cursuri - transmitere planificare către resursele umane 	Neasigurare ture	Asigurare de licențe multiple

5. Indicatori-cheie de performanță nefinanciară relevanți pentru activitatea specifică a R.A. ROMATSA

5.1. Implementarea DANUBE FAB conform reglementărilor europene aplicabile și Acordului dintre România și Bulgaria

1. BENEFICIILE PRINCIPALE ALE OBIECTIVULUI:

→ FURNIZAREA SERVICIILOR DE NAVIGAȚIE AERIANĂ SĂ RĂMÂNĂ CEL PUȚIN LA ACELAȘI NIVEL DE SIGURANȚĂ CU CEL ACTUAL ȘI DUPĂ IMPLEMENTAREA DANUBE FAB

2. IMPACTUL REFLECTAT ASUPRA DOMENIILOR CHEIE DE PERFORMANȚĂ:

SIGURANȚĂ: Menținerea și, acolo unde este posibil, îmbunătățirea actualelor niveluri de siguranță astfel încât numărul de accidente sau incidente majore cauzate de serviciile de trafic aerian să rămână sau să scadă față de nivelul actual, indiferent de nivelul de creștere a traficului.

CAPACITATE: Asigurarea capacității de acomodare a creșterii traficului aerian și a solicitărilor utilizatorilor spațiului aerian și, în același timp, reducerea întârzierii ATFM medii pe rută.

EFICIENȚA COSTURILOR: Asigurarea unor servicii de navigație aeriană de înaltă calitate, la un nivel competitiv în conformitate cu țintele de performanță stabilite la nivelul Uniunii Europene.

MEDIU: Îmbunătățirea eficienței operațiunilor de zbor și minimizarea impactului furnizării serviciilor de trafic aerian asupra mediului.

3. ALTE OBIECTIVE

Programul Strategic DANUBE FAB⁴ definește o serie de obiective strategice menite să accelereze implementarea FAB, primele patru SO1-SO4 corespunzând celor patru domenii cheie de performanță menționate mai sus. Un al cincilea obiectiv (SO5) este:

TEHNOLOGIE: Obținerea de beneficii prin intermediul schimbărilor tehnologice și prin interoperabilitatea sistemelor și procedurilor.

5.2. Dezvoltarea și implementarea sistemului ROMATSA ATM 2015+, în conformitate cu regulamentele europene aplicabile

1. BENEFICIILE PRINCIPALE ALE OBIECTIVULUI:

→ ALINIAREA LA CERINȚELE SES ÎN FURNIZAREA SERVICIILOR DE NAVIGAȚIE AERIANĂ

2. IMPACTUL REFLECTAT ASUPRA DOMENIILOR CHEIE DE PERFORMANȚĂ:

2.1 SIGURANȚĂ: îmbunătățirea siguranței prin introducerea unor funcționalități noi.

2.2 CAPACITATE: creșterea capacității prin asigurarea interoperabilității îmbunătățite; modernizarea funcționalităților existente

2.3 EFICIENȚA COSTURILOR: reducerea costurilor prin eficientizarea funcționalităților existente și introducerea unor funcționalități noi.

2.4 MEDIU: funcționalitățile noi permit eficientizarea rutelor și reducerea emisiilor de CO₂.

5.3. Indicatorii de performanță în domeniul siguranței

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	PLANIFICAT (valori maxim acceptabile/an)	REALIZAT Nivel de siguranță (realizat 2021)
Număr accidente cu contribuție ROMATSA	0	0
Număr incidente grave cu contribuție ROMATSA	1	0
Număr incidente majore cu contribuție ROMATSA	9	0

5.4. Indicatorii de performanță în domeniul calității serviciilor

OBIECTIVE		INDICATORI	ȚINTE (valori maxim acceptabile pe an)	STADIUL DE REALIZARE 2022	
Creșterea nivelului calității serviciilor de trafic aerian	Fluidizarea traficului	Minute întârziere pe rută cauzate de probleme de personal neplanificate	max. 0,04 min./zbor	0	Realizat
	Satisfacția clienților	Număr de reclamații cu relevanță în ATM	max. 6	4	Realizat
Disponibilitatea echipamentelor PNA (indicator din fișa de proces)		Nr. de ore de funcționare/nr. total de ore declarat (%)	min. 95%	> 95%	Realizat
Indice de disponibilitate la timp a datelor meteorologice (indicator din fișa de proces)		Nr. de mesaje emise și recepționate /nr. total de mesaje ce trebuiau emise	min. 90%	> 90%	Realizat
Disponibilitatea echipamentelor IT (indicator din fișa de proces)		Nr. de ore de funcționare a echipamentelor IT/nr. de ore aferente raportate	min. 95%	> 95%	Realizat

6. Aspecte legate de securitatea și sănătatea în muncă

Problematika legată de securitatea și sănătatea în muncă la nivelul ROMATSA R.A. este în permanență o prioritate a managementului, fiind în directă coordonare a Directorului General, în conformitate cu cerințele legislației în vigoare.

Astfel, această activitate este coordonată la nivelul regiei de un compartiment specializat, aflat în directă subordonare a directorului general - Compartiment Intern de Prevenire și Protecție (denumit în continuare CIPP).

La nivelul subunităților regionale (DR București, DSNA București, DSNAR Constanța și DSNAR Arad) sunt înființate compartimente interne de prevenire și protecție, care răspund de activitatea de securitate și sănătate în muncă, atât pentru subunitatea respectivă cât și pentru subunitățile aflate în directă coordonare.

Această organizare este conformă cu *Legea nr. 319/2006 privind securitatea și sănătatea în muncă*, cu modificările și completările ulterioare. La nivelul subunităților mai mici sunt desemnați lucrători responsabili cu activitate de SSM, prin cumul de funcții.

Menționăm că toți salariații implicați în această activitate sunt absolvenți ai cursurilor de formare specializată, conform cerințelor obligatorii ale legislației. De asemenea prin grija managementului și CIPP AC, marea majoritate a directorilor de subunități a obținut atestate profesionale în domeniul SSM, ca urmare a cursurilor de formare profesională la care au participat.

Politicile de SSM, în vederea asigurării condițiilor de securitate și sănătate în muncă și pentru prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale, se discută și se adoptă în cadrul *Comitetului de Securitate și Sănătate în muncă* (CSSM) care funcționează la nivelul Administrației Centrale (AC). Acesta este constituit din reprezentanți ai lucrătorilor cu răspunderi specifice în domeniul securității și sănătății lucrătorilor, pe de o parte, și angajator sau reprezentantul său legal și/sau reprezentanții săi în număr egal cu cel al reprezentanților lucrătorilor și medicul de medicina muncii, pe de altă parte.

Conducerea CSSM este asigurată de Directorul General sau de un cadru de conducere delegat de Directorul General, care este președinte al Comitetului, iar reprezentantul CIPP este secretarul CSSM (conform *Legii 319/2006 privind securitatea și sănătatea în muncă și H.G. 1425/2006*, cu modificările și completările ulterioare).

În conformitate cu prevederile legale, anual se elaborează *Planul de prevenire și protecție* la nivelul regiei, compus din măsuri organizatorice, tehnice, igienico-sanitare și de altă natură și bazat pe evaluarea riscurilor, care se aplică corespunzător condițiilor de muncă specifice unității, fiind un instrument de lucru obligatoriu pentru toate subunitățile, cerință obligatorie a legii, având drept scop îmbunătățirea condițiilor de muncă a salariaților.

În baza acestui Plan, în decursul anilor, ROMATSA R.A. a luat măsurile tehnice și organizatorice necesare și obligatorii, care au dus la eliminarea pe cât posibil a factorilor de risc cu impact asupra securității și sănătății în muncă. Astfel, în urma determinărilor de noxe profesionale făcute la toate locurile de muncă și a evaluării factorilor de risc (obligație conform legii) a reieșit un nivel de risc mic de aproximativ 2,5, nivel foarte bun având în vedere sarcinile de muncă care se desfășoară și a dispersiei teritoriale din cadrul regiei.

La nivelul tuturor subunităților R.A. ROMATSA pe parcursul anului 2022, activitatea de SSM și All s-a desfășurat, fără producerea de evenimente deosebite, accidente sau incidente cu respectarea prevederilor legale și a PIN-urilor în vigoare cu excepția a 3(trei) subunități:

- subunitatea DSNA Sibiu a avut un accident de muncă de traseu, eveniment urmat de incapacitate temporară de muncă și înregistrat ca accident de muncă de traseu;
- subunitatea DR București a avut un accident de muncă de traseu, eveniment urmat de incapacitate temporară de muncă și înregistrat ca accident de muncă de traseu;

- RA ROMATSA-Administrația Centrală a avut un accident de muncă de traseu, eveniment urmat de incapacitate temporară de muncă și înregistrat ca accident de muncă de traseu.

O preocupare permanentă a managementului și a celor implicați în activitatea de SSM a fost și este supravegherea stării de sănătate a lucrătorilor, astfel încât să fie angajate numai persoane care, în urma examenului medical și, după caz, a testării psihologice a aptitudinilor, corespund sarcinilor de muncă pe care urmează să le execute și să asigure controlul medical periodic și, după caz, controlul psihologic periodic, ulterior angajării. În acest sens s-au încheiat parteneriate cu firme specializate pentru efectuarea vizitei medicale de medicina muncii. Urmărirea stării de sănătate este o prioritate pentru conducere, prioritate concretizată și prin încheierea de contracte pentru abonamente de supraveghere a stării de sănătate atât pentru salariați cât și pentru membrii de familie.

În baza evaluării factorilor de risc și a determinărilor de noxe profesionale făcute la toate locurile de muncă din cadrul regiei, pentru asigurarea securității și protecției sănătății lucrătorilor, s-a decis supra măsurilor de protecție care trebuiesc luate și, după caz, asupra echipamentului de protecție care trebuie utilizat, fapt pentru care s-a întocmit „*Lista internă de acordare a echipamentelor individuale de protecție și a celor de lucru la nivelul R.A. ROMATSA*”, prin care se acordă echipamente de protecție tuturor salariaților îndreptățiți să le folosească în baza evaluărilor de risc. De asemenea, s-au luat măsuri privind securitatea, sănătatea și igiena în muncă pentru toți salariații nominalizați, în funcție de locul de muncă, prin asigurarea de materiale igienico-sanitare. Categoriile de materiale igienico-sanitare, precum și locurile de muncă ce impun acordarea acestora, sunt o obligație a angajatorului, statuată și prin prevederi ale CCM.

În luna martie 2022, Compartimentul Intern de Prevenire și Protecție – AC, în conformitate cu art. 7 și art. 12 din Legea 319/2006 și datorită modificărilor legislative, respectiv H.G. nr.1315/30.12.2021 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1.048/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru utilizarea de către lucrători a echipamentelor individuale de protecție la locul de muncă, a fost demarată acțiunea a se efectua noi determinări de noxe (zgomot, vibrații, iluminat, agenți biologici, radiații electromagnetice, microclimat etc.) și evaluarea riscurilor de accidentare și îmbolnăvire profesională pentru toate locurile de muncă pentru a se stabili necesitatea de a furniza echipamente individuale de protecție și caracteristicile acestora în conformitatea cu dispozițiile din hotărâre. Astfel, în luna iulie 2022 a fost încheiat contractul de prestări servicii, având ca obiect „Servicii pentru determinari de noxe profesionale și evaluarea riscurilor de accidentare și îmbolnăvire profesională la toate locurile de muncă din cadrul R.A. ROMATSA”.

În luna ianuarie 2023 s-a făcut recepția Etapei I care cuprinde realizarea determinărilor de noxe profesionale la toate locurile de muncă din locatiile specificate în caietul de sarcini și emiterea buletinelor de analiză cu interpretare, concluzii și recomandări, urmând ca în iunie 2023 să se finalizeze și Etapa II, respectiv lucrarea de evaluare a riscurilor profesionale pentru toate locurile de muncă unde s-au făcut determinări.

La nivelul ROMATSA au existat și există preocupări notabile care se înscriu în cadrul legislativ de securitate și sănătate în muncă, în conformitate cu art. art, 7 alin. (3), (4) și art. 12 alin (1) din Legea securității și sănătății în muncă nr. 319/2006, HG 1425/2006 art. 15 pct. 1, angajatorul are ca obligație să asigure securitatea și protecția sănătății lucrătorilor. Astfel în anul 2016 a fost efectuat un studiu pentru evaluare a efortului neuropsihic și a stresului în muncă la controlorii de trafic aerian, lucrare prin care a urmărit identificarea mai multor factori de risc profesionali care nu pot fi înlăturați și care, prin

natura sarcinii de muncă și a condițiilor de realizare a acesteia, pot duce la reducerea capacității de muncă, la uzură prematură, la comportamente riscante în activitate, cu consecințe grave.

Evoluția tehnică în acord cu creșterea complexității și dinamicii traficului aerian a modificat structura activității CTA. Implementarea de noi sisteme radar, introducerea sistemelor informatizate cu capacitate mare de prelucrare și prezentare a informațiilor în modul text sau grafic, existența unui număr crescut de instrumente a schimbat conținutul activității de dirijare și control față de cel clasic, a acționat asupra încărcării activității CTA.

În acest context în luna octombrie 2022 s-a demarat un nou studiu, efectuat de INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETARE - DEZVOLTARE PENTRU PROTECȚIA MUNCII „ALEXANDRU DARABONT” care constă în realizarea unei analize - *“Evaluarea efortului neuropsihic, a factorilor psihosociali de risc și a stresului în muncă la controlorii de trafic aerian”*, pentru a evidenția factorii de stres și de solicitare, ca și eventuali factori de risc profesional care nu pot fi înlăturați și care, prin natura sarcinii de muncă și a condițiilor de realizare a acesteia, pot duce în timp la reducerea capacității de muncă, la uzura prematură, la îmbolnăviri profesionale și la comportamente riscante în activitate, cu urmări grave asupra securității și sănătății angajaților și / sau a altor persoane.

Toate locurile de muncă din locațiile proprii cât și cele din locațiile închiriate sunt autorizate din punct de vedere SSM și PSI.

Pentru echipamentele de lucru cu o anumită specificitate activității regiei s-au întocmit instrucțiuni proprii SSM.

Ca o concluzie, activitatea de SSM la nivelul regiei se desfășoară în strictă conformitate cu legislația din domeniu, fapt dovedit și de faptul că în urma controalelor ITM nu s-au constatat neconformități majore. De asemenea, la nivelul regiei, nu au avut loc evenimente, incidente sau accidente de muncă cu impact asupra securității și sănătății lucrătorilor.

7. Aspecte legate de resursele umane

Furnizarea serviciilor de navigație aeriană de o manieră sigură, eficientă și continuă este susținută de implementarea celor mai bune practici în vederea utilizării eficiente a resurselor umane și integrării factorului uman în operarea sistemului ATM.

În spiritul cerințelor de implementare accelerată a obiectivelor Cerului Unic European într-un mod eficient și eficace, cu scopul de a ne menține ca unul din cei mai performanți furnizori de servicii de navigație aeriană din punct de vedere al siguranței, eficienței și protecției mediului prin motivarea și formarea profesională continuă a personalului, dezvoltarea și utilizarea celor mai avansate sisteme și tehnologii, consolidându-ne poziția la nivel regional prin parteneriate cu organizațiile din domeniu, activitățile din domeniul resurselor umane - complexe și extinse ca urmare a numărului mare de angajați, a modificărilor intervenite în legislația națională în materie și a specificului obiectului de activitate (care induce cerințe suplimentare pentru personal în interesul siguranței navigației aeriene) – sunt realizate cu respectarea prevederilor legale și a reglementărilor aeronautice naționale și internaționale.

În conformitate cu dinamica de personal aprobată (necesarul de angajați și pensionările limită de vârstă, anticipate/ anticipate parțial / cu reducerea vârstei standard de pensionare pentru activitate

desfășurată în grupe de muncă/ pensionările de invaliditate), în cadrul regiei se derulează procese de recrutare și selecție de CTA Ab inițio, precum și concursuri interne/externe în vederea ocupării posturilor vacante.

Anul 2022 a marcat reluarea procesului de selecție personal CTA Ab initio în vederea pregătirii pentru obținerea licenței CTA, precum și a concursurilor interne/externe pentru ocuparea posturilor vacante sau devenite vacante ca urmare a ieșirilor de personal (pensionări limită de vârstă, anticipate/ anticipate parțial / cu reducerea vârstei standard de pensionare pentru activitate desfășurată în grupe de muncă/ pensionări pentru invaliditate), aceste activități fiind sistate pe perioada pandemiei SARS-CoV-2. Astfel, au fost organizate și s-au desfășurat procesul de selecție a unui număr de 58 CTA Ab initio, precum și concursuri interne/externe pentru ocuparea unor posturi vacante, conform dinamicii de personal.

Formarea profesională a salariaților regiei a constituit o direcție de acțiune prioritară, materializată prin elaborarea unui program complex de pregătire - *Planul de Formare Profesională pe anul 2022- Anexă la Contractul Colectiv de Muncă*. Prioritatea a constituit-o formarea profesională a personalului operațional (CTA, CITA, PNA, MET), în special prin participarea la cursuri destinate menținerii competenței, în paralel urmărindu-se asigurarea ritmicității pregătirii personalului suport, în concordanță cu prevederile *Legii nr. 53/2003, republicată – Codul Muncii*.

Pregătirea profesională a personalului R.A. ROMATSA urmărește atât utilizarea resurselor proprii (cursuri de pregătire pentru care ROMATSA este certificată de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română) cât și participarea la cursurile de specialitate realizate de către furnizorii acreditați de servicii de pregătire profesională. Au fost planificate și monitorizate acțiunile necesare privind controlul pentru revalidarea aptitudinii medicale a personalului ROMATSA cu statut de personal aeronautic ne-navigant (din controlul traficului aerian, protecția tehnică și meteorologică a navigației aeriene și de telecomunicații aeronautice), precum și controalele medicale anuale pentru ceilalți salariați.

Totodată, au fost planificate și s-au desfășurat activitățile necesare privind acordarea/revalidarea/reînnoirea de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română a licențelor, calificărilor și autorizărilor asociate acestora.

Serviciul Resurse Umane a continuat derularea procesului de evaluare anuală în conformitate cu Procedura de Evaluare a Performanței Personalului PAD.

A fost demarată elaborarea unei Strategii de Resurse Umane a RA ROMATSA printr-un proces de previziune a activității organizației, prin care s-a dorit identificarea și stabilirea obiectivelor organizației și acțiunilor necesare pentru îndeplinirea acestora. Ținând cont de rezultatele acestei etape a fost elaborat un prim draft al strategiei de resurse umane.

Serviciul Resurse Umane a elaborat draft-ul Procedurii privind întocmirea, modificarea și aprobarea fișelor de post în cadrul RA ROMATSA.

Principalele riscuri potențiale în domeniul resurselor umane identificate în acest an în cadrul regiei:

- lipsa unui contract colectiv de muncă în prima jumătate a anului;
- efectuarea de către personalul regiei a unui număr redus de programe de formare profesională față de cele planificate prin Planul de Formare profesională
- asigurarea îndeplinirii unor funcții de conducere (la nivel de top/middle management) prin preluarea temporară a atribuțiilor;

Efectele acestor potențiale riscuri pot consta în scăderea eficienței, demotivarea salariaților sau conflicte de muncă.

În vederea asigurării bunei desfășurări a activității regiei au fost întreprinse alte acțiuni suplimentare:

- acordarea de facilități cu caracter social salariaților cu situații sociale/medicale dificile;
- gestionarea acordului cadru pentru asigurarea de servicii medicale, salariații având posibilitatea urmării stării de sănătate prin efectuarea de controale de specialitate periodice;
- consultarea permanentă a reprezentanților salariaților desemnați în condițiile legii;

Prin aceste acțiuni regia a încercat să asigure în continuare angajați competenți, motivați și integri - elemente esențiale pentru îndeplinirea cu succes a obiectivelor companiei,

Activitățile de resurse umane s-au desfășurat pe principiul egalității de șanse și tratamentului echitabil față de toți salariații, fiind astfel interzisă orice formă de discriminare, fie ea directă sau indirectă, ce s-ar putea baza pe criterii de sex, orientare sexuală, caracteristici genetice, vârstă, apartenență națională, rasă, etnie, religie, opțiuni politică, origine socială, dizabilități, situație sau responsabilitate materială, apartenența ori activitatea sindicală.

8. Aspecte legate de dialogul social

În baza Legii nr.62/2011, Legea Dialogului Social, precum și ale Legii nr.467/2006 privind stabilirea cadrului de informare și consultare a angajaților, în anul 2022, au avut loc mai multe întâlniri cu partenerul social, în ceea ce privește:

- încheierea, în luna iunie, a Contractului Colectiv de Muncă, CCM 2022/2023, înregistrat la Inspectoratul Teritorial de Muncă a municipiului București cu nr.228/27.06.2022;
- încheierea, în luna decembrie, a Actului Adițional nr.1 la CCM 2022/2023, înregistrat la Inspectoratul Teritorial de Muncă a municipiului București cu nr.02/12.12.2022;
- încheierea procesului verbal pentru agrearea Bugetului de Venituri și Cheltuieli al RA ROMATSA 2022, cu ocazia întâlnirilor de informare – consultare între reprezentanții managementului și partenerului social, conform prevederilor Legii 62/2011, Legii 467/2006, OG 46/1998 cu modificările și completările ulterioare, precum și a Regulamentelor (UE) 2019/317 și 2020/1627.

9. Aspecte privind aplicarea Strategiei Naționale Anticorupție pentru perioada 2021– 2025

În anul 2022, s-au înregistrat progrese majore în implementarea Strategiei Naționale Anticorupție. Astfel, la nivelul R.A. ROMATSA a fost elaborat și aprobat „Inventarul măsurilor de transparență”, document postat pe site-ul regiei.

A fost de asemenea elaborat și aprobat Ghidul privind organizarea și desfășurarea activităților de prevenire a corupției și de educație pentru promovarea integrității în cadrul R.A. ROMATSA, document diseminat în cadrul regiei prin postarea pe pagina de intranet a instituției și prin comunicarea de către șefii structurilor R.A. ROMATSA salariaților din subordine.

Pentru îndeplinirea obiectivului referitor la creșterea transparenței în cadrul R.A. ROMATSA, managementul a acordat o atenție deosebită capitolului transparență și obiectivitate în procedurile de recrutare și promovare a personalului.

În privința măsurii preventive de respectare a Codului etic/ deontologic/ de conduită, în cursul anului 2022 nu au fost formulate sesizări privind încălcări ale normelor de conduită instituite prin Regulamentul de Ordine Interioară al ROMATSA, Cod etic/ deontologic/ de conduită. Gradul de cunoaștere de către angajați a normelor menționate este în proporție de 100%.

O atenție sporită a fost acordată activităților derulate în domeniul anticorupției, pentru asigurarea respectării accesului la informațiile de interes public și a celor privind transparența procesului decizional. În cadrul RA ROMATSA este desemnată o persoană cu atribuții în aplicarea Legii nr. 544/2001 *privind liberul acces la informațiile de interes public*, cu modificările și completările ulterioare. Această persoană îndeplinește și alte atribuții, legate de comunicarea și de soluționarea petițiilor, în conformitate cu Ordonanța Guvernului nr.27/2002 *privind activitatea de soluționare a petițiilor*, cu modificările și completările ulterioare.

Pe site-ul instituției, www.romatsa.ro sunt publicate, din oficiu, informațiile prevăzute de art. 5 alin. (1) din Legea nr. 544/2001. Astfel, următoarele categorii de informații pot fi găsite pe site-ul instituției:

Secțiunea "Despre instituție" / "Despre noi" / "Prezentare"

1.1. Legislație privind organizarea și funcționarea instituției

1.2. Prezentarea conducerii, cu publicarea CV-urilor aferente pentru demnitarilor din conducere

1.2.1. Lista completă a demnitarilor cu funcții de conducere

1.2.2. Agenda conducerii conform standardelor RUTI

1.3. Organizare

1.3.1. Regulament de organizare și funcționare

1.3.2. Organigrama

1.3.3. Lista și datele de contact ale instituțiilor care funcționează în subordinea/ coordonarea sau sub autoritatea instituției + link la pagina web a subordonatei. Dacă subordonata nu are pagină de internet, atunci link-ul trebuie să conducă la o sub-pagină a instituției tutelare care să conțină informațiile pe care ar trebui să le afișeze subordonata. Aceasta este valabil și pentru instituțiile aflate în coordonare sau sub autoritate, precum și pentru întreprinderi publice.

1.3.4. Carieră - anunțurile posturilor scoase la concurs

1.4. Programe și strategii

1.5. Rapoarte și studii

1.5.1. Rapoarte

1.5.2. Studii

2. Secțiunea informații de interes public

2.1. Solicitarea informațiilor de interes public

2.2. Buletinul informativ al informațiilor de interes public

2.3. Buget

2.3.1. Bugetul din toate sursele de finanțare și bugetul structurilor aflate sub autoritatea, în subordinea sau în coordonarea respectivei instituții în această secțiune vor fi evidențiate distinct suma fondurilor europene atrase de fiecare instituție centrală.

2.3.2. Situația plăților (execuție bugetară)

2.3.3. Situația drepturilor salariale pe funcții și a altor drepturi/beneficii

2.4. Bilanțuri contabile

2.5. Achiziții publice

2.5.1. Programul anual al achizițiilor publice

2.5.2. Centralizatorul achizițiilor publice

2.5.3. Contractele de achiziție publică de peste 5000 de euro

2.5.4. Documentele privind execuția contractului: declarații de calitate și conformitate, procese verbale de recepție, ordine de plată

2.6. Declarații de avere și de interese ale personalului instituției publice

2.7. Modelele de cereri/formulare tipizate

2.8. Situația anuală a finanțărilor nerambursabile acordate persoanelor fizice sau juridice fără scop patrimonial

Secțiunea transparentă decizională– Temei: Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, cu modificările și completările ulterioare.

Contact– Datele de contact ale autorității– Relații cu presa: persoană desemnată, date de contact– Programul de funcționare al instituției– Program de audiențe, cu precizarea modului de înscriere pentru audiențe și a datelor de contact pentru înscriere– Petiții: adresă de e-mail pentru transmiterea electronică a petițiilor

Secțiunea "Contact"

1. Datele de contact ale autorității: denumire, sediu, numere de telefon/fax, adrese e-mail, adresă pagină de internet. (Art. 5 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 544/2001).

2. Programul de funcționare al instituției. (Art. 5 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 544/2001).

3. Audiențe: Program de audiențe (Art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 544/2001), cu precizarea modului de înscriere pentru audiențe și a datelor de contact pentru înscriere.

4. Petiții: adresă de e-mail pentru transmiterea petițiilor (art. 6 alin. (1) O.G. nr. 27/2002 privind organizarea unui compartiment distinct pentru relații cu publicul, încadrat cu personalul necesar, care va avea pregătirea corespunzătoare și care va primi, va înregistra și se va îngriji de rezolvarea petițiilor) și formular electronic pentru petiții.

5. Nume și prenume ale funcționarilor publici responsabili pentru accesul la informații de interes public precum și datele lor de contact (adresă de e-mail, telefon). (Art. 5 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 544/2001)

D. Integritatea instituțională

1. Cod etic/deontologic/de conduită

2. Lista cuprinzând cadourile primite, potrivit Legii nr. 251/2004 și destinația acestora;

3. Mecanismul de raportare a încălcărilor legii;

4. Declarația privind asumarea unei agende de integritate organizațională;

5. Planul de integritate al instituției;

6. Un raport narativ referitor la stadiul implementării măsurilor atât în prevăzute în SNA, cât și în planul de integritate ce revin în sarcina fiecărei instituții;

7. Situația incidentelor de integritate, precum și o prezentare succintă a măsurilor adoptate pentru remedierea aspectelor care au favorizat producerea incidentului;

8. Studii/cercetări/ghiduri/materiale informative relevante.

STANDARDUL DE PUBLICARE A INFORMAȚIILOR DE INTERES PUBLIC PRIVIND ÎNTREPRINDERILE PUBLICE

1. Componenta Consiliului de Administrare (CA) și a directorilor, inclusiv:

a. numele fiecărui membru al CA/ directorilor;

b. CV-ul fiecărui membru al CA și a directorilor;

c. precizarea datei de la care sunt membri ai CA/ directori;

d. afilierea politică a fiecărui membru/ director;

e. declarațiile de avere și de interese ale fiecărui membru al CA/ director de pe întreaga durată a mandatului;

f. remunerația fiecărui membru al CA / director (inclusiv cu sporuri, bonusuri sau alte beneficii);

g. statutul lor (interimari sau finali).

2. Procedura prin care s-a făcut selecția membrilor Consiliului de Administrare și a Directorului General, precum și revocările din funcțiile respective în ultimii 3 ani și motivele revocărilor;

3. Scrisoarea de așteptări;

4. Contractul de mandat;

5. Bugetul pentru investiții în fiecare dintre ultimii 3 ani financiari;

6. Cheltuielile totale cu personalul în ultimii 3 ani (inclusiv salarii, sporuri, bonusuri, training-uri sau formare profesională, decontări și alte beneficii);

7. Publicarea datoriilor companiei către bugetul de stat, către instituții de creditare și către parteneri comerciali, cu mențiunea pentru fiecare categorie cât la sută este reprezentat de restanțe de plată;

8. Valoarea subvenției operaționale primite de la bugetul de stat;

9. Detalierea serviciilor sau bunurilor produse de întreprindere în interes public;

10. Menționarea obiectivului de politică publică a întreprinderii;

11. Detalierea situațiilor de risc/ analiza de risc din domeniul de activitate al întreprinderii;

12. Planul de integritate al întreprinderii (dezvoltat în concordanță cu Ghidul de bună practică al OCDE privind controlul intern, etica și conformitatea) și mecanismul de raportare de către avertizorii în interes public a încălcărilor legii;

13. Publicarea raportului de audit extern;

14. Publicarea raportului anual agregat pe pagina web a întreprinderii.

În cursul anului 2022 regia a primit un număr de 135 de solicitări de informații de interes public, toate acestea primind răspuns în termen, în conformitate cu prevederile art. 16 din HG nr. 123/2002 *pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public*, potrivit căruia termenele pentru comunicarea în scris a unui răspuns solicitanților de informații de interes public sunt:

a) 10 zile pentru comunicarea informației de interes public solicitate, dacă aceasta a fost indentificată în acest termen;

b) 10 zile pentru anunțarea solicitantului ca termenul inițial prevăzut la lit. a) nu a fost suficient pentru identificarea informației solicitate;

c) 30 de zile pentru comunicarea informației de interes public identificate peste termenul prevăzut la lit. a);

d) 5 zile pentru transmiterea refuzului de comunicare a informației solicitate și a motivării refuzului.

În ceea ce privește comunicarea la cerere a informațiilor de interes public pentru care există deja obligația comunicării din oficiu (potrivit art. 5 din Legea nr. 544/2001), pe lângă aplicarea art. 21 alin. (2) din HG nr.123/2002, care prevede faptul că „în cazul în care informația solicitată este deja comunicată din oficiu, în una din formele precizate la art. 5 din Legea nr.544/2001, se asigură de îndată, dar nu mai târziu de 5 zile, informarea solicitantului despre acest lucru, precum și sursa unde informația solicitată poate fi găsită”, RA ROMATSA comunică și în scris informația solicitată. În spiritul politicii anticorupție promovate, regia consideră important acest aspect pentru a nu se crea dezavantaje pentru solicitanții care nu au acces la Internet și nici nu se pot deplasa la sediul regiei pentru a consulta avizierul unde informațiile de interes public sunt afișate. Pe de altă parte, ar trebui avută în vedere și ipoteza în care un cetățean solicită anumite informații care sunt deja publicate pe site-ul unei instituții pentru că nu are încredere că informațiile publicate sunt actualizate. De altfel, prin sentința civilă nr. 577F din 27 iunie 2002 pronunțată de Tribunalul București în dosarul nr. 782/2002, instanța a hotărât că obligația instituțiilor/autorităților publice de a comunica din oficiu unele informații de interes public nu exclude obligația acestora de a comunica informațiile și în scris, la cererea solicitantului.

Menționăm faptul că în cursul anului 2022 nu au existat plângeri în instanță având ca obiect liberul acces la informații de interes public.

În ceea ce privește controlul și declararea averilor, obligație stipulată de Legea nr. 144/2007 *privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative* și Legea nr. 161/2003 *privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, cu modificările și completările ulterioare*, facem precizare că în anul 2022, au avut obligația depunerii declarațiilor de avere și interese 160 de persoane. Dintre acestea, un număr de 159 de persoane au depus declarațiile în termen, un număr de 90 de persoane beneficiind de consultare/îndrumare în ceea ce privește declararea averilor. Facem precizarea că în rândul persoanelor ce au obligația de a depune declarații de avere și interese, gradul de cunoaștere a normelor este de 90%.

Menționăm faptul că în cadrul RA ROMATSA există o persoană desemnată, responsabilă cu implementarea prevederilor legale privind declarațiile de avere și de interese, persoana desemnată făcând parte din cadrul Serviciului Resurse Umane și îndeplinind toate atribuțiile menționate în Legea nr. 176/2010.

Persoana responsabilă cu implementarea prevederilor referitoare la declarațiile de avere și declarațiile de interese îndeplinește atribuțiile prevăzute de art. 6 din Legea nr. 176/2010, respectiv:

- a) primește, înregistrează declarațiile de avere și declarațiile de interese și eliberează la depunere o dovadă de primire;
- b) la cerere, pune la dispoziția personalului formularele declarațiilor de avere și ale declarațiilor de interese;
- c) oferă consultanță pentru completarea corectă a rubricilor din declarații și pentru depunerea în termen a acestora;
- d) evidențiază declarațiile de avere și declarațiile de interese în registrele speciale cu caracter public, conform modelelor stabilite prin hotărâre a Guvernului;
- e) asigură afișarea și menținerea declarațiilor de avere și ale declarațiilor de interese, prevăzute în anexele nr. 1 și 2, pe pagina de internet a instituției, dacă aceasta există, sau la avizierul propriu, în termen de cel mult 30 de zile de la primire, prin anonimizarea adresei imobilelor declarate, cu excepția localității unde sunt situate, adresei instituției care administrează activele financiare, a codului numeric personal, precum și a semnăturii. Declarațiile de avere și declarațiile de interese se păstrează pe pagina de internet a instituției și a Agenției pe toată durata exercitării funcției sau mandatului și 3 ani după încetarea acestora și se arhivează potrivit legii;
- f) trimite Agenției, în vederea îndeplinirii atribuțiilor de evaluare, copii certificate ale declarațiilor de avere și ale declarațiilor de interese depuse și câte o copie certificată a registrelor speciale prevăzute la lit. d), în termen de cel mult 10 zile de la primirea acestora;
- g) întocmește, după expirarea termenului de depunere, o listă cu persoanele care nu au depus declarațiile de avere și declarațiile de interese în acest termen și informează de îndată aceste persoane, solicitându-le un punct de vedere în termen de 10 zile lucrătoare;
- h) acordă consultanță referitor la conținutul și aplicarea prevederilor legale privind declararea și evaluarea averii, a conflictelor de interese și a incompatibilităților și întocmesc note de opinie în acest sens, la solicitarea persoanelor care au obligația depunerii declarațiilor de avere și a declarațiilor de interese.

La nivelul R.A. ROMATSA, nu au fost înregistrate documente sau informații din care să reiasă existența unor eventuale situații de incompatibilitate și nu au avut loc verificări ale A.N.I. cu privire la situația averilor sau a vreunei incompatibilități.

În ceea ce privește consilierul de etică, în cursul anului 2022 nu au avut loc ședințe de consultare, neexistând nicio solicitare de consiliere.

Prin Sistemul de Management al Calității (SMC) a fost elaborat un chestionar care evaluează gradul de satisfacție al clienților interni (salariați), chestionar care cuprinde unele întrebări legate de colaborarea dintre oameni/echipe. Acest chestionar este completat anual și analizat în cadrul ședinței Analiza Efectuată de Management, conform procedurilor: Procedura Analiza Efectuată de Management DGR-DSC-PIN1501-MNG/DOC și Procedura Monitorizarea Satisfacției Clienților Interni și Externi DGR-DSC-PIN1502-MC/DOC.

În privința interdicțiilor după încheierea angajării în cadrul instituțiilor publice, la nivelul RA ROMATSA este elaborat un regulament intern care prevede procedura monitorizării situațiilor de pantouflage. Menționăm că pe parcursul anului 2022 nu au fost identificate astfel de situații.

Referitor la reacția instituțională la incidentele de integritate, precizăm faptul că, în cadrul R.A. ROMATSA, până la acest moment, nu au fost înregistrate condamnări pentru infracțiuni de corupție în rândul angajaților și nici nu au avut loc abateri de la normele de conduită, nefiind înregistrate incidente de integritate.

În cadrul H.G. nr.1269/2021 *privind aprobarea Strategiei Naționale Anticorupție pe perioada 2021-2025 și a documentelor aferente acesteia*, sunt iterate, pe lângă multe altele, aspecte importante privind conduita unei organizații referitoare la activitățile anticorupție desfășurate la nivelul acesteia, inclusiv despre etica și conduita în cadrul unei organizații, cu toate aspectele care implică acest concept. De asemenea, actul normativ face referire și la intensificarea eforturilor de consolidare a integrității în mediul de afaceri, inclusiv în întreprinderile publice, mai ales prin implementarea unui plan de integritate, dezvoltarea și aplicarea codului etic, instituirea de mecanisme pentru protecția avertizorilor în interes public, aplicarea măsurilor preventive pentru funcțiile sensibile și a mecanismelor de tratare a incidentelor de integritate. În acest sens, la nivelul R.A. ROMATSA, în cadrul Manualului Sistemului de Control Intern Managerial, la Cap.6 STANDARDE DE CONTROL INTERN MANAGERIAL, SUBCAPITOL Etica și Integritate 6.1-Standardul 1 - ETICĂ ȘI INTEGRITATE, au fost inserate principiile specifice de asigurare a unor condiții necesare cunoașterii și susținerii valorilor etice de către angajați, de respectare și aplicare de către aceștia a prevederilor legale (acte normative și alte cerințe aplicabile) care reglementează comportamentul acestora la locul de muncă precum și prevenirea și raportarea fraudelor, actelor de corupție și semnalarea neregularităților și punerea în aplicare a acestora, precum și modul de lucru. Astfel, în cadrul R.A. ROMATSA, elemente de etică și integritate au fost dezvoltate în documente interne. Elementele de etică și integritate au fost aduse la cunoștința personalului, în funcție de caz, prin rețeaua intranet (ROF, RI, Statutul Personalului) sau prin semnătură de luare la cunoștință (CCM/ACORD, Notă de informare).

În cadrul R.A. ROMATSA principiile de etică și integritate sunt implementate și aplicate conform Codurilor de Etică/Deontologice în vigoare.

Managementului îi sunt aduse la cunoștință încălcările prevederilor codurilor de conduită/etică pentru anul precedent, fiind stabilite și implementate sisteme cu privire la semnalarea și gestiunea neregulilor dar și prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

Faptele de corupție, neregulile semnalate și modul în care acestea sunt gestionate, sunt aduse la cunoștința managementului sub forma de raport scris (raport emis de responsabilul SNA, raport de control financiar de gestiune, raport de audit public intern).

La nivelul regiei au fost elaborate următoarele documente:

Documentele specifice :

- ✓ CCM/ACORD - ediția în vigoare Cap VII Disciplina muncii și răspunderea disciplinară;
- ✓ Regulament intern - editia în vigoare - Cap III – Salariații ROMATSA –vestimentație și conduită;
- ✓ Decizie comisie internă pentru prevenirea și combaterea corupției;
- ✓ Statutul Personalului R.A. ROMATSA, DGR-SOR –REG0003-STATUT/DOC;
- ✓ Ordin 252/ 3 Februarie 2014 pentru aprobarea codului privind conduita etică a auditorului intern;
- ✓ Standardul ISO 19011:2018, Linii directoare pentru auditarea sistemelor de management;

Coduri de etică R.A. ROMATSA:

- ✓ Cod de etică al auditorului pentru Sistemele de Management al Siguranței, Cali-tății și Mediului, Anexa 1 la Procedura de Audit Intern, cod DGR-DSC-PIN0021-IN/AUDI;
- ✓ Codul specific deontologic de norme profesionale pentru persoanele care exercită activitatea de control financiar preventiv propriu în cadrul R.A. ROMATSA, Anexa 10 la Instrucțiuni privind exercitarea CFPPP în R.A. ROMATSA, cod DEF-COS-PIN50003-CFP;
- ✓ Codul etic al profesiei de controlor financiar de gestiune în R.A. ROMATSA, Anexa 14 la Norme metodologice privind organizarea și desfășurarea activității de CFG, cod DGR-CFG-PIN0550-CFG;

Scopul acestor documente este de a defini valorile și principiile de conduită care trebuie aplicate în relațiile cu invitații, clienții, partenerii, colegii, etc. În același timp, servesc drept ghid pentru creșterea răspunderii și a implicării personalului din cadrul R.A. ROMATSA, stabilesc reguli esențiale de comportament și de etică aplicabile întregului personal angajat, precum și invitaților și partenerilor regiei, cu mențiunea că aceste reguli nu se substituie în nici un caz legilor și reglementărilor aplicabile R.A. ROMATSA.

În aceste documente se regăsesc prevederi care se aplică tuturor angajaților R.A. ROMATSA, încadrați cu contract individual de muncă sau mandatarilor încadrați cu contract de mandat, reglementările interne având fiind bazate pe acte normative/norme profesionale dedicate categoriilor profesionale, funcție de natura acestora sau funcția pe care o ocupă, precum și persoanelor care desfășoară activități în unitate/subunități în baza unor forme contractuale individuale, indiferent de funcția ocupată.

În continuare, se va acorda o atenție deosebită îndeplinirii măsurilor prevăzute în Planul de Integritate, măsuri ce reprezintă o prioritate pentru managementul regiei și vor fi inițiate acțiuni concrete din partea persoanelor cu funcții de conducere, pentru punerea în aplicare și implementarea Strategiei Naționale Anticorupție și pentru perioada următoare.

10. Sistemul de Control Intern Managerial

Sistemul de control intern managerial al R.A. ROMATSA este conform cu standardele cuprinse în Codul Controlului Intern Managerial (OSGG 600/2018) având în vedere că toate standardele sunt implementate la nivelul regiei, acest lucru fiind consemnat și în Raportul Directorului General asupra Sistemului de Control Intern Managerial R.A. ROMATSA, raport ce a fost transmis și spre Ministerul Transporturilor și Infrastructurii.

La nivelul R.A. ROMATSA a fost elaborat și aprobat un „*Inventar al măsurilor de transparență*”, acest document fiind postat pe site-ul regiei.

Pentru îndeplinirea obiectivului referitor la creșterea transparenței în cadrul R.A. ROMATSA, managementul a acordat o atenție deosebită capitolului transparență și obiectivitate în procedurile de recrutare și promovare a personalului.

În data de 29 ianuarie 2021, a fost editată ediția 2.1. a *Manualului Sistemului de Control Intern Managerial - R.A. ROMATSA*, codificat DGR - DSC - MAN0005 - SCIM. Manualul descrie Sistemul de Control Intern Managerial care a fost implementat în cadrul R.A. ROMATSA pentru:

- eficacitate, economicitate și eficiență;
- protejarea fondurilor ROMATSA împotriva pierderilor datorate erorii, abuzului sau fraudei;
- respectarea prevederilor legale și a altor cerințe aplicabile R.A. ROMATSA, a regulamentelor și deciziilor conducerii;
- dezvoltarea și întreținerea unor sisteme de colectare, stocare, prelucrare, actualizare și difuzare a datelor și informațiilor financiare și de conducere, precum și a unor sisteme și proceduri de informare publică adecvată prin rapoarte periodice.

Scopul *Manualului Sistemului de Control Intern Managerial* este de:

- reflectare în documente scrise a organizării Controlului Intern Managerial și a Sistemului de Management al Calității, a tuturor operațiunilor și a elementelor specifice, înregistrarea și păstrarea în mod adecvat a documentelor;
- înregistrare în mod cronologic a operațiunilor;
- asigurare a aprobărilor și efectuării operațiunilor exclusive de persoane special împuternicite în acest sens;
- separare a atribuțiilor, astfel încât atribuțiile de aprobare, control și înregistrare să fie încredințate unor persoane diferite;
- asigurare a unei conduceri competente la toate nivelurile;
- accesare a resurselor și documentelor numai de către persoane îndreptățite și responsabile în legătură cu utilizarea și păstrarea lor.

CAP. XII. PROIECTE CU FINANȚARE EUROPEANĂ

ROMATSA participă în cadrul fazelor de implementare SESAR, prin proiectele SWIM Common PKI și SPICE ce s-au finalizat până la sfârșitul anului 2022. De asemenea, ROMATSA participa în cadrul proiectului IRIS with IOC, parte a Programului IRIS (ARTES Satellite Communication for Air Traffic Management) ce se desfășoară sub egida cooperării dintre ESA (Agenția Spațială Europeană) și Uniunea Europeană proiect ce se află încă în derulare.

SPICE – SYNCHRONISED PERFORMANCE BASED NAVIGATION IMPLEMENTATION COHESION EUROPE

Proiectul se derulează concomitent în patru state: Cipru, Portugalia, România, Slovacia, sub coordonarea EUROCONTROL. R.A. ROMATSA participă la activitatea "PBN Deployment in Romania", ca beneficiar alături de Autoritatea Aeronautică Civilă din România și Asociația Aeroporturilor din România, iar operatorii aerieni români Blue Air și Regional Air Services sunt de asemenea parte a proiectului pentru componenta de echipare a aeronavelor. În urma implementării proiectului de către ROMATSA 17 aeroporturi din România vor avea implementate proceduri de apropiere instrumentală GNSS (augmentat de EGNOS) și rute standard de plecare/sosire SID/STAR GNSS, folosind semnalul sateliților. De asemenea vor fi instalate 12 echipamente de înaltă precizie, DME, care să susțină implementarea conceptelor navigației bazată pe performanță (PBN) în regiunea de informare a zborurilor FIR București. La finalizarea proiectului România va deveni primul stat european care are implementată navigația aeriană bazată pe performanță (PBN) la toate nivelurile: aeroporturi, operatori aerieni, autoritatea de supervizare și furnizorul de servicii de navigație aeriană. Utilizatorii transportului aerian pe teritoriul României vor beneficia astfel de servicii performante, la cele mai înalte standarde de siguranță și eficiență, iar numărul de zboruri deservite în FIR București va fi în creștere prin optimizarea spațiului aerian.

Proiectul a fost planificat să se deruleze în perioada 17.02.2016 – 31.12.2020, însă având în vedere întârzierile acumulate din cauza pandemiei de COVID-19, în data de 4 Februarie 2021 a fost extins termenul final din GA cu 12 luni, respectiv până la 31.12.2021, prin semnarea Amendamentului #4; cost inițial estimat al proiectului 8.306.000 euro, beneficiind de 85% co-finanțare prin CEF CALL 2015, respectiv 7.060.100 euro.

La ASR 2021, conform contractelor semnate în derulare, noua valoarea estimată a proiectului transmisă către Eurocontrol a scăzut și este de 5.048.870 euro, din care încasat pre-finanțare 1.306.960 euro în 14.03.2018 și Interim payment în valoare de 1.071.755,13 euro la data de 11.06.2021.

SWIM COMMON PKI - "SWIM COMMON PKI (PUBLIC KEY INFRASTRUCTURE) AND POLICIES & PROCEDURE FOR ESTABLISHING A TRUST FRAMEWORK"

Proiectul a fost acceptat în cadrul apelului de proiecte 2017 CEF Transport Call, fiind încadrat în domeniul funcționalităților ATM „AF5 – Initial System Wide Information Management”, sub-funcționalitatea „S-AF 5.1 - Common infrastructure components”, familia de proiecte „5.1.4 - Common SWIM PKI and Cybersecurity”. R.A. ROMATSA participă în calitate de contributor/beneficiar la acest proiect, coordonat de către SESAR Deployment Manager (SDM) și EUROCONTROL, alături de alte 28 de părți interesate din domeniul aviației.

Scopul proiectului vizează dezvoltarea și implementarea unui cadru comun atât pentru integrarea implementărilor locale a infrastructurii de chei publice (PKI) într-o manieră interoperabilă, cât și pentru furnizarea de certificate digitale interoperabile utilizatorilor SWIM.

Durata proiectului SWIM Common PKI a fost de 48 de luni - cu termen replanificat de finalizare Iunie 2022.

Valoarea costurilor eligibile estimate privind participarea R.A. ROMATSA în cadrul activităților proiectului a fost de maxim 273.800 EURO, beneficiind de 50% co-finanțare europeană (maxim 136.900 EURO), prin mecanismul CEF Transport. Realizat la 31.12.2022: 90.071,74 euro. Încasat finanțare 36.709,72 euro până la data de 31.12.2022.

IRIS WITH IOC (INITIAL OPERATIONAL CAPABILITY)

În anul 2021 s-au derulat activități privind *Proiectul IRIS with IOC (Initial Operational Capability)* ca urmare a semnării contractului în luna februarie 2020 cu INMARSAT. Proiectul *IRIS with IOC* urmărește furnizarea comunicațiilor aer-sol pentru a sprijini controlul inițial al traiectoriei de zbor „4D”, identificând o aeronavă în patru dimensiuni: latitudine, longitudine, altitudine și timp. Acest lucru va permite urmărirea precisă a zborurilor și managementul mai eficient al traficului.

Costul estimat al efortului ROMATSA este de : 49.958 EURO. Plățile se vor efectua eșalonat în funcție de îndeplinirea activităților menționate mai sus, respectiv:

MS 1 : La finalizarea cu succes a ATN / OSI Ground Development finalizat 19.983 EURO (încasat)

MS2: La finalizarea cu succes a revizuirii verificării IOC: 19.983 EURO (încasat)

MS 3.1: La finalizarea cu succes a revizuirii finale IOC, zbor comercial pilot și acceptarea tuturor elementelor livrabile aferente datorate în temeiul contractului și îndeplinirea de către Contractor a tuturor celorlalte obligații contractuale, inclusiv depunerea documentației de închidere a contractului: 9.992 EURO (neîncasat, estimat sfârșitul anului 2023)

SESAR DEPLOYMENT MANAGER (SDM) - ROMATSA ÎN CALITATE DE MEMBRU SDA AISBL ȘI SDIP

În data de 12 ianuarie 2022 a fost obținut suportul din partea statului și implicit semnarea Scrisorii de susținere pentru participarea ROMATSA în cadrul noului parteneriat SDIP.

În data de 19 ianuarie 2022, ROMATSA a semnat Acordul pentru implementarea SDIP, în urma demersurilor întreprinse, dar și ca urmare a aprobării Consiliului de Administrație (decembrie 2021).

La data de 28 ianuarie 2022 a fost depusă oferta Noului Parteneriat SDIP pentru funcția SDM, urmată de procesul de admitere și evaluare a documentației din partea Comisiei Europene.

În paralel, ROMATSA ca membru SESAR Deployment Alliance AISBL (asociație non-profit), organizația care a exercitat rolul de SESAR Deployment Manager (SDM) cu mandat până la sfârșitul anului 2021, a întreprins toate demersurile, împreună cu ceilalți membrii, pentru asigurarea unei tranziții fără probleme către noul parteneriat SDIP. Astfel, în luna mai 2022 a fost semnat Acordul de Tranziție între cele două organizații.

Funcția SDM a fost reînnoită începând cu luna iunie 2022, prin încheierea acordurilor FPA și SGA, între Consorțiul SDIP și Comisia Europeană, respectiv CINEA.

Evenimentul preluării de către SDIP a funcției SDM a fost celebrat în contextul Congresului ATM de la Madrid (WAC) și a fost promovat de către toți membrii, inclusiv de către reprezentanții regiei.

Până la finalul anului 2022, nivelul de guvernare SDIP (Supervisory Board) s-a reunit de 5 ori, iar reprezentanții ROMATSA au contribuit și au asigurat participarea la întâlnirile de lucru, cât și la sesiunile pregătitoare ANSPs, ce au condus la aprobarea: Programului de lucru și a Bugetului 2022/2023, Acordului Intern de Cooperare, a taxei de coordonare, demersurilor pentru CEF 2 Call 2022, acordurilor de cooperare SDM, materialelor SDP 2022, etc.

În paralel, regia în calitate de membru SDA AISBL, a susținut și activitățile desfășurate la nivel de guvernare GMoM/ întâlniri/seminarii pentru demararea procedurilor de dizolvare/lichidare a organizației, rămasă fără scop. Pentru asigurarea închiderii activității SDA AISBL în bune condiții a fost contractată o firmă de consultanță și decalat termenul de lichidare, pentru primul trimestru din anul 2023.

SESAR 3 JOINT UNDERTAKING

La data de 30 noiembrie 2021 a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 427/17 Regulamentul (UE) 2021/2085 de instituire a întreprinderilor comune din cadrul programului Orizont Europa (Regulamentul SBA). Acesta stabilește funcționarea a nouă întreprinderi comune, printre care și noul Single European Sky ATM Research 3 Joint Undertaking – SESAR 3 JU.

În urma demersurilor întreprinse la nivelul ROMATSA, în luna decembrie 2021, ROMATSA a devenit membru fondator al SESAR 3 JU alături de alte 55 de organizații europene din domeniul aviației civile. Având în vedere că SESAR 3 JU este cofinanțată de Uniunea Europeană prin programul de cercetare și inovare Horizon Europe, precum și evoluția accelerată și dinamică spre digitalizare a tehnologiei în domeniul ATM, implicarea ROMATSA în parteneriate industriale care sprijină cercetarea și implementarea proiectelor prin acordarea de fonduri europene reprezintă o soluție care poate contribui la atingerea obiectivelor regiei pe termen lung.

CONTRIBUȚIA ROMATSA LA SESAR 3 JU - CATEGORII

Pentru desfășurarea Programului de lucru bianual al SESAR 3 JU (BAWP) pentru perioada 2022 și 2023, ROMATSA are estimată o contribuție "în natură" (in kind) la activități operaționale (IKOP) de peste un milion €, reprezentând costurile eligibile suportate de regie pentru desfășurarea de acțiuni indirecte, din care se deduc contribuția SESAR 3 JU (70%) și orice altă contribuție a Uniunii la costurile în cauză.

Pe parcursul anului 2022, la nivelul ROMATSA au fost analizate și departajate peste 250 de soluții SESAR propuse în BAWP (Bi-Annual Work Programme). Au fost identificate 8 soluții SESAR, care au apoi au fost grupate în cinci propuneri de proiecte ce urmau să fie implementate de către 5 consorții (parteneriate industriale) separate.

Ulterior, ca urmare a înaintării celor 5 propuneri de proiecte spre a fi evaluate în cadrul apelului financiar Digital European Sky Industrial Research 01 (HORIZON-SESAR-2022-DES-IR-01), la data de 14 februarie 2023, SESAR 3 JU a anunțat selecția a 48 de proiecte în cadrul programului de cercetare și inovare privind cerul european digital, printre care și 3 proiecte din cele cinci depuse de ROMATSA, după cum urmează:

Proiectul "Trajectory based operations *Network thread*" (NETWORK-TBO)

Proiectul NETWORK-TBO propune validarea unor soluții SESAR de automatizare integrată a traiectoriei 4D în sprijinul TBO, axată pe dezvoltarea unei traiectorii 4D comune de tip "end to end", partajată între toate aplicațiile care trebuie să proceseze fiecare zbor și actualizată de fiecare aplicație care acționează asupra zborului respectiv, pentru a susține informațiile ATM furnizate de la sol. Proiectul acoperă toate aspectele proceselor de management a traiectoriei în sprijinul TBO care implică - dar nu se limitează la - actorii ai rețelei. Acesta acoperă atât faza de planificare, cât și pe cea de execuție, în timp ce operațiunile tactice ATC vor fi validate doar pentru a aborda coordonarea între ACC.

ROMATSA va contribui în Clusterul 2 al soluției NETWORK TBO-3 (WP4) în vederea realizării unor exerciții de validare a unor exerciții de tip "shadow mode" și de elaborare a unor studii cu privire la realizarea coordonării între ACC-uri și a schimburilor OLDI prin intermediul SWIM YP.

Partenerii de consorțiu vor fi EUROCONTROL (coordonator), Navair/ COOPANS, LVF/ COOPANS, SWISS, Thales LAS, skyguide, SkySoft-ATM, Airbus, Indra, NATS, BULATSA, Leonardo, ENAC Lab, DLR - German Aerospace Centre, Collins, DSN, CAE, Airbus Operations, PANSA, ENAV și Flight Keys.

Efortul estimat pentru ROMATSA este de 135 person-days (7,5 person-months) pentru WP4, având estimat un buget total eligibil de 109.553,13 €, din care 76.687,19 € reprezintă contribuția UE (maximum 70%). Calendarul de execuție este de 36 de luni de la data acordării Deciziei de finanțare (estimată Q2/Q3 2023).

Proiectul "Mission trajectory in ATC and Network management operations" (MITRANO)

Proiectul MITRANO abordează activitatea emblematică de interoperabilitate și coordonare civil-militară și oferă o platformă de cercetare și inovare pentru soluții operaționale și tehnice adecvate pentru a răspunde, în egală măsură, ambițiilor conceptului-țintă SESAR și așteptărilor utilizatorilor spațiului aerian militar în viitorul "Digital European Sky".

ROMATSA va contribui în pachetele de lucru WP2 și WP3 în vederea realizării documentației de proiect și a validării unor exerciții coordonate de EUROCONTROL, după cum urmează:

- **Soluția #1:** Organizarea și simularea unui scenariu cross-border pentru managementul MT cu implicarea mai multor utilizatori militari ai spațiului aerian și ANSP-uri (Parteneri: AIRBUS, ENAIRE, EUROCONTROL, INTEGRA, LEONARDO, NATS, PANSA, ROMATSA)
- **Soluția #2:** Efectuarea unui exercițiu (real-time simulation with human in the loop) adecvat nivelului de maturitate V2, care să conducă la furnizarea unui pachet complet de produse livrabile V2. (Parteneri: EUROCONTROL, ONERA, PANSA, INTEGRA, INDRA ROMATSA)

Partenerii de consorțiu vor fi EUROCONTROL (coordonator), Airbus Defence and Space SAS, Airbus Defence and Space GMBH, ENAIRE, A.I.E., Oro Navigacija, PANSA, NATS, Indra Sistemas, Leonardo, Office National d'Etudes et de Recherches Aeronautiques, Integra Consult, Thales, Raytheon, Startical și LFV.

Efortul estimat pentru ROMATSA este de 399 person-days (22,3 person-months) pentru WP2 și WP3, având estimat un buget total eligibil de 372.447,50 €, din care 260.713,25 € reprezintă contribuția UE (maximum 70%). Calendarul de execuție este de 36 de luni de la data acordării Deciziei de finanțare (estimat Q2/Q3 2023).

Proiectul "U-space separation management" (SPATIO)

Proiectul SPATIO va cerceta servicii avansate legate de soluționarea strategică și tactică a conflictelor și de management dinamic al capacității. Aceste servicii se vor baza pe capacitățile U1/U2, dar vor avea ca rezultat și dezvoltarea de noi capacități, cum ar fi tehnologiile aeriene necesare pentru a permite punerea în aplicare în siguranță a instrucțiunilor de soluționare a conflictelor. În plus, SPATIO identifică aspectele de mediu și de acceptare socială ca factori limitativi suplimentari ai spațiului aerian U-space, dincolo de necesitatea de a asigura o separare adecvată a UAV-urilor pentru a garanta niveluri adecvate de siguranță.

SPATIO propune două soluții SESAR diferite în ceea ce privește managementul separării în spațiul aerian U-space. Prima soluție asigură managementul separării prin soluționarea strategică a

conflictelor planurilor de operare a UAV-urilor. Cea de-a doua oferă funcționalități pentru deconflictarea pe termen scurt a UAV-urilor în timpul executării operațiunii.

ROMATSA va contribui în pachetul de lucru WP1 în vederea realizării documentației de proiect și a validării unor exerciții coordonate de Indra. Validarea va fi efectuată în România, într-un mediu operațional predefinit, cu participarea unor operatori reali de UAS și a altor actori relevanți (poliție, MIL, etc). De asemenea, validarea va fi efectuată într-un U-space generic care va include zone cu un nivel diferit de densitate a populației și a traficului. Scenariul prevede de asemenea coordonare cu ATC, precum și testarea platformei în vederea validării funcționalităților aplicabile ANSPs (ex. reconfigurarea dinamică a spațiului aerian). Mediul de simulare va fi multi-USSP pentru a valida funcționalitatea corectitudinii soluțiilor. De asemenea, validarea se va realiza cu utilizarea platformei industriale USSP, a platformei industriale CISP, a dronelor reale și a traficului simulat de drone. (Parteneri: Indra, ROMATSA, Unify, INCAS)

Partenerii de consorțiu vor fi ENAIRE (coordonator), AIRBUS, Collins, D-FLIGHT, ENAV, EUROCONTROL, INDRA, TELESPIAZIO, UNIFLY, UNIVERSITAT POLITECNICA DE VALENCIA (UPV), VTT, SOPRA STERIA GROUP (SSG), OEING AEROSPACE SPAIN SL (BAS), DEEP BLUE și UNISPHERE.

Efortul estimat pentru ROMATSA este de 673 person-days (37,6 person-months) pentru WP1, având estimat un buget total eligibil de 583.913,75 €, din care 408.739,63 € reprezintă contribuția UE (maximum 70%). Calendarul de execuție este de 36 de luni de la data acordării Deciziei de finanțare (estimat Q2/Q3 2023).

În plus față de contribuția în natură estimată pentru ROMATSA, regia va trebui să suporte și contribuții financiare la costurile administrative ale SESAR 3 JU care ar trebui să fie împărțite în mod egal între Uniune și restul membrilor SESAR 3 JU, alții decât Uniunea, începând cu anul 2024. La acestea în eventualitatea derulării de proiecte co-finanțate (a se vedea cele 3 proiecte de mai sus) se vor adăuga contribuțiile in-kind specificate la începutul acestei secțiuni. Costurile administrative vor putea fi recuperate prin includerea în bazele de cost, începând cu următoarea perioadă de referință, RP4, sau în cazul unei noi revizuirii a Planului de Performanță pentru RP3.

CAP.XIII DIVERSE

Inventarierea patrimoniului

Prin Decizia Directorului General al R.A. ROMATSA nr. 634/12.10.2022, s-a dispus efectuarea inventarierii patrimoniului R.A. ROMATSA.

Inventarierea s-a efectuat în conformitate cu prevederile Normelor privind efectuarea inventarierii elementelor de natura activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, aprobate prin O.M.F.P. nr. 2.861/20 octombrie 2009.

Rezultatele inventarierii au fost analizate de către Comisia Centrală de Inventariere, rezultatele fiind consemnate în Procesul-verbal privind inventarierea patrimoniului la 31 decembrie 2022, nr. 6200/19.04.2023, care a fost analizat în Comitetul Director și avizat pentru prezentare în Consiliului de Administrație al R.A ROMATSA.

Având în vedere situațiile financiare încheiate pentru exercițiul financiar al anului 2022 precum și indicatorii economico-financiar realizati se poate constata preocuparea constantă a conducerii Regiei pentru desfășurarea activității în condiții de eficiență și eficacitate, precum și pentru implementarea măsurilor care să asigure echilibrul financiar și îmbunătățirea permanentă a indicatorilor tehnico-economici.

Anexăm la prezentul Raport următoarele anexe:

- Anexa nr. 1/a Situația centralizatoare a activelor corporale și necorporale;*
- Anexa nr. 1/b Situația centralizatoare a activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing și a datoriei pentru leasing pentru anul 2022*
- Anexa nr. 1/c Situația imobilizărilor în curs la data de 31.12.2022;*
- Anexa nr. 2 Situația clienților neîncasați la 31.12.2022;*
- Anexa nr. 3/1 Situația realizării Bugetului de venituri și cheltuieli pe anul 2022;*
- Anexa nr. 3/1a Situația centralizatoare a realizării veniturilor la 31.12.2022;*
- Anexa nr. 3/1b Situația centralizatoare a realizării cheltuielilor la 31.12.2022;*
- Anexa nr. 3/2 Situația centralizată privind veniturile și cheltuielile din bazele de cost la 31.12.2022;*
- Anexa nr. 3/3 Situații privind realizarea planului de investiții pe anul 2022 și pe obiective;*
- Anexa nr. 4 Situația privind realizarea Bazei de cost la 31.12.2022;*
- Anexa nr. 5 Situația litigiilor la 31.12.2022, actualizată la data întocmirii situațiilor financiare.*

PREȘEDINTE

CONSILIU DE ADMINISTRAȚIE ROMATSA R.A.

Felix Corneliu ARDELEAN